

ION URDA

CIOBURI DE VITRALIU

- opinii delincvente -

Editura
POLIDAYA

ION URDA
CIOBURI DE VITRALIU
(opinii delincvente)

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

URDA, ION

Cioburi de vitraliu (opinii delincvente) / Ion URDA

Deva; editura Polidava, 2010

198 pagini; 21 x 14,5 cm

ISBN 978-973-7954-90-9

Redactor de carte:

Eugen EVU

Procesare electronică:

Ion URDA

Ilustrare volum: *din colecția video a autorului cu pictură, grafică, portrete și foto de Tiberiu FAZAKAS, Dan Vișor PICHIU, Radu ROȘIAN, Tiberiu BALAZS și Pilu Constantin GAINA; cronicile plastice sunt ilustrate cu operele autorilor*

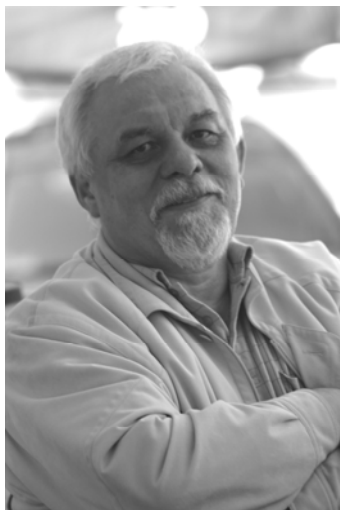
ION URDA

CIOBURI DE VITRALIU
(opinii delincvente)

Editura
POLIDAVA

Dragă cititorule,

Am stăruit mult cu gândul dacă unele lucruri, aparent trecătoare și insignifiante, pe care le-am gândit și le-am rostit de-a lungul timpului, pot face obiectul unei cărți și, într-un târziu, mi-am răspuns că da, cu motivul clar că ele au fost gândite despre oameni și rostite pentru oameni... Aceste consemnări vor rămâne o mărturie a vremurilor despre existența și frământările semenilor pentru a face din Hunedoara noastră un locaș de cultură, civilizație și prosperitate și de a asigura un viitor mai luminos urmașilor.

Dar urmașii trebuie să știe care au fost zăbaterile strămoșilor!...

De ce „Cioburi de vitraliu”? Pentru că fiecare gând, ca un fragment de curcubeu din panorama divers colorată a vieții, își are strălucirea și coloritul său, iar scrierile din prezenta carte, deși scânteieri ale

spiritului, nu au pretentia unui vitraliu în ansamblu, deci cioburi... Numai că, prin oglinzile sufletului, aceste cioburi alcătuiesc, precum într-o jucărie-caleidoscop magică, imagini mișcătoare cu o minunăție de scânteieri și culori...

De ce „opinii delincvente”? Pentru că, în spiritul ce aspiră să zboare liber, delincvența devine o stare! Mult trâmbițata libertate a cuvântului, a părerilor și ideilor se lovește tot mai mult de cenzura economicului. Dacă ai păreri divergente, cei tari te constrâng tacit la tăcere sau la ajustarea acestora, cu gândul la siguranța zilei de mâine care, de multe ori, depinde de „mărinimia sau bunăvoința” lor. Și cel mai greu, în jungla politicii actuale, e cum să te plasezi într-un loc neutru, dacă vrei să nu lați într-o anumită culoare...

Așadar, delincvența opiniilor poate deveni stare de spirit... A spiritului „quelle que s'agite” pentru a schimba ceva, a masei de oameni simpli care trebuie să învețe că destinul trebuie croit precum cărarea în junglă. Pentru că, altfel, vom sfârși devorați de hiene, șacali și coiți...

Lunedoara – iunie 2010

Sectiunea I

DE VORBĂ
CU OAMENI
ÎNTRU OAMENI

Grafică de Radu Rosian

CULTURA HUNEDOREANĂ, ÎNCOTRO?... (1999)

- în dialog cu dl. ec. Remus MARIȘ – Primarul municipiului Hunedoara

Am reușit să-l abordez pe dl. Remus MARIȘ, primarul municipiului Hunedoara, într-unul din rarele răgazuri pe care cu greu și le permite în luptă cu multitudinea de probleme cu care se confruntă zilnic. Cu modestie și amabilitate a acceptat un scurt dialog pe tema implicării sale în problemele culturii hunedorene.

REPORTER: D-le Primar, revista „Provincia Corvina” este revista de literatură și artă a Hunedoarei de a cărei existență sunteți indubitabil legat și, dat fiind specificul revistei, veți accepta orientarea acestui dialog cu preponderență spre aspectele actuale ale vieții culturale din Hunedoara. Și nu mă îndoiesc de acest lucru, pentru că, în cele două mandate anterioare, v-ați remarcat, oarecumva făcând o figură aparte față de alți colegi primari, drept un primar foarte deschis către actul cultural. Mărturie stau, înălțate în cursul mandatelor dvs. în fostul oraș fără statui, cum era cunoscută Hunedoara, statuia lui Iancu de Hunedoara din Centrul Civic, bustul lui Michael Klein din fața Stadionului Corvinul și cele ale lui Avram Iancu și Iancu de Hunedoara din fața Primăriei, Galeriile de Artă Hunedorene precum și deschiderea către o serie de activități culturale în care primăria s-a implicat direct, inclusiv apariția trimestrială a revistei pe care o reprezintă și care și-a câștigat un binemeritat renume în țară dar mai ales în străinătate.

La atâtea realizări, ce intenții și planuri de viitor aveți în direcția impunerii valorilor culturale hunedorene și, măcar pentru vioiciunea dialogului, v-aș sugera două idei:

- *inițierea unei acțiuni de amplasare de busturi cu personalități fondatoare în fața instituțiilor hunedorene (Spital, Facultatea de inginerie, etc.)*
- *o alee a scriitorilor hunedoreni (mărginită cu busturile acestora) în parcul Corvinul;*

R.M.: Din păcate la ultima parte a întrebării nu vă pot răspunde cu un „DA” hotărât. Spun asta pe baza realităților pe care le percepem azi și pe analiza evoluției de perspectivă a economiei zonale. Dar vom pregăti mai multe proiecte cu posibilitatea punerii lor în practică în anii viitori.

Consider însă că sunt și alte domenii ale culturii care așteaptă și își justifică sprijinul din partea noastră, sprijinul material, bineînțeles. Mă gândesc la tinerii creatori care trebuie încurajați și sprijiniți în încercările lor și în a-și face cunoscute creațiile scrise, pictate, sculptate etc. De aceea trebuie înființate și sprijinite cluburile și cercurile culturale unde tinerii să fie îndrumați și stimulați pentru a îmbrățișa actul de cultură.

REPORTER: *De curând a poposit și la Hunedoara o zi Festivalul Internațional de Poezie EMIA, acțiune obläduită de Consiliul Local, la propunerea dvs.. Toate personalitățile culturale prezente au apreciat la superlativ contribuția Hunedoarei și a oamenilor ei de cultură la acest act ale cărui ecouri vor fi, fără îndoială, extrem de favorabile consacrării culturii hunedorene. Ce intenționați pe viitor în legătură cu o asemenea acțiune?*

R.M.: Cu toate aprecierile superlative eu cred că este necesar pentru viitor a se analiza mai ales neajunsurile, deși nu există început fără greșeli.

Voi susține continuarea acestui festival și la Hunedoara, dar prin eliminarea acestor neajunsuri. Mă refer la faptul că popularizarea acțiunii a fost slabă astfel încât asistența a fost mică, nu au fost înștiințați și angrenați în acțiuni tinerii poeți și creatori hunedoreni, lucru care este contrar obligației de onoare pe care trebuie să o aibă cei consacrați de a se îngriji de viitor. Spun toate acestea deoarece, ca orice festival care se respectă,

Cioburi de vitraliu

și acesta trebuie să aibă și alte scopuri, nu numai acelea de șezătoare și premiere în cercuri elitiste.

REPORTER: *Realizările notabile din domeniul cultural au scos Hunedoara din conul de umbră și au relevat că în spațiul hunedorean, în afara celor plecați dintre noi (Dan Constantinescu, Neculai Chirica...) trăiesc încă și se zbat pentru emanciparea culturală a Hunedoarei oameni de o valoare culturală deosebită (exemplific fugitiv câteva nume: Victor Isac, Iv Martinovici, Eugen Evu, dar lista poate fi mult mai mare).*

Problemele celor duși dintre noi se pot soluționa relativ ușor prin acte și acțiuni care să-i „nemurească” în istoria urbei, fie cu un nume de stradă, fie cu un titlu de „cetățean de onoare” etc. Dar tot ai noștri sunt cei în viață, cei care, poate cu ultimele lor resurse, se frământă și se zbat încă pentru consacrarea culturii hunedorene și pentru ridicarea ei la rangul cuvenit. Desigur că problema care o pun în discuție nu e o problemă care să aibă legătură cu atribuțiile dvs. strict legale, dar mulți dintre ei, în aceste vremuri în care oamenii de cultură sunt cam ai nimănui, trăiesc sub limita decenței, mai direct spus, într-o sărăcie lucie, ducând-o de pe azi pe mâine cu greu.

Credeți că, măcar ca o recunoaștere a meritelor acestora, ați putea face ceva de esență materială pentru ei și familiile lor, acum, în timpul vieții și zbaterii lor?

R.M.: Din păcate, aceasta e realitatea! Și nu e drept ca oameni de valoare cu realizări culturale deosebite să se simtă frustrați, dar mai ales umiliți de o societate care își aduce aminte de ei doar în anumite zile festive. Și dacă instituțiile statului care răspund de destinul culturii sunt nesimțitoare în acest sens, cred că urbea trebuie să se sensibilizeze și să-i stimuleze nu numai cu titluri și diplome, ci și prin crearea unor condiții de viață decente pentru ei și familiile lor. Trebuie ca împreună să găsim soluțiile și resursele necesare și o vom face cât mai curând.

REPORTER: *Ziua Hunedoarei este, fără îndoială, cel mai important moment festiv al municipiului și e normal ca o asemenea ocazie să scoată în evidență și să adune laolaltă toate valorile hunedorene, ori pe ce meleaguri s-ar afla, alături de diverși invitați.*

Nu credeți că, pe lista de invitați ar trebui să se regăsească, alături de personalități politice, extrem de utile și ele, dar vremelnice, și personalități consacrate ale literaturii, culturii din țară și de peste hotare, tocmai în ideea consacării actului cultural hunedorean în toate direcțiile și la toate nivelele?

R.M.: Toate sunt bune și frumoase până la bani! În acest an am luat decizia sărbătoririi Zilelor Hunedoarei doar pentru continuitate că, altminteri, după bugetul de austeritate, decizia trebuia să fie alta. Pe de altă parte trebuie să menționez cu amărăciune că prea puțini oameni de cultură consacrați, și nu numai hunedoreni, își mai aduc aminte de locurile natale...

REPORTER: *Domnule Primar, personal apreciez mult și sper că și cititorii noștri vor aprecia la fel realismul și franchețea cu care ați abordat subiectele destul de delicate ale dialogului nostru și vă mulțumesc !*

UN MANDAT PENTRU NOUL MILENIU (2001)

- alt dialog cu dl. ec. Remus MARIȘ – Primarul municipiului Hunedoara

Domnul economist Remus Mariș, primarul reales al municipiului Hunedoara în alegerile din iunie 2000 are în urma sa experiența a încă două mandate. Cu ținuta demnă și sigură a omului care știe la ce s-a înhămat pentru încă 4 ani acceptă o discuție scurtă :

REPORTER: *D-le Remus Mariș, veți fi primul primar al Hunedoarei din mileniul III! Cum se reflectă înăuntrul dvs. aceasta?*

R.M.: În nici un caz prin orgoliu și împăunare! De-a lungul celor două mandate anterioare am putut lua contact cu toate problemele Hunedoarei, într-un fel le simt ca și cum ar face parte din mine și vreau să le rezolv gospodărește, una câte una. Eu sunt moț și nu știu să cedez în fața greutăților și sper, cu

ajutorul lui Dumnezeu, să reușesc să fac ce mi-am propus. După cum sunt vremurile mileniul 3 va începe greu și pentru Hunedoara și greu îi va fi și Primarului și Primăriei.

În sinea mea sunt mândru de a începe noul mileniu în scaunul de Primar dar, mai ales, conștient de ce bătaie voi avea de dat și sunt pregătit pentru aceasta.

REPORTER: *Domnule Primar, ce lucruri bune considerați că ați realizat în mandatele anterioare și îndeosebi ce realizări vizați în noul mandat ?*

R.M.: Chiar dacă n-am reușit în totalitate ce mi-am propus, și de vină e această sărăcie care bântuie și prin bugetul local, în cele două mandate am reușit să concretizez o serie de realizări benefice pentru municipiu din care amintesc doar câteva:

- finalizarea și darea în folosință a peste 250 apartamente;
- realizarea a 80 apartamente cu destinația de locuințe sociale prin reabilitarea unui bloc degradat și a unei scări;
- dotarea cu centrale termice proprii a Spitalului municipal și a Leagănului de copii;
- deschiderea căminului de bătrâni cu o capacitate de 35 locuri;
- reabilitarea clădirii și înființarea Colegiului de Informatică;
- realizarea primelor statui în municipiu (statuia lui Iancu de Hunedoara în Centrul Civic, busturi Avram Iancu și Iancu de Hunedoara în fața Primăriei, bust Michael Klein la Stadion, monumentul Eroilor în Parcul Tineretului);
- realizarea a peste 1000 locuri de parcare în zonele aglomerate;
- reabilitarea și extinderea iluminatului public în zona de intrare în municipiu și realizarea iluminatului ornamental pe zonele importante ale municipiului;
- modernizarea a 5 străzi și refacerea covorului asfaltic pe toate arterele importante ale municipiului;
- revoluționarea sistemului de relații cu publicul în Primărie prin înființarea Centrului de Informarea Cetățenilor ;

- informatizarea tuturor serviciilor primăriei și mărirea operativității în deservirea cetățenilor;
- distrugerea focarului de infecție Valea Seacă care provoca peste 100 cazuri de trichineloză pe an;
- menținerea la un nivel scăzut a taxelor pentru clădiri la persoane fizice și a chiriiilor pentru terenuri și spații;
- creșterea calității apei potabile prin finalizarea aducțiunii Râu Bărbat și a decantorului din stația de filtre;
- realizarea în proporție de 80% a proiectului de eliminare a apelor din subsolurile blocurilor de locuințe;
- introducerea gazului metan în 4 din localitățile componente ale municipiului;
- lucrări importante de restaurare a Castelului Corvinilor ca: refacerea acoperișului, restaurarea vitraliilor, amenajarea curții exterioare precum și realizarea iluminatului ornamental și a iluminării din exterior a castelului.

Cât privește noul mandat mă voi strădui să finalizez ce-am început iar ca obiective noi doresc să-mi țin promisiunile făcute în campania electorală, respectiv :

- demararea programului de decolmatare a râului Cerna cu refacerea sistemului de canalizare din zona învecinată;
- modernizarea sistemului de colectare, transport, tratare și valorificare gunoi menajer;
- reabilitarea rețelelor de canalizare precum și modernizarea și mărirea capacității stațiilor de epurare;
- alimentarea cu gaz metan a localităților Răcăștie și Boș;
- modernizarea Bulevardului Corvin;
- racordarea la sistemul de alimentare cu apă și canalizare a localităților componente municipiului;
- alocarea și amenajarea unui spațiu central pentru Biblioteca Municipală;
- dezvoltarea în ansamblu a vieții culturale hunedorene prin sprijinirea revistelor culturale locale, a galeriilor de artă , a scriitorilor hunedoreni, organizarea anuală de tabere de sculptură, pictură, sporirea ca număr și consistență a activităților culturale în jurul castelului Corvineștilor;

- preluarea și întreținerea bazelor sportive în suferință (Constructorul, Bazinul de înot) precum și multe altele.

REPORTER: *D-le Primar, dorindu-vă succes în tot ce vă propuneți, vă rog să adresați concetățenilor câteva cuvinte de Ziua Hunedoarei !*

R.M.: Mulțumindu-le celor ce-au avut încredere în mine și asigurându-i pe ceilalți de buna mea credință, le urez tuturor sănătate, prosperitate și un destin benefic pentru municipiul Hunedoara.

DOAR COOPERAREA ȘI ÎNȚELEGEREA NASC SUCCESUL... (2001)

- în dialog cu dl. Mircea Marcel POPA – Viceprimarul mun. Hunedoara

Domnul Mircea-Marcel Popa, Viceprimarul ales de Consiliul Local al municipiului Hunedoara, este un bărbat de statură mijlocie, bine legat, cu frizura scurtă și niște ochi de un gri tăios ca oțelul. Toată figura sa exprimă calmul și hotărârea unui om care pare mai greu abordabil. Surpriza celui ce îndrăznește totuși să o facă e totală: d-l Viceprimar Mircea-Marcel Popa este un om foarte agreabil și spiritual.

REPORTER: *D-le Mircea-Marcel Popa, v-ați gândit vreodată că o să vă găsească mileniul III în postura de Viceprimar și cum vă simțiți în această haină?*

M.M.P.: Cinstiț, nu! A fost o mare surpriză propunerea candidaturii mele, dar nu aș fi putut-o refuza din mai multe motive (dintre care elimin din start orgoliul), printre care :

- șansa de a aduce formațiunii mele politice o funcție de Viceprimar nu putea fi irosită;

- deși funcția e una de maximă răspundere și mai ales în fața opiniei publice, eu n-am fugit niciodată de greu;

- în calitate de fost lider sindical am fost obișnuit să ascult necazurile oamenilor și să mă bat pentru soluționarea lor...

Faptul că voi începe noul mileniu în scaunul de Viceprimar este, pentru mine, bineînțeles, un motiv de mândrie, dar mai ales de reflecție: dacă ziua bună se cunoaște de dimineață, înseamnă că și mileniul va fi așa cum va începe, de aceea mă

voi strădui prin tot ce fac ca Hunedoara să înceapă mileniul 3 sub cele mai bune auspicii.

REPORTER : *D-le Viceprimar, cum vi se pare funcția, acum după ce ați „gustat-o” timp de 3 luni?*

M.M.P.: Mult mai epuizantă decât aș fi crezut! Am preluat funcția fără să știu mare lucru despre ea și a trebuit să învăț din mers. Spre norocul meu, am găsit în Primar un ajutor de nădejde, cu experiența legislației și a oamenilor din Primărie și cu disponibilitatea spre cooperare și înțelegere. Nici nu-mi pot imagina ce-ar fi fost în Primărie dacă ambii alesi, primar și viceprimar, ar fi fost fără experiența muncii în acest domeniu. Și cu atât mai mult mă gândesc ce-ar însemna pentru municipiu o discordie între primar și viceprimar. Am constatat în mod real că, pentru binele cetățenilor în funcția de primar și viceprimar trebuie să dezbraci haina politică și s-o îmbraci pe cea a cooperării și înțelegerii, pentru că doar cooperarea și înțelegerea nasc succesul.

REPORTER: *Mulțumindu-vă pentru solitudine și dorindu-vă realizări cât mai notabile și succese în muncă, vă rog să adresați câteva cuvinte locuitorilor Hunedoarei !*

M.M.P.: Doresc ca noul mileniu să aducă tuturor hunedorenilor ceea ce merită din plin: sănătate, prosperitate și un oraș curat, modern și civilizată.

P.S. Primarul și Viceprimarul fac parte din formațiuni politice diferite: Primarul este membru P.N.L. și Viceprimarul membru P.R.M.

Campanie electorală 2004

Viceprimarul Mircea Popa cu colegii de partid candidați pentru Consiliul Local Hunedoara.

Ce vremuri! PRM încă avea 4 consilieri și pe Mircea Popa viceprimar...

CULTURA HUNEDOREANĂ – REALITĂȚI ȘI PERSPECTIVE –

- în dialog cu domnul Mircea Ioan MOLOȚ –
Președintele Consiliului Județean Hunedoara

Am reușit să-l abordez pe dl. Mircea Ioan Moloț – Președintele Consiliului Județean Hunedoara – într-unul din rarele răgazuri pe care cu greu și le permite în lupta cu în multitudinea de probleme cu care se confruntă zilnic. Cu modestie și amabilitate a acceptat un scurt dialog pe tema culturii hunedorene.

REPORTER: *Domnule Președinte, revista „Provincia Corvina” este revista de literatură și artă indisolubil legată de județul Hunedoara, și nu numai prin nume, fiind unul din pilonii culturii scrise ai zonei. Și, de pe această poziție, aș dori un dialog deschis asupra modului în care, printre multitudinea de probleme cu care vă confrunțați în poziția de Președinte al Consiliului Județean Hunedoara, abordați problematica de ansamblu a culturii județene în general, dar în mod deosebit a culturii scrise.*

Pentru că domeniul este suficient de vast pentru a depăși atât timpul pe care vi-l puteți permite pentru acest interviu, cât și spațiul disponibil în publicația noastră, aș dori să ne limităm la a defini câteva din realitățile culturale hunedorene mai reprezentative, precum și perspectivele pe care le întrezăriți în viitorul apropiat.

Deci, pentru că, doar pornind de aici, putem analiza modul de acțiune pentru viitor, în primul rând, ce ne puteți spune, la o privire obiectivă și critică, despre starea instituțională actuală a culturii hunedorene din perspectiva instituției pe care o conduceți?

M.M. : Din perspectiva Consiliului Județean Hunedoara, starea instituțională a culturii județului nostru e departe de a fi cea pe care ne-o dorim cu toții. Fac această afirmație deoarece în ultimii ani deși s-au evidențiat anumite direcții de dezvoltare în acest domeniu, cei care au beneficiat de facilitățile respective au fost în număr foarte restrâns.

Consiliul Județean Hunedoara are în subordine 4 instituții de cultură: Muzeul Civilizației Dacice și Romane, Biblioteca Județeană „Ovid Densusșianu”, Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale și Teatrul Dramatic „I.D.Sârbu” din Petroșani. Fiecare din instituțiile menționate are un rol deosebit de important în domeniul său de activitate. Aș insista asupra menirii Centrului Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale, instituție care are rolul de a coordona și îndruma, din punct de vedere metodologic, activitatea așezămintelor culturale, de a iniția și desfășura programe culturale în domeniul educației permanente și al culturii tradiționale, îndeosebi în domeniul însușirii meșteșugurilor.

Consider că în această direcție trebuie să ne concentrăm, deoarece există pericolul de a pierde în uitare anumite obiceiuri și tradiții populare ce sunt caracteristice acestor zone folclorice.

REPORTER: *Am remarcat în tonul răspunsului dvs. o sinceră preocupare pentru problematica în discuție, fapt ce îmi dă curajul să vă întreb tranșant despre direcțiile de acțiune pe care le preconizați pentru viitorul acestui domeniu al vieții județene?*

M.M.: Ne vom preocupa, după cum v-am spus anterior, în direcția descoperirii și punerii în valoare a obiceiurilor tradiționale și meșteșugurilor din zona județului nostru. De asemenea, vom încerca să redăm circuitului cultural rețeaua de

Cămine Culturale din fiecare localitate rurală. Acest lucru îl vom putea realiza numai împreună cu comunitățile locale, prin intermediul primăriilor.

O altă dorință a noastră este imortalizarea obiceiurilor și tradițiilor pe casete video și CD-uri și promovarea lor pe Internet, în cadrul site-ului propriu al Consiliului Județean Hunedoara. Dorim să atragem cât mai mulți turiști, de aceea, în acest scop, vom publica în interiorul site-ului, adresele tuturor pensiunilor turistice din zonele folclorice atractive din acest punct de vedere.

O altă direcție importantă este cea a dezvoltării rețelei de bibliotecă comunale care există doar pe hârtie. În acest sens vom demara o acțiune de identificare a spațiilor existente și de modernizare a lor.

REPORTER: Domnule președinte, trăim vremuri extrem de efervescente legate de apropiata integrare a țării noastre în Uniunea Europeană, iar unul dintre obiectivele acestei integrări îl reprezintă integrarea culturală. Cât de pregătit este județul nostru și instituțiile culturale care-l reprezintă pentru acest pas, astfel încât România și, implicit, județul nostru să-și aducă un aport major și distinct într-o integrare reală a valorilor culturale specifice românești și zonale în cadrul patrimoniului cultural european?

M.M.: Județul nostru este binecuvântat de Dumnezeu din acest punct de vedere, deoarece întâlnim în cadrul său 5 zone folclorice importante: Ținutul Pădurenilor din zona Ghelari, Ținutul Momârlanilor din Valea Jiului, Țara Zarandului din Munții Apuseni, Țara Hațegului și Zona Orăștiei. Alături de acestea se mai află zona Valea Mureșului, între Simeria și Zam. Diversitatea tradițiilor și obiceiurilor existente fac din județul Hunedoara unul dintre cele mai atractive din România, în contextul devizei Uniunii Europene „Unitate prin Diversitate”. Tocmai de aceea ne vom preocupa pentru promovarea imaginii județului Hunedoara în Europa și în lume, o primă etapă fiind inaugurarea, de puțin timp, a site-ului www.cjhunedoara.ro,

site ce a fost distins cu premiul III la un concurs național de profil desfășurat luna trecută.

De asemenea aș mai dori să menționez că patrimoniul istoric de care dispune județul Hunedoara este unic în România, ținând cont de faptul că pe teritoriul său se regăsesc cele două capitale ale Daciei, Sarmizegetusa Ulpia Traiana și Sarmizegetusa Regia, aflate la o distanță de doar câteva zeci de kilometri una de alta.

REPORTER: Se știe că județul nostru s-a înfrățit cu județul Vas din Ungaria, iar unul dintre obiectivele acestui pas este și o cooperare în domeniul cultural. Vă rugăm să ne relațiați modul cum s-a concretizat până în prezent acest obiectiv și care sunt perspectivele de viitor în această direcție?

M.M.: Relațiile de prietenie și colaborare cu județul Vas din Ungaria evoluează foarte bine, în special în perioada de după luna octombrie a anului trecut când o delegație condusă de Președintele Adunării Generale a județului Vas, domnul Peter Marko, a efectuat o vizită oficială în județul nostru. Atunci s-au pus bazele unei colaborări pe baza unui calendar comun între cele două județe înfrățite. Conform acestuia, în luna iunie 2005, o delegație din partea Consiliului Județean Hunedoara a participat la „Zilele Olăritului” din satul Maghyarszombata din județul Vas. În replică, o delegație din Ungaria ne-a vizitat la sfârșitul lunii octombrie, delegație ce a avut în componență 6 experți în domeniul cultural și al promovării valorilor tradiționale.

REPORTER: Doamne Președinte, pe lângă instituțiile culturale județene există și multe inițiative culturale private, unele dintre ele cu realizări extrem de benefice în descoperirea, lansarea și promovarea valorilor culturale ale județului în spațiul cultural național și internațional. Având în vedere aportul deosebit și eficient al acestor inițiative care, uneori se dovedesc net superioare rezultatelor obținute de instituțiile culturale oficiale ale județului, cum credeți că trebuie procedat pentru stimularea acestora?

Cioburi de vitraliu

M.M.: Din punctul de vedere al Consiliului Județean, țin să menționez că există preocupare în acest sens, dar suntem îngrădiți de valoarea bugetului. Consider că aceste acțiuni private ar trebui încurajate și stimulate prin acordarea de avantaje legislative, cum ar fi scutirea de impozite și taxe, dacă se dovedește că investițiile au fost făcute în domeniul culturii. Pentru acest lucru cred că ar fi necesară o inițiativă legislativă în domeniu.

REPORTER: *Domnule Președinte, în încheiere aș dori să aflu pentru cititorii noștri ce alte gânduri vă mai animă în legătură cu punerea în valoare a deosebitului patrimoniu cultural de care beneficiază județul Hunedoara?*

M.M.: Dorința mea arzătoare este de a nu lăsa de izbeliște Patrimoniul cultural și istoric constituit de cetățile dacice din Munții Orăștiei, în special situl arheologic de la Sarmizegetusa Regia de lângă Costești. În această direcție mă voi preocupa permanent pentru reabilitarea infrastructurii drumurilor de acces, un prim pas fiind făcut pentru accesarea unor fonduri financiare prin emiterea unei Hotărâri a Consiliului Județean de aprobare a lansării unei emisiuni de obligațiuni pe piața internă de capital în valoare de 60 milioane de lei noi, cu maturitate de minimum 20 de ani. Astfel se va putea reabilita drumul județean dintre Costești și Sarmizegetusa Regia. Dacă acest pas va fi făcut, sunt convins că vom avea un flux considerabil de turiști în acea zonă. După cum este cunoscut, aceste cetăți dacice din zona Munților Orăștiei se află în patrimoniul UNESCO și au, după părerea mea, o însemnătate deosebită pentru poporul român, deoarece de aici a început practic geneza sa.

REPORTER: *Domnule Președinte, personal apreciez mult, și sper că și cititorii noștri vor aprecia la fel, realismul și franchețea cu care ați abordat subiectele destul de delicate ale dialogului nostru și vă mulțumesc!*

NPC nr.1/38-2005

**... ÎNTRE OAMENI ADEVĂRATA LEGĂTURĂ
ESTE SIMȚIREA COMUNĂ, DECI PRIMUL PAS
TREBUIE SĂ FIE RELAȚIILE CULTURALE ...**

*- dialog cu doamna Sarolta Kapiller – Președintele Secretariatului
pentru Cultură din cadrul Guvernării Locale a*

județului Vas

Motto:

*„...Să aranjăm lucrurile noastre comune:
asta e datoria noastră, și nu e puțin...”*

József Attila – La Dunăre

Ne-a produs o vie satisfacție faptul că, în cadrul vizitei efectuate în perioada 24-27 octombrie 2005 de delegația pe probleme culturale a județului Vas în județul nostru, am avut plăcuta ocazie de a dialoga referitor la concepția vizitatorilor noștri despre viitorul relațiilor culturale dintre cele două județe înfrățite, județul Hunedoara din România și județul Vas din Ungaria, având-o ca interlocutor pe fermecătoarea doamnă Sarolta Kapiller – Președintele Secretariatului pentru Cultură din cadrul Guvernării Locale a Județului VAS, bună vorbitoare de limbă română. Cu o extraordinară amabilitate, domnia sa a acceptat să ne împărtășească, pe lângă impresiile sale despre cele văzute la noi, și câteva gânduri despre posibilitățile și perspectivele de cooperare culturală cu județul nostru.

R.: - Stimată doamnă Sarolta, ne bucură nespus faptul că avem ocazia de a dialoga cu reprezentantul oficial al culturii din județul înfrățit Vas din Ungaria. Suntem în același timp conștienți de faptul că, la nivel organizatoric, județul dvs. este cu câțiva pași înaintea județului nostru, iar acest lucru este de bun augur pentru viitorul și învățămintele de care vom beneficia prin relația de înfrățire. În același timp avem convingerea că și județul nostru are suficiente resurse, poate insuficient puse în valoare, care să facă posibilă o cooperare reală, și credem că această vizită a reușit să vă dezvăluie unele dintre acestea. Iată de ce dorim să aflăm câteva elemente

despre modul de organizare a activității culturale la nivelul județului dvs.!

K.S.: - Județul Vas este unul din cele mai mici județe din Ungaria, dar, în ceea ce privește viața culturală, este printre primele județe din țară. Nu mă gândesc numai la numărul instituțiilor care aparțin Adunării Generale a județului, ci și la bugetul cu care cultura județului este sprijinită de guvernul local (consiliul județean – n.r.). Încerc să-mi amintesc în ce domenii avem instituții specifice: Biblioteca județeană, Centrul cultural și de tineret, Galeria de artă, Teatrul de păpuși, Orchestra simfonică, Ansamblul de dans popular, muzeele din județ, Arhiva și două reviste – una științifică și una cultural-literară, toate aparțin județului. Unele sunt cofinanțate împreună cu Primăria orașului Szombathely. Cu acest arsenal al culturii stăm la dispoziția locuitorilor.

R.: - *Faptul că județele noastre s-au înfrățit deschide vaste și multiple perspective de colaborare între acestea. Pornind de aici, cum vede cel mai important reprezentant al culturii județului Vas problemele cooperării culturale dintre cele două județe?*

K.S.: - În viața culturală sunt importante legăturile noastre internaționale. Județul fiind vecin cu Austria și cu Slovenia, de mult are legături culturale cu diferite comunități din aceste țări. Înainte de intrarea țării în Uniunea Europeană, legăturile cu partea vestică a Europei erau semnificative. Conducerea actuală a județului a revitalizat și legătura cu județul Hunedoara, cu convingerea că, prin exemplele noastre, vă vom ajuta să vă acomodați în comunitatea țărilor din UE. Acesta e un punct de vedere general, dar, în ceea ce privește județele noastre, adevărul este că relațiile noastre culturale au tradiții mai vechi, care merită să fie continuate. Nu mă gândesc aici numai la faptul că cele două județe sunt înfrățite de la începutul anilor 90, ci și la conviețuirea celor două culturi în mijlocul Europei. Fiind de origine transilvană știu ce înseamnă, în

tradițiile populare, în literatură, în muzică, în dansuri și în celelalte domenii ale culturii, legăturile dintre cele două popoare. Tocmai de aceea consider că poetul József Attila a fost un vizionar spunând, în poezia «*La Dunăre*»: „*Să aranjăm lucrurile noastre comune: asta e datoria noastră, și nu e puțin*”. Teoria nu e grea, dar realitatea e că nu s-au întâmplat multe în primii zece ani ai legăturilor oficiale. Părerea mea - iar acum, și a conducătorilor celor două județe - este că nu numai întâlnirea politicianilor înseamnă că aceste legături sunt vii. Prin instituțiile noastre, prin întâlnirea persoanelor responsabile pentru cultură și prin întâlnirea celor care sunt participanți efectivi la actul cultural putem să ajungem la o fază în care, faptul că între noi există legături culturale va însemna posibilitatea, pentru orice creator sau artist, să fie cunoscut și apreciat în județul înfrățit. Știm că până acolo drumul nu este ușor, vom avea greutăți, mai ales financiare, dar dacă noi, cei de care depind primii pași, ne vom strădui să așezăm punțile de legătură, sunt convinsă că vom reuși să amplificăm aria acestei înfrățiri.

R.: - *O înfrățire reală presupune relații culturale la toate nivelele, și când spun aceasta mă refer atât la domeniul culturii tradiționale, cât și la domeniile elevate ale culturii scrise, teatrului, artelor plastice etc. Din punct de vedere al culturii tradiționale, obiceiurilor și ritualurilor populare, meșteșugurilor, costumelor populare județul nostru poate fi încadrat între cele mai reprezentative din țară. E un domeniu în care schimburile culturale se pot desfășura în toată splendoarea lor. Cum vedeți, pentru viitor, aceste relații?*

K.S.: - Tradițiile populare sunt semnificative în viața județului nostru. Avem un centru de creație al artei populare în localitatea Velem. Îmi imaginez că cei care se ocupă de lemn sau de țesut pot să fie invitați într-o tabăra ținută acolo. Grupuri de dans popular – de exemplu ansamblul pe care am avut norocul să-l vedem la Feregi – pot fi invitate la festivalul folcloric din Sarvar sau la concursul de dansuri din Gencsapati.

Trebuie continuată legătura cu olarii din Obârșă. Aveți cântăreți populari extraordinari – își pot avea și ei locul potrivit la festivitățile noastre.

R.: - *Dar în alte domenii?*

K.S.: - În domeniul muzicii clasice văd încă o posibilitate de întâlnire: orchestra noastră simfonică este renumită în Europa, dirijorul Pál Tamás este unul din cei mai buni dirijori din țară. În fiecare an se organizează la noi Seminarul și Festivalul Internațional Bartok Bela, cu muzicieni renumiți din toată lumea, ca profesori, și cu muzicieni tineri talentați, ca studenți. E posibil să invităm și participanți din județul vostru.

R.: - *Cu ocazia vizitei în municipiul Hunedoara ați putut vedea una din instituțiile culturale care constituie unul din motivele de mândrie ale județului nostru, Galeriile de Artă din Hunedoara. Motivul care a condus la deschiderea acestora, cu importante sacrificii financiare ale municipiului, a fost existența unei mișcări plastice deosebite, atât în municipiu, cât și în județ, cu reprezentanți încununați cu numeroase premii, naționale și internaționale. Cu ce impresie plecați în acest domeniu și ce întrevedeți pentru viitor?*

K.S.: - Într-adevăr, aveți mulți artiști plastici de valoare și vă felicit sincer pentru frumoasele și modernele Galerii de Artă hunedorene. Având o galerie de artă modernă și artiști renumiți care trăiesc la noi, printr-o gestionare corespunzătoare a avantajelor create de înfrățirea județelor noastre, artiștii plastici din județul Hunedoara vor găsi vaste posibilități de a expune la noi și un public care iubește și înțelege arta plastică.

R.: - *Constat cu plăcere că v-au impresionat multe din elementele culturii județului nostru. Dar totuși, ați putea remarca ceva care vi s-a părut mai deosebit?*

K.S. - Fiind profesoară de literatură, tema cea mai apropiată de inima mea este revista literară a județului vostru. Apreciez

mult inițiativa celor care au înființat Provincia Corvina și pot să spun că este o revistă de nivel european. Nu numai pentru faptul că editează poezii și proză din toată Europa, ci și pentru modul în care vede lumea și arta literară. Filozofia revistei este profundă și, în același timp, foarte simpatică. Sper că legătura dintre revista noastră, Eletunk, și Provincia Corvina va aduce întâlniri și opere noi. Un schimb de experiență al redacțiilor celor două reviste ar face reciproc cunoscută literatura județelor noastre.

R.: - Cum credeți că s-ar putea concretiza aceste aspirații, care, sunt convins, sunt și cele ale confrăților noștri maghiari, mai ales în condițiile în care, pentru creatori, problemele cele mai deosebite sunt cele legate de finanțare?

K.S.: - Între oameni adevărata legătură este simțirea comună, deci primul pas trebuie să fie relațiile culturale. Dacă politicienii, cei de care depind asemenea legături, vor fi de acord, am putea organiza o conferință pe acest domeniu, cu participanți din cele două județe. Avem un hotel al Adunării Județului pe malul lacului Balaton - primăvara sau toamna ar putea primi participanții la această conferință. Mergând acasă, mă voi consulta cu președintele județului - fiind un om care vine din domeniul culturii, știe foarte bine ce înseamnă marile întâlniri ale specialiștilor, ale artiștilor - și, dacă e nevoie, accept să fiu și translatorul acestui eveniment.

R.: - Stimată doamnă Sarolta, mă bucur că am avut plăcerea de a dialoga cu un reprezentant avizat și, în același timp, dornic de a pune bazele unei colaborări culturale pe domenii extinse între județele noastre. Sper din tot sufletul ca aceste gânduri să se împlinească, spre împlinirea îndatoririi noastre reciproce pe care atât de frumos ați definit-o prin cuvintele ilustrului poet comun, József Attila. Dumnezeu să vă ajute și să ne ajute să fie așa. Vă mulțumesc pentru amabilitate!

NPC nr.4/41-2005

VOCAȚIA UMANITARĂ CA MISIUNE DIVINĂ

Ion Urda în dialog cu Gligor HADA

HADA GLIGOR, născut în 14 martie 1940 în localitatea Țelna din județul Alba. Fondator al Asociației misionar-umanitare „MARANATHA”

Hunedoara, cu sediul în Hunedoara, str. Mureșului, Bl.CM4, telefon de contact 0744631053. Pastorul Bisericii Creștine Pentecostale „GOLGOTA” din Hunedoara. Căsătorit, are 7 copii.

Deschid acest dialog cu câteva repere biografice ale pastorului Gligor HADA pentru că rar mi-a fost dat să întâlnesc oameni care, într-un răstimp relativ scurt, să realizeze atât de multe lucruri extraordinare. Cunosc mulți oameni care s-au îmbogățit, au acumulat averi colosale, și-au făcut vile și palate, dar totul în numele unei porniri triumfaliste de a avea cât mai mult, de a se ridica în ranguri sociale, dar nicidecum gândindu-se la durerile altora, la câte nenorociri pot exista în lume, la faptul că un gest cât de mic de ajutor poate fi un strop de omenie ce se adună într-un ocean de bunătate și ocrotire a semenilor nevoiași.

L-am cunoscut pe pastorul Gligor HADA prin 1993, când, fiind consilier local, m-a solicitat să văd cu ochii eforturile lui și ale asociației sale de a crește vreo 24 de copii abandonati, și am rămas uimit de ce am văzut. Și acel lucru era doar un început. Pastorul Gligor HADA a creat în Hunedoara un sistem de ajutor social care rivalizează cu cel instituțional de stat. Și aceasta numai în numele umanitarismului. În numele omeniei care ar trebui să ne guverneze viața, în numele ideii de a-ți ajuta aproapele ajuns în nevoie. Ca urmare, nu m-am putut abține să nu-l abordez pe distinsul om într-un scurt dialog:

R.: - Domnule pastor, deși ne cunoaștem de ani buni, nu pot să nu remarc faptul că în fiecare zi trebuie să recunosc că vă cunosc prea puțin. Realizați atât de multe lucruri umanitare în această Hunedoară uitată de noroc, încât nici nu știu cu ce să încep acest dialog. Cred că ar trebui să încep întrebându-vă ce vă determină să vă zbateți atât de mult, uneori până la uitarea de sine, pentru binele altora?

G.H.: - *Cred că, pentru a mă face mai bine înțeles, trebuie să vă răspund printr-o întrebare: „Ce anume vă determină pe dvs. să scrieți poeziile atât de frumoase pe care le scrieți?” Și răspunsul vine de la sine, există în fiecare dintre noi porniri lăuntrice care ne îndeamnă să alinăm sufletele necăjite, iar dacă dvs. o faceți prin poezie, eu încerc s-o fac cu ceea ce mi-a dat bunul Dumnezeu, pornirea lăuntrică de a-mi ajuta semenii aflați în suferință prin toate mijloacele de care mă pot folosi.*

R.: - *Într-o lume în schimbare, atunci când un întreg sistem de valori, mai mult sau mai puțin false, cum a fost vechea orânduire, se prăbușește brusc, fără puțința ca altceva să-i ia locul, cred că nu a fost deloc ușor să clădiți micul dvs. imperiu umanitar. Știu din experiența vieții că oamenii, nu neapărat din răutate, ci poate din neputința de a înțelege, privesc cu suspiciune chiar pe cei ce vor să-i ajute, li se pare ciudat că cineva poate fi altruist, că vrea să-i ajute complet dezinteresat, din acea iubire pentru aproapele tău pe care o propovăduiește Domnul Isus.*

G.H.: - *Eu am pornit întotdeauna de la ideea că fiecare om își are rostul său pe acest Pământ, rost pe care Dumnezeu ni l-a hărăzit încă de la naștere, și că omul nu trebuie decât să-și urmeze calea creștinească de a-și iubi aproapele ca pe sine însuși și de a-l ajuta când a ajuns la nevoie. Mie Dumnezeu mi-a dat puterea de muncă și voința de a face lucrarea plăcută lui, ajutorarea semenilor năpăstuiți de soartă. Fac ceea ce fac cu convingerea că Domnul mi-a încredințat o misiune pe acest Pământ și am îndatorirea să o duc la bun sfârșit. Și vă mărturisesc ca unui prieten de suflet că fericirea și mulțumirea sufletească pe care o simt pentru împlinirea Lucrării Sale îmi oferă satisfacții de nedescris. Toate greutățile întâmpinate le-am biruit cu încrederea că Domnul este alături de mine și că eu fac Lucrarea Sa. Nu vreau să fac aici inventarul piedicilor și răutăților de care m-am lovit, poate că le-am și uitat, pentru mine este esențial faptul că am reușit ce mi-am propus.*

R.: - *Domnule pastor, toate au un început în lumea aceasta! Dumneavoastră cum ați început?*

Cioburi de vitraliu

G.H.: - *Mi-am dat seama că trebuie să creez o instituție legală prin intermediul căreia să pot acționa. Soluția cea mai bună, pentru că misiunea noastră nu este profitul, era să creez un ONG non-profit, iar legea prevedea pentru acest scop crearea unei asociații. Asociația misionar-umanitară „MARANATHA” și-a început activitatea în mai 1992, având ca obiect de activitate principal înființarea de orfelinate, aziluri de bătrâni, grădinițe, policlinici medicale și asistență socială în general.*

N-a fost de loc ușor. Am preluat o clădire aproape părăsită pe care am renovat-o și am creat astfel principala bază materială a asociației. Aici am început prin înființarea, în anul 1994, a unei farmacii în care se distribuie bolnavilor sărmani medicamente gratuite obținute prin donații de la diferite organisme umanitare din străinătate cu care am intrat în contact. În 1 august 1995 am inaugurat orfelinatul cu un număr de 24 de copii, unul dintre așezămintele cele mai dragi inimii mele. Nici nu vă puteți imagina bucuria pe care o simt când sunt între ei, când îi văd jucându-se fericiți și am conștiința mulțumită că vor crește oameni întregi și adevărați, cu credință în Dumnezeu și cu iubirea față de aproapele lor.

R.: - *Domnule pastor, cred că pentru ei sunteți un fel de tată, sau mai bine zis, bunic! Spun aceasta pentru că și eu mi-am crescut proprii copii, dar, până n-am ajuns bunic, n-am cunoscut adevărata valență a iubirii față de copii, iubirea față de nepoți, cea pe care o înveți după o anumită vârstă, și care nu poate fi comparată cu nimic. Cred că, între ei, sunteți mai mult decât un părinte, sunteți un model, și dragostea lor vă umple inima de bucurii nemăsurate.*

G.H.: - *Așa este, dar nu ne-am oprit aici! Tot pentru sufletele copiilor am amenajat, în localitatea Izvoarele din comuna Teliuc, un Centru de recreere pentru copii abandonați. Este un loc foarte frumos unde copii se pot bucura de ieșiri în natură și de peisaje minunate.*

Tot pentru copii necăjiți, în anul 2000, am înființat o Cantină de ajutor social în care zilnic servesc o masă caldă 50

de copii proveniți din familii defavorizate, elevi ai Școlilor Generale nr.2, 11 și 12, copii selectați de conducerea școlilor de unde provin. În plus, în parteneriat cu Primăria Hunedoara, în 23 iulie 2003 am deschis un Centru de zi „Lumină și Speranță”, unde 25 de copii din medii defavorizate servesc masa și sunt găzduiți peste zi.

R.: - Deși sunt convins că problema copiilor este cea mai dragă sufletului dvs., totuși n-ați neglijat, în activitatea dvs. umanitară, problema necazurilor și neputințelor care se instalează în om odată cu vârsta. Știu multe, din auzite, despre cât de mult îi ajutați pe bătrânii bolnavi, dar v-aș ruga să-mi spuneți dvs. câteva cuvinte despre aceasta!

G.H.: - *Când vorbim despre acțiuni umanitare trebuie să ne gândim la cei aflați în nevoie și suferință. Ori cine pot fi mai în nevoie și suferință decât cei bătrâni, mulți dintre ei uitați de urmași fără Dumnezeu, alții fără urmași, cu pensii mizere și bolnavi, pentru care medicamentele cu care își mai alină suferințele trupești au ajuns un lux pe care nu și-l pot permite. Avem mulți bătrâni fără adăpost în Hunedoara, care trăiesc din ce adună de pe la containerele de gunoi. Desigur că nu-i putem ajuta pe toți, dar cu puterile noastre, ne străduim să facem cât mai multe. Astfel, din farmacia noastră umanitară distribuim anual medicamente în valoare de peste 400.000 lei (noi). Din anul 1998 la sediul asociației funcționează un Centru Medical Creștin dotat cu aparatură modernă, cu consultații gratuite sau tarife modice, care cuprinde:*

- 3 cabinete somatologice;
- 1 cabinet de radiologie dentară simplă și panoramică;
- 1 cabinet de radiologie pulmonară;
- 1 cabinet de pneumologie.

De asemenea, începând cu 11 februarie 2005 am înființat un adăpost de noapte pentru persoane vârstnice fără adăpost, în care beneficiază și de o masă caldă seara și un mic dejun.

R.: - Domnule pastor, din cele relatate ajung la concluzia că instituția dvs. rivalizează ca rezultate cu instituțiile specializate ale statului pentru asistență socială. Personal sunt foarte

Cioburi de vitraliu

impresionat și de cele văzute, și de cele auzite, și, în numele tuturor necăjiților Hunedoarei, nu pot decât să mă înclin cu profund respect și să vă mulțumesc.

G.H.: - *Și eu vă mulțumesc și vă asigur că tot ceea ce facem, facem în numele Domnului și pentru a împlini Lucrarea și Voia Sa. Ne rugăm să ne dea sănătate și putere de muncă pentru a continua. Doamne, ajută-ne!*

R.: - Dumnezeu să vă ajute!

ÎNTREBĂRI LA PUNCT FIX...

- *intervievat de Constantin STANCU*

Cu ceva vreme în urmă am fost rugat de dl. Constantin STANCU din Hațeg, posesorul site-ului www.costyconsult.wordpress.com să-i răspund la câteva întrebări. Răspunsurile au ajuns publicate pe acest site:

1. *De-a lungul vieții, ce ați considerat că vă lipsește cel mai mult ?*

R1: N-am cerut niciodată de la Dumnezeu decât pâinea cea de toate zilele și-i mulțumesc că mi-a dat-o! Dar mi-a dat mult mai mult, așa încât nu pot afirma că-mi lipsește ceva din cele necesare traiului! Nu-mi lipsesc nici cele spirituale, atunci când cauți, găsești, am, slavă Domnului, prieteni, amici, aprecierea unora și denigrarea altora, nu văd ce mi-ar putea lipsi! Cât privește

Prieteni de nădejde: (de la stânga la dreapta): Radu Igna, Ion Urda, Eugen Evu, Constantin Stancu

bunurile materiale, eu m-am întins întotdeauna cât mi-e plapuma, ceea ce m-a ferit de decepții! Pentru viitor mă rog să nu-mi lipsească sănătatea, mie și la toți ai mei!

2. *Ce ați învățat de la adversarii sau dușmanii dumneavoastră ?*

R2: Că răutatea și invidia nu au limite și că singurul răspuns valabil e întoarcerea și a celuilalt obraz. Orice formă de răzbunare nu face decât să atâte noi conflicte!

3. *O întrebare clasică: ce înseamnă dragostea pentru dumneavoastră, la modul practic, de zi cu zi?*

R3: Se pot da definiții savante, dar cred că adevărata dragoste o poți simți doar dacă poți, mintal, să intri în pielea omului de lângă tine, să simți asemenea lui și să te manifestezi ca și cum celălalt ești tu! Nu e deloc ușor, ai în jur o mie de motive pentru a întoarce capul, măcar să nu vezi, dar dacă ai puterea să vezi și să simți, vei simți și dragostea de semen!

4. *Care sunt cărțile pe care le preferați și de ce le preferați pe acestea și nu altele ?*

R4: Nu pot afirma că am cărți preferate, pot spune că am genuri preferate, cel mai reprezentativ fiind genul SF! De ce? Pentru că mă duce în lumi noi, pentru că fantezia poate zburda în voie, pentru că sper într-un viitor în care binele triumfă!

5. *Care este locul în care vă simțiți cel mai bine ?*

R5: Nu pot spune că am un loc în care să mă simt mai bine decât în altul! Mă simt bine acolo unde și alții se simt bine în prezența mea, între oameni pe care-i prețuiesc și cărora le simt dragostea sau, măcar, bunăvoința!

6. *Ce înseamnă pentru dumneata gândul acesta: acum ?*

R6: E greu de răspuns direct, întrebarea incită la filozofie! Dar eu cred că acest „acum” reprezintă pentru orice om o listă de priorități, o ordine în ceea ce vrei de la viață! Nu mi-a plăcut niciodată sloganul: „Acum ori niciodată!”, hei-rup – ismul, pentru mine lucrurile trebuie să se așeze frumos în matca lor, pentru că, dacă Dumnezeu vrea, toate se așează la locul lor! Deci, acum, cu o ordine de prioritate în minte, mă ocup de ceea ce cred că trebuie făcut, și, mulțumesc lui Dumnezeu, ceea ce am făcut în viață cu acest principiu, a fost bun și plăcut oamenilor și, sper, lui Dumnezeu!

Decembrie 2009 - www.costyconsult.wordpress.com

Sectiunea a II-a
DISPUTE SI REPLICI
AMICALE

Grafică de Radu Rosian

DE CE „CORVINA” ȘI NU „CORVINIA”...

Punct de vedere transmis C.J.Hunedoara pentru ședința în care s-a adoptat denumirea viitoarei conurbații Deva-Hunedoara-Simeria

Între denumirile „*Corvina*” și „*Corvinia*” pentru conurbația Deva-Hunedoara-Simeria, optez fără rezerve pentru varianta „*Corvina*”.

Argumente:

DE CE NU „CORVINIA”?

Varianta „*Corvinia*” este evident o forțare de a se crea un nume, dar acesta este impropriu, introducând conotația de „*a Corvinilor*”, proprietatea unui *Corvin* autentic, ori câți dintre locuitorii conurbației (pentru ca aceasta e a lor) pot spune că sunt *Corvini*?

A se încerca, prin similitudine, să se realizeze cât de fals ar suna numele unei conurbații **cu caracter latin**, căreia i s-ar spune „*Latinia*” în loc de naturalul „*Latina*”.

Încercarea de a se introduce acel aparent insignifiant „*i*” în numele „*Corvina*” seamănă oarecum cu acel „*...escu*” adăugat în coada unui nume neoaș românesc pentru a epata, ducând la confuzii și rezultate regretabile, precum acea denumire care fusese absurd impusă în trecut, „*Castelul Corvineștilor*” în loc de „*Castelul Corvinilor*”.

DE CE „CORVINA”?

Varianta „*Corvina*” este o denumire absolut naturală, evident derivată din numele *Corvin* și exprimă cel mai firesc calitatea zonei conurbației de a avea legătură cu marea familie a *Corvinilor*, nicidecum de a aparține unor *Corvini*.

Ca o simplă remarcă, de 12 ani apare revista culturală cu numele de „*Provincia Corvina*”, nume care, întâmplător, seamănă cu termenul de „*conurbație*”, atât că e „*provincie*”. Se poate ușor realiza cât de fals ar suna un nume de genul „*Provincia Corvinia*”.

Grafică de Tiberiu Fazakas

« CĂTELUȘE DE PRESĂ » LĂTRÂND LA LUNĂ...

(drept la replică)

Mă rog de scuze pentru titlul nițel cam dur, dar nu eu am reușit să acreditez ideea că reprezentanții presei se comportă ca niște câini ori de câte ori amușină un „*os de ros*” (citește: „*subiect de scandal*”), ci comportamentul social distructiv promovat de mai toată presa noastră, plăcerea de a sfășia imagini publice de oameni și nu numai, dar, de cele mai multe ori, fără a se documenta, scriind „*după ureche*” și provocând, nu de puține ori, cu o iresponsabilitate ieșită din comun, adevărate drame. Faptul că numărul 8 al săptămânalului Euro – Obiectiv din 15–21 februarie 2002 nu face excepție mă îndurează de-a dreptul, cu atât mai mult cu cât caseta de redacție începe cu oameni „*grei*” în materie de mass-media: Mircea Goian – director; Monalise Hihn – redactor șef; Mircea Diaconu – secretar general de redacție, iar începutul ziarului mă făcuse să mă bucur „- *Uite, domnule, în sfârșit, un ziar care vrea să pună umărul la a construi, nu la a distruge!*”. Pentru că, după felul lipsit de responsabilitate în care o anume Oana Bimbirică!!!, redactor pasămite, în articolul « „*Puși la zid*” de prefectul Aurelian Serafinceanu», îi pune în gura prefectului Aurelian Serafinceanu gogomănia, citez: „...*De asemenea, la Hunedoara, toți consilierii locali sunt membri AGA la Regia Autonomă de Interes Local (RAIL)*”, rămân stupefiat de lipsa de profesionalism cu care șefii ziarului au permis așa ceva, pentru că un om de talia prefectului nu putea face gafa monumentală să afirme că o regie autonomă, fie ea și de interes local, are Adunare Generală a Acționarilor (AGA), pentru simplul motiv că regiile nu sunt Societăți pe Acțiuni (SA).

Continuând pe problematica abordată și de șefa susnumitei redactore, respectiv de redactorul-șef Monalise Hihn în editorialul «*Aleșii locali – prinși cu mâța-sac*», vreau să precizez câteva lucruri:

1. Sunt Consilier local al municipiului Hunedoara și nu m-a prins nimeni cu nici o felină în vreun sac, iar dacă expresia redactorei-șefe de săptămânal se dorea a fi în sens figurat, atunci trebuia pusă între ghilimele, dar nici așa nu pot fi introdus în cârdul celor care încalcă legile țării;

2. Înțeleg „*mânia proletară*” cu care se înfierează „*aleșii locali*” așa, la grămadă, pentru că rolul presei acesta este, să creeze confuzie, nu să scoată la lumină realitatea, trebuie să abată atenția de la realități și să asmută opinia publică pe cineva, nu pe adevărații vinovați de starea de lucruri din țară;

3. Pentru informarea colegiului de redacție, la Consiliul Local din Hunedoara singurul consilier membru în Consiliul de Administrație al RAIL ales legal, atunci, prin Hotărârea nr.2 din ianuarie 2000 a consiliului, d-l Iovănescu Teodor, a fost înlocuit prin Hotărârea nr.63 din mai 2001, din acel moment nemaexistând nici un consilier local în asemenea funcție.

Pentru că un asemenea mod de a face presă nu aduce nimănui nici un folos și pentru că eu consider că imaginea mea publică a fost terfelită fără motiv, așa, la grămadă, alături de a multor alți colegi, pentru lipsa de discernământ și modul nejudecat de a aborda subiecte de interes public, fără o minimă intenție de confirmare a veridicității, pentru că se permite unui redactor lipsit de o minimă cultură legislativă să publice, probabil fără a fi verificat, probleme delicate de imagine publică, iată de ce mi-am permis, stimată redacție, titlul de mai sus, pentru că, publicând prostii, cu ce vă pot asemena mai bine, dragele mele Oana Bimbircă și Monalise Hihn, decât cu niște „*cățelușe de presă*” (femei fiind, din păcate, nu vă pot spune „*dulăi de presă*”) lătrând „*în dorul lelii*” la lună ...

În felul acesta considerăm că, în fața opiniei publice, suntem chit și rămânem în relații normale.

S-auzim numai de bine !

ION URDĂ - Consilier local al municipiului Hunedoara
din partea Partidului România Mare

OBSESII

(drept la replică)

Stimate domnule Redactor Șef,

Întrucât în publicația pe care o conduceți nr.34/2006, în pag.2, la rubrica „Aflu deci exist”, a apărut o notificare destul de speculativă, acidă și tendențioasă la adresa subsemnatului, în virtutea dreptului la replică, vă rog să publicați în numărul următor, în aceeași pagină, articolul de mai jos. Menționez că, deocamdată, nu m-am adresat altor publicații, nepunând la îndoială probitatea dvs. profesională.

Cu toată considerația, Ion Urdă – consilier județean

Din interese mai mult sau mai puțin transparente unii politicieni, ajunși pe treptele înalte ale puterii, lansează câte o acțiune care reușește să-l mai amortească pe românul de rând și să-l facă să uite că are burta lipită de șira spinării. Astfel a reînceput acțiunea deconspirării “informatorilor” securității comuniste, “dosariada” ce a devenit o adevărată obsesie națională, iar, în acest context unora li se pare că anumite cuvinte sau expresii ar trebui scoase din dicționarul limbii române, vezi doamne, având rezonanțe “securisto-comuniste”.

Ca urmare m-am trezit, deunăzi, cu o notificare în publicația „**Lumea de azi**” nr.34/2006 în pag.2, la rubrica „Aflu deci exist” (oare nu trebuie o virgulă pe acolo...???), prin care, într-un mod foarte încâlcit (desigur ca autorul anonim va avea pretenția să-l numesc “s sofistocat”), dar de-a dreptul jignitor, sunt incriminat de simplul fapt că am intitulat obișnuita prezentare a activităților desfășurate în cadrul unei deplasări în străinătate, “**NOTĂ INFORMATIVĂ**”. Și aceasta pentru că, în mintea obsedată a anonimului autor, o asemenea exprimare ori trebuie, musai, să aibă vreo legătură cu “nostalgia vinului de Tokaj”, ori e o pană de inspirație a autorului, ori e o “pastilă” la adresa nu știu cui.

Îl asigur pe “anonimul autor” (nu știu de ce nu are curajul să semneze ceea ce scrie, dar îl provoc pe această cale la un duel pe orice temă de probitate publicistică în ziarul în care se

produce) că nu e nici una, nici alta, nici cealaltă. Nu știu câtă școală s-a prins de “*anonimul autor*”, dar mi se pare absolut normal ca un raport de mici dimensiuni să fie numit “*notă*”, iar dacă e destinat informării cuiva, să fie însoțit de adjectivul “*informativă*”, iar, ca autor al acestei note, îmi asum calitatea de “*informator al Consiliului Județean Hunedoara*” în scopul îndeplinirii unei obligații legale, dar și de “*bun simț*” față de

Impresionanta catedrală romano-catolică din Szombathely

colegii consilieri de a-i informa asupra îndeplinirii mandatului încredințat.

Cât privește “*cochetăria*” mea “*vârtoasă*” cu cultura de care amintește, vădit ironic, “*anonimul autor*”, spre “*informarea*” acestuia, precizez că aceasta e doar un hobby (profesia mea este de inginer, am titlul de “*doctor în inginerie industrială*”, mai multe lucrări științifice publicate, o carte tehnică apărută la Editura AGIR București), eu nu mi-am

făcut din aceasta un mod de existență precum alții din ziaristică, pe când adevărata lor vocație e cea de “*mardeiași de mahala*” cu simbrie la stăpân.

Dacă dovedește probitate profesională, îl invit pe distinsul “*autor anonim*” să dea publicității incriminata notă informativă, pentru că e bine ca opinia publică să cunoască faptul că delegația culturală hunedoreană din care am făcut parte a fost invitată nominal de președintele Adunării Generale a Județului Vas, înfrățit cu județul nostru, pentru a dezvolta și consolida cooperarea culturală a celor două județe, precum și faptul că prestația acesteia în cadrul Festivalului Cultural “*Cicelle*” a fost un real succes, elegant comentat de colegii de breaslă maghiari ai “*anonimului autor*”. Cu toate cele bune!

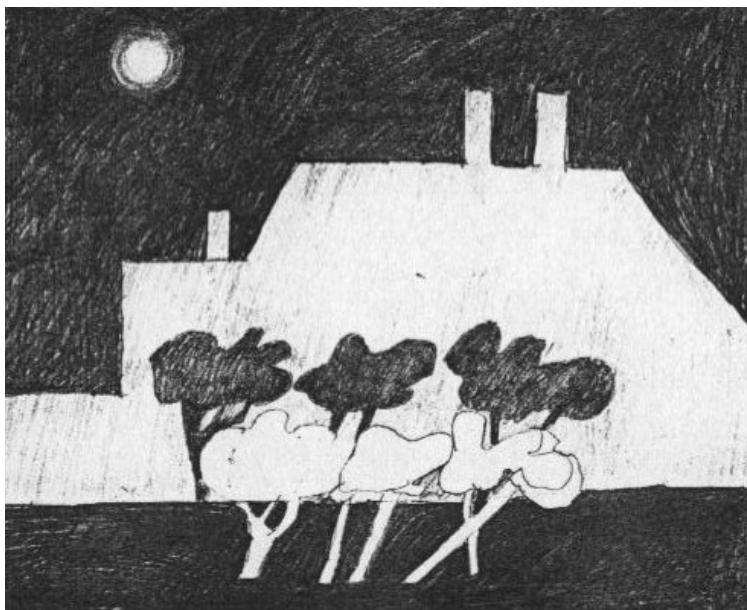
Ion URDĂ – consilier județean din partea PRM

Sectiunea a III-a

ARTISTI PLASTICI

LA

JUDECATĂ POETULUI

Grafică de Radu Rosian

... despre Dan Vifor PICHIU

ISPITA SUBLIMĂ SAU CUM ȘI-A ÎNMUIAT PEGASUL ARIPILE ÎN CURCUBEU...

Am iubit și voi iubi întotdeauna oamenii cu suflet deschis, cei care își afișează cu nonșalanță sentimentele, ba mai mult, caută mereu noi forme de exprimare, conștienți că, ori din ce unghi îi vei recepta, vei atinge cel puțin una din fațetele frumosului ascuns în ei.

Astăzi, sub semnul marelui Eminescu, și eu cred că nu întâmplător, Dan Vifor Pichiu vernisează o expoziție plastică în care, paradoxal, poezia este cea care domnește înveșmântată în faldurile culorilor.

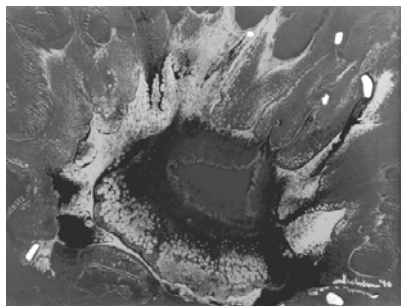
Eu, care am admirat întotdeauna artiștii plastici care au tăria de a-și sintetiza lucrarea printr-un titlu, rămân uluit de

extraordinarul poet care transpare dindărătul titlurilor acestor tablouri. Rareori mi-a fost dat să văd o îngemănare mai reușită între un artist al penelului și unul al cuvântului, pentru a face din privitor un receptor cât mai fidel al trăirii sale intime.

Lăsând deoparte meșteșugul cu totul deosebit de realizare a acestor lucrări, vă rog să vă imaginați smerita rugă a artistului în fața icoanei propriiei lucrări ca, de după împletirea măiastră de culori, să răsară, poem în sinteză, titlul. Și dacă, într-o expoziție de artă plastică, de regulă, de sub culorile măiestru împletite, transpare acel cântec lăuntric în sufletul privitorului, mie mi se pare că Dan Vifor Pichiu face de astă dată un experiment unic și sublim cu sufletele noastre: vrea să ne determine, ca în sacra Geneză („...*la început a fost Cuvântul...*”), să pornim de la Cuvânt spre Materie, de la adevăratele poeme care sunt titlurile acestor lucrări, la lucrarea

în sine, transformându-ne pe fiecare în niște mici Demiurghi ce își creează propriile universuri..

Titlurile lucrărilor nu sunt simple sinteze, ele sunt adevărate poeme metaforic comprimate care, în împletire cu jocul culorilor, creează o lume mirifică, de aleasă desfătare a sufletului. Lista lucrărilor poate oricând constitui sumarul unui volum

de poeme (ex.: Lecție de singurătate, Ghilotină romantică, Inventar de sentimente, Ziditorul de fulgere, Șarpe plângând, Plouă cu numele tău, Poem captiv și lista poate fi extinsă).

Iată de ce îmi permit să consider că, prin această expoziție Dan Vifor Pichiu s-a lăsat ispitit (dar ce sublimă ispită!) de a împleti evidenta vocație de artist al culorii cu o certă vocație de artist al cuvântului, sugerându-mi metaforic o nestăpânită tentație a miticului Pegas de a-și înmuia aripile în culorile curcubeului.

Alegându-și momentul vernisajului în momentul aniversar al Luceafărului poeziei românești, Dan Vifor Pichiu îmi dă încă un argument și poate, în același timp, o justificare a sublimei ispite de a crea o lume de poeme materializate, ca-ntr-o Geneză modernă, într-un univers al culorii.

Iată de ce acest experiment al indubitabilului artist care este Dan Vifor Pichiu trebuie abordat cu ochiul poetului însetat de culoare, iar privitorul care va reuși să se transpună în microuniversul creat își va descoperi un alt chip și va dori să trăiască o viață cu chipul acesta. (15.01.1997)

... despre Victor CACOVEAN

Victor Cacoveanu
văzut de Radu Roșian

... UN ALT FEL DE JURNAL...

Faptul că în Hunedoara există și funcționează Galeria de Artă înseamnă, pentru urbe și locuitorii săi în general, mai mult decât simpla existență a unui spațiu expozițional. Privind în perspectiva viitorului nu prea apropiat, acestea reprezintă unul din factorii educaționali cu un impact al cărui efect se va vedea la nivelul următoarelor generații.

Ațiunile de acum nu fac decât să nască o tradiție ale cărei rădăcini stau înfipte în deceniile anterioare iar generațiile nepoților și strănepoților noștri vor privi mâine persistența actului cultural susținut cu grele sacrificii în Hunedoara de ieri și de azi cu aceiași ochi cu care privim noi azi siderurgia, respectiv ca o componentă inseparabilă a locurilor, ca o normalitate, ca pe ceva *sine qua non*.

Pentru noi, cei de azi, actul de cultură pe care-l produc Galeria de Artă reprezintă un mod temporar de evadare din incertitudinile zilei de mâine și o gură de oxigen pentru speranța în viitor, pentru că fiecare expoziție vernisată în această instituție de artă se transformă, în sufletele fiecăruia dintre noi, într-o călătorie cu spiritul în mirifica lume a spațiului – suflet, a culorii – sentiment.

De această dată dl. V. Cacovean ne propune o călătorie ceva mai aparte, în care noi suntem exploratorii petelor de suflet așternute pe pânză ca urmare a periplului d-sale pe meleaguri europene pe care fiecare dintre noi am dori să le cunoaștem.

Expoziția d-lui V. Cacovean este un alt fel de jurnal de călătorie. Trăirile sale în contact cu noul derulat în fața ochilor nu-și caută refularea în cuvinte, ele izbucnesc pe pânză. Epitetele și metaforele iau forma tonurilor și nuanțelor,

culoarea e cuvântul iar fiecare tablou e o nouă creație ce a prins duh de viață sub mâinile creatorului.

Noi, hunedoreni, îl considerăm pe d-l V.Cacovean unul dintre ai noștri. Permanent participant la taberele de creație ale cenaclului de artă hunedorean acestea ne-au pus în permanență în contact cu creațiile d-sale. Este unul din motivele pentru care, fericit că d-sa s-a gândit să împartă cu noi bucuria călătoriei d-sale pe meleaguri la care cea mai mare parte dintre noi visăm doar, nu doresc să judec nimic din cele văzute, ci doar să trăiesc, prin trăirile d-sale, câteva clipe în Europa noastră care încă ne ține la ușă ca pe niște rude sărace ce suntem.

Tocmai de aceea vreau să-i mulțumesc d-lui V.Cacovean pentru mărinimia de a împărți cu noi o bucurie care nu e la îndemâna fiecăruia. (2001)

...despre Constantin ZGÂMBĂU

*C-tin Zgâmbău văzut
de Radu Roșian*

RĂZBOIUL CU SINELE

Hunedoara – 15.07.2004

O nouă expoziție plastică a lui Constantin Zgâmbău dovedește odată în plus că artistul își ia foarte în serios meseria și că se străduiește să impună publicului un anume fel de a face artă, vădit contrastant cu viziunea curentă asupra acesteia.

Tratând cu un meșteșug vădit perfecționat pe băncile academiei de arte toate domeniile picturale (acuarelă, ulei, grafică), Constantin Zgâmbău, cu strădania raționalistului de a întoarce pe toate fețele orice subiect, revine obsesiv asupra unor teme ce îl preocupă de mai mulți ani, cărora le adaugă mereu ceva din găselnițele căutărilor sale.

Uneori, personal am impresia că sufletul artistului Constantin Zgâmbău pleacă de lângă el atunci când lucrează, lăsându-l cumva în lipsă de comunicare noesică, și atunci creația sa nu mai insuflă emoție artistică privitorului,

înlocuind-o cu senzații de impact, de șoc, specifice modului modern de viață, dar nu neapărat plăcute.

Căutările lui Constantin Zgâmbău pentru a-și găsi un drum în artă sunt încă departe de final. Însă, după părerea mea, atâta vreme cât va marșa pe căutarea pur rațională, pe încrâncenarea cu aspectele pur raționale ale vieții, pe căutarea în exteriorul sinelui, mă îndoiesc că-și va găsi măcar o potecuță.

Constantin Zgâmbău face parte din categoria artiștilor angajați, el este veșnicul protestatar, veșnicul contestatar, sau, cel puțin așa îi place să se afișeze public și așa face și prin modul cu care își abordează tematica cu tangențe sociale. El preferă strigătul unei șoapte tandre, un șoc electric unei mângâieri și un bici în locul unei metafore.

Agresivitatea sa artistică îl așează într-o zonă aparte a artei, dar îl lipsește, în același timp, de căldura legăturilor sufletești cu publicul, cu toate că pot afirma, cu certitudinea celui care-l cunoaște de ani de zile, că fondul său sufletesc este cu totul altul.

Nu știu în ce măsură această duplicitate îl va sprijini în reușita sa în artă, dar, până una – alta, Constantin Zgâmbău este un personaj net conturat în rândul artiștilor plastici hunedoreni. Rămâne să decidă vremea ce loc va ocupa în artă, iar acest lucru depinde numai de modul în care artistul va ști să-și gestioneze stările sufletești, preferând războiul sau împăcarea cu sine însuși.

Îl felicit pentru toate strădaniile și-i doresc deplin succes!

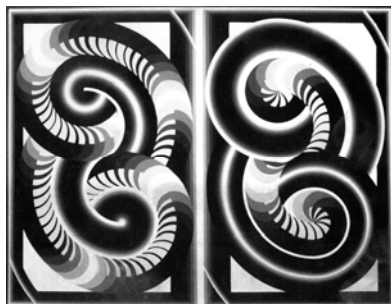
... despre Tiberiu FAZAKAS

ARTA DE A EVOLUA, FIIND MEREU TU ÎNSUȚI...

Pentru mediul hunedorean al artei plastice Tiberiu Fazakas a fost, este și va rămâne prototipul dascălului, al celui care a sprijinit penelul oricăruia dintre cei ce au îndrăznit să-l ia în mână, căruia aproape fiecare dintre cei care formează pleiada de creatori de artă plastică din Hunedoara au cel puțin un motiv de a-i mulțumi. Cu modestia-i binecunoscută, fără a ieși la rampă cerând aplauze, Tiberiu Fazakas a impulsionat discret,

ca un spirit protector, marea majoritate, dacă nu chiar pe toți cei care în momentul de față constituie nume cunoscute, recunoscute și apreciate în Hunedoara, în județ, în țară și chiar peste hotare, ca și creatori de artă plastică.

Cu o atitudine de patriarh, Tiberiu Fazakas a știut să păstreze, în relațiile cu colegii de breaslă, o atitudine echilibrată, rămânând un exemplu de echidistanță și tenacitate, mai întâi umană și apoi artistică.

Ca și artist plastic, Tiberiu Fazakas, speculând la maximum noțiunea de formă geometrică, reușește să ne introducă într-o mirifică lume a geometriei, dar, spre deosebire de precursorii săi, geometria sa este una de factură emoțională, este o geometrie a volutelor sufletului uman în zborul său spre împlinire.

La început creației op-art-urile sale, datorită rigurozității geometrice, par a fi extrase din lumea tehnicii. Dar, în evoluția sa ulterioară, Tiberiu Fazakas scoate la iveală o lume complexă, în care poți găsi, în stilizate clepsidre, tema inexorabilei treceri a timpului, în volutele curbelor care se ating tandru sau se întrepătrund pățimaș, simbolul suavei îmbrățișări sau a rodnicei împreunări, ba chiar și superbe peisaje mirific stilizate în linii, arcade și volute.

Se spune că muzica lui Bach are ceva din precizia unui ordinator în ceea ce privește ansamblul componistic. În sens admirativ exprim același lucru despre opera lui Tiberiu Fazakas. Tenacitatea cu

Cioburi de vitraliu

care artistul explorează terenul arid al geometriei, transformând-o în teren al emoțiilor, făcând din figuri geometrice instrumente ale vibrațiilor corzilor sufletului și ale încântării ochiului, ne relevă nu numai un mare artist, dar în primul rând un căutător de frumos în banal.

Tiberiu Fazakas face o adevărată magie cu lucruri comune, el ridică banalul la rang de extraordinar, ridicând geometria într-o metodă de exprimare artistică, practic transformând-o într-o artă în sine. Prin intermediul umbrelor și degradeurilor, Tiberiu Fazakas creează o mirifică lume virtuală, ca un joc demiurgic pe mirifica tablă de șah a eternității, ca o magie a spațialității mono sau bicrome, mai rar policrome.

În fața op-art-urilor lui Tiberiu Fazakas am mereu senzația că am evadat într-o lume virtuală, cu încăperi sau coridoare rectilinii sau curbe, ca niște alei spațiale ale viitorului, ca un cosmodrom al imaginației umane de pe care își iau zborul astronavele emoțiilor ineditului cu care artistul ne copleșește. Iar, din ce văd în această nouă expoziție, Tiberiu Fazakas a explorat cu atâta tenacitate op-art-ul, încât a reușit o evoluție de-a dreptul surprinzătoare. Elementele geometrice ale op-art-ului, ca un univers sub influența gravitației unei găuri negre, se deformează tot mai mult, dar într-un mod curios, spre realitatea existențială, tablourile astfel create apropiindu-se tot mai mult de realitățile palpabile ale lumii. După părerea mea este o performanță deosebită ceea ce a realizat Tiberiu Fazakas cu aceste ultime genuri de tablouri în tehnică op-art, reușind să apropie, ba chiar să transforme abstractul în concret, simplul în complex, irealul în real, insuflând, ca un adevărat demiurg, duh de viață unor forme neînsuflețite.

Prin toată creația sa în domeniul op-art-ului, Tiberiu Fazakas s-a dovedit mereu un artist cu o evoluție permanentă, atât ca manieră, cât și ca tematică, dar nu s-a trădat niciodată pe sine însuși, rămânând fidel unui domeniu plastic aparent arid, dar căruia i-a descoperit valențe nebănuite, și am convingerea că istoria op-art-ului îi va reliefa meritele.

Pe lângă op-art-uri, unde Tiberiu Fazakas este un adevărat vrăjitor, acesta se dovedește un grafician de forță, un portretist ale cărui formidabile resurse se regăsesc în pleiada de portrete ale unei mulțimi de personalități literare, artistice și științifice, române și maghiare, alături de o galerie de personaje care, de-a lungul istoriei, și-au legat numele și destinul de Castelul Corvinilor.

Remarcabilă este, de asemenea, galeria de tablouri, pasteluri și acuarele în manieră clasică pe care Tiberiu Fazakas le-a creat de-a lungul timpului, dovedind, dacă mai era cazul, că este un artist plastic complex și complet. (2007)

... despre Adrian SAMSON

...CA-NTR-UN TEMPLU AL MEMORIEI...

Adrian SAMSON, un adevărat monument de modestie și bun simț, asociate, însă, unei tenacități de admirat, își creează opera plastică brodând-o pe amintire. Toate valorile induse în memoria copilăriei lui Adrian SAMSON transpar, în evidenta criză de identitate și de moralitate a zilelor noastre, ca o tendință de

conservatorism, deși ele se manifestă ca un adevărat tezaur de finețe și bun simț, valori ce se degajă și din lucrările sale, departe de orice undă de irascibilitate, agresivitate, violență.

Fin și sensibil, dar tenace, Adrian SAMSON își croiește drum prin hățișurile artei plastice moderne, nu atât prin tehnica

Cioburi de vitraliu

de elaborare a tablourilor, cât prin interesantul mod de abordare și asociere tematică, în care apare, obsedant, ochiul, ca și element esențial al memoriei imaginii.

În ton cu spectrul tematic abordat, bazat pe memoria simțurilor, coloristica tablourilor evită stridențele, cu un efect liniștitor de tandră cădere în reveria amintirilor.

Tablourile lui Adrian SAMSON nu se pot manifesta plenar ca unicate, ele se completează reciproc în ansamblul expozițional, unde realizează o atmosferă unică de introspecție senzitivă.

În expoziția lui Adrian SAMSON se intră cu sufletul nins, ca-ntr-un templu al memoriei... (2008)

... despre Dan Vifor PICHIU

...1% INSPIRAȚIE ȘI 99% TRANSPIRAȚIE”

...Dan Vifor PICHIU a intrat în pictură cu aplombul celui care nu s-a sfiit niciodată în fața unei noi provocări. Mișcarea artistică plastică hunedoreană îi datorează mult și orice istorie a acesteia va trebui să-i recunoască meritul de principal și fervent animator al Taberei de creație Cinciș, căreia îi sunt datori mulți artiști plastici hunedoreni.

A știut să învețe de la orice coleg tainele meșteșugului de pictor, a experimentat cu nonșalanță orice stil de a picta și a demonstrat valabilitatea zicerii că „reușita înseamnă 1% inspirație și 99% transpirație”. Această expoziție jubiliară ne prezintă un artist complex și complet pentru care pictura a devenit parte integrantă din ființa sa și care, prin creațiile expuse, reușește să transfere nealterate privitorului emoțiile și trăirile sale interioare... (2008)

... despre Radu ROȘIAN

*Radu Roșian văzut
de... Radu Roșian (1)*

LUMINA DIN TENEBRE...

...Prima stare ce te cuprinde, când iei contact cu arta plastică a lui Radu Roșian, este una de stupefacție – oare ce am în fața ochilor?! Și aceasta pentru că el balansează, de-a dreptul sinucigaș, pe o muchie de cuțit, îmbinând două dintre ramurile artei plastice, pictura și grafica, iar modul strălucit în care le integrează îl distinge net, din punct de vedere stilistic, de confracții săi.

Am zis că balansează sinucigaș pentru că permanent asupra sa planează pericolul de a se prăbuși în hăul banalului și platitudinii, dar un formidabil instinct al originalității îl scoate mereu, cu brio, la liman.

Domeniul tematic explorat, cu predilecție, de Radu Roșian este cel al lumii tenebrelor. El dă viață, prin creațiile sale, unui sentiment al suferinței, al contorsionării, formele și tonalitățile creațiilor sale exprimă o îndelungă explorare, în eu-l său interior, a tot ce îndurează omul și natura.

Atâta doar că el reușește un rezultat surprinzător: tablourile lui sunt adevărate intruziuni de lumină într-o lume în care umbra și întunericul stăpânesc, prefigurând un optimism tonic.

E ca și cum Radu Roșian, pictând, încearcă pe sine un experiment de exorcizare, care îl eliberează, punând în lumină tenebrele proprii, tenebre care ne bântuie sufletul fiecăruia dintre noi...

Pentru el e un fenomen eliberator... Pentru noi, o bună ocazie de reflecție... (2008)

Sectiunea a IV-a
CRONICI PLASTICE

Grafică de Radu Rosian

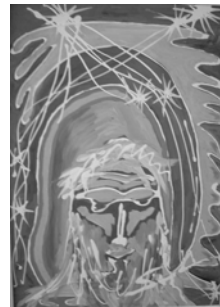
O ALTĂ FAȚĂ A DIVINITĂȚII SAU SENZUALITATEA CA OFRANDĂ

Florin SCURTU la prima expoziție personală (1997)

Grație acestui neobosit căutător de talente, de Eugen Evu vorbesc, în pragul miracolului creștin al Învierii Domnului Isus Christos, am făcut cunoștință cu un plastician ce și-a structurat crezul artistic în gama relației om – divinitate. La cei aproape 32 de ani ai săi și la prima expoziție personală, inginerul Florin Scurtu abordează, foarte matur, o fațetă a artei plastice în care simbolul este atotputernic, lui subordonându-i-se toate procedeele picturale specifice.

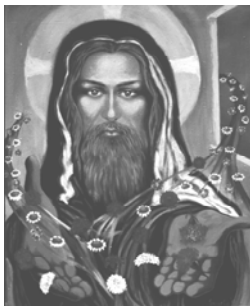
Abordarea lui Florin Scurtu este foarte diversă, divinitatea este, fie prezentă, fie sugerată, fie personalizată metaforic. Dar ceea ce surprinde, apărând ca o neașteptată revelație, este o modalitate neobișnuită de abordare a relației omului cu divinitatea. Pentru că am fost obișnuiți să confundăm credința cu o preamărire, o prosternare, o umilință a nimicniciei umane în fața atotputerniciei divine, Florin Scurtu vine să ne învețe ceva cu mult mai înălțător. El ne demonstrează că „*a crede*” înseamnă „*a te dăru*”, a te înălța prin ofranda credinței la nivelul divinului, contopindu-te cu el, scoțând ființa umană din noroiul existenței pământești și poleind-o cu harul înălțării.

Fără a greși prea mult, eu consider că toate exponatele lui Florin Scurtu intră, direct sau simbolic, în domeniul creației privite ca relație om – divinitate. Cu toate că dovedește un bun meșteșug al penelului, Florin Scurtu insistă cu predilecție să facă din lucrările lui adevărate alegorii, motiv pentru care, în locul tehnicilor savante, el pictează la modul tradițional, dar în

stil metaforic, suplinind oarecare imperfecțiuni ale tehnicii cu efecte componistice extraordinare.

Deși toate picturile lui Florin Scurtu au rezonanțe mistico-religioase, dintr-o bună parte a acestora izbește o senzualitate coplesitoare.

Numai că, departe de a pângări, această senzualitate debordantă devine, prin expresivitate, ofrandă de o puritate tulburătoare închinată divinității. Florin Scurtu ne învață că în fața divinității nu poți veni decât dezgolit de orice meschinărie, cu sufletul curat, dăruindu-te cu toată ființa, așa cum Isus Christos ni se dăruie nouă în esență prin misterul pascal al vinului și pâinii. Probabil că, datorită predilecției spre redarea pe pânză a chipului uman, Florin Scurtu, ca orice artist al penelului, a început să poarte în el o obsesie, acesta fiind „ochiul”. Abordând „ochiul” drept centru expresiv al sufletului sau ca laitmotiv compozițional, acesta se transformă, în final, într-un centru al universului, transfigurând în metafora atotștiutoare și atotputernică.

Dar Florin Scurtu nu se oprește aici. Alegoriile sale împing realitatea înspre un „absurd” metaforic, răsturnând valorile și făcându-ne să transcedem, prin ireal, la nimicnicia noastră umană în fața divinității. Simbolizând lumea reală printr-un cap răsturnat de femeie adormită de o rară senzualitate, el ne simbolizează, biete umbre, biete furnici cu măruntele noastre preocupări, pe când soarta noastră se joacă pe o tablă de șah, simbolic întoarsă, ca un destin mereu potrivit aspirațiilor noastre, ca o deșertăciune a celor lumești.

Este de-a dreptul miraculos cum, parcă printr-o inspirație divină, Florin Scurtu ne face să privim cu alți ochi misterul însuși, lucrările sale constituindu-se într-un manifest pentru înălțarea sufletului prin credință, într-o predică mută pentru puritate, bunătate, înțelegere între oameni, bucuria de a trăi și speranța în pacea divină.

SIMETRIA CA ARTĂ

*Doi prieteni: românul Ion Urda
cu maghiarul Tiberiu Fazakas*

Tiberiu FAZAKAS la 55 ani

Ne regăsim în această plăcută ambianță a Galeriilor de Artă ale Hunedoarei pentru o dublă sărbătoare: nu numai că Tiberiu Fazakas vernisează o nouă expoziție personală, dar o face la modul aniversar, ca un semn al atingerii pragului

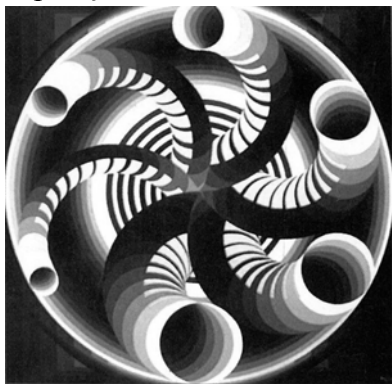
maturității creatoare, frumoasa vârstă de 55 ani.

Pentru mediul hunedorean al artei plastice Tiberiu Fazakas a fost, este și va rămâne prototipul dascălului, al celui care a sprijinit penelul oricărui dintre cei ce au îndrăznit să-l ia în mână, căruia aproape fiecare dintre cei care formează pleiada de creatori de artă plastică din Hunedoara au cel puțin un motiv de a-i mulțumi. Cu modestia-i binecunoscută, fără a ieși la rampă cerând aplauze, Tiberiu Fazakas. a impulsionat discret, ca un spirit protector, marea majoritate, dacă nu chiar pe toți cei care în momentul de față constituie nume cunoscute, recunoscute și apreciate în Hunedoara, în județ, în țară și chiar peste hotare ca și creatori de artă plastică.

Cu o atitudine de patriarh, Tiberiu Fazakas a știut să păstreze o atitudine echilibrată, să gestioneze și să soluționeze discret, fără o implicare brutală și directă, inerentele dispute apărute între « copiii » și mai apoi colegii săi, consacrandu-se ca un nealiniat la nici una din tabere și rămânând un exemplu de echidistanță și tenacitate, mai întâi umană și apoi artistică.

Nu am autoritatea să judec un artist plastic de talia d-lui Tiberiu Fazakas dar nu pot să nu remarc câteva aspecte despre arta sa.

Primul contact cu tablourile lui Tiberiu Fazakas l-am avut cu mulți ani în urmă când, în holul de intrare la Direcția Generală în Combinatul Siderurgic, loc care pe vremea aceea avea pentru mine o oarecare aură de sacralitate datorită multelor distincții naționale primite de combinat și expuse acolo, machete sau reale, ei bine, în acel context a apărut o expoziție ad-hoc cu tablourile lui Tiberiu Fazakas.

Ca om l-am cunoscut mult mai târziu, dar ceea ce expunea m-a frapat încă de pe vremea aceea, și voi spune imediat de ce. Dar iată că, după atâția ani în care Tiberiu Fazakas a rămas fidel unui stil destul de arid în ceea ce privește posibilitățile de exprimare (forme geometrice, umbre și degradeuri, toate încadrate într-o simetrie obsedantă), este greu să nu rămâi uimit în fața imaginației sale debordante.

Folosind deliberat puține mijloace artistice tablourile sale exploatează la maximum posibilitățile relativ restrânse de exprimare ale acestora, ceea ce apare cu atât mai valoros. Tablourile lui Tiberiu Fazakas sunt muncite, dar sunt muncite cu sufletul, cu simțirea și tocmai de aceea au acel farmec de esență magică înrudit cumva cu atracția semnelor cabalistice ale vechilor magi.

Se spune că muzica lui Bach are ceva din precizia unui ordinator în ceea ce privește ansamblul componistic. Într-un sens admirativ afirm același lucru despre opera lui Tiberiu Fazakas. Tenacitatea cu care artistul exploatează terenul arid al geometriei, transformând-o în teren al artei, făcând din figuri geometrice instrumente ale vibrației corzilor sufletului și ale

încântării ochiului, ne relevă nu numai un mare artist, dar în primul rând un asiduu căutător de frumos în banal.

Tiberiu Fazakas face o adevărată magie cu lucruri comune, el ridică banalul la rang de extraordinar. Dintotdeauna simetria a fost o metodă de abordare a esteticului, de încadrare și judecare a acestuia, dar Tiberiu Fazakas face ceva mai mult. El transformă simetria într-o metodă de exprimare artistică, practic face din simetrie o artă în sine. Apoi, prin intermediul umbrelor și degradeurilor, creează o mirifică lume virtuală, ca un joc al demiurgilor pe mirifica tablă de șah a eternității, ca o magie a spațialității mono sau bicrome, mai rar policrome.

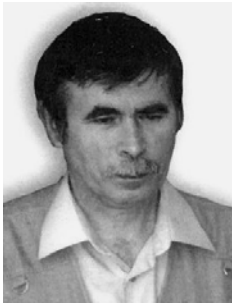
În fața tablourilor lui Tiberiu Fazakas am mereu senzația că am evadat într-o lume virtuală, cu încăperi și culoare rectilinii sau curbe ca niște alei spațiale ale viitorului, ca un cosmodrom al imaginației umane de pe care își iau zborul astronavele emoțiilor ineditului cu care artistul ne copleșește.

Mă bucur că am această ocazie aniversară să-i mulțumesc lui Tiberiu Fazakas că există și mai ales pentru că există în mediul cultural hunedorean și cred că sunt în asentimentul dvs. să-i urăm toate cele bune și mulți ani în slujba artei plastice hunedorene.

10.04.2001

GEOMETRIA EMOȚIONALĂ

Tiberiu FAZAKAS la 60 de ani

S-au scurs veacuri de când Euclid, prin al său celebru al V-lea postulat, crea geometria euclidiană, o superbă abstractizare a realității formelor înconjurătoare. Mai târziu Bolyai și Lobacevski, fiecare separat, în scânteietorul joc al minții, și-au permis să contrazică celebrul postulat, eliberând astfel din lanțurile vechii geometrii, una mai amplă, geometria neeuclidiană, o altă abstractizare a realității universului curb, la fel de fermecătoare pentru cei avizați.

Dar iată că, fără a contrazice nici una din cele două geometrii, clasice de acum, un artist, și acela este Tiberiu Fazakas, pe care-l sărbătorim în avanpremieră cu această expoziție pentru împlinirea a șase decenii de viață, pune bazele unei alte geometrii.

Speculând la maximum noțiunea de formă geometrică, artistul nostru, Tiberiu Fazakas, reușește să ne introducă într-o mirifică lume geometrică, dar, spre deosebire de precursorii săi, geometria sa este una de factură emoțională, este o geometrie a votelor sufletului uman în zborul său spre împlinire.

La o primă vedere op-art-urile lui Tiberiu Fazakas, datorită rigurozității geometrice, par a fi extrase din lumea tehnicii. Dar cea mai simplă aprofundare scoate la iveală o lume complexă, în care poți găsi, în stilizate clepsidre, tema inexorabilei treceri a timpului, în volutele curbilor care se ating tandru sau se întrepătrund pățimaș, simbolul suavei îmbrățișări sau a rodnicei împreunări, ba chiar și superbe peisaje mirific stilizate în linii, arcade și volute.

Se spune că muzica lui Bach are ceva din precizia unui ordinator în ceea ce privește ansamblul componistic. În sens admirativ exprim același lucru despre opera lui Tiberiu Fazakas. Tenacitatea cu care artistul explorează terenul arid al geometriei, transformând-o în teren al emoțiilor, făcând

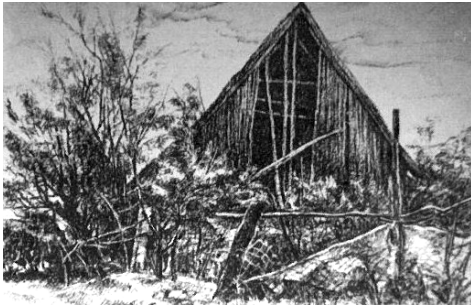

Cioburi de vitraliu

din figuri geometrice instrumente ale vibrațiilor corzilor sufletului și ale încântării ochiului, ne relevă nu numai un mare artist, dar în primul rând un căutător de frumos în banal.

Tiberiu Fazakas face o adevărată magie cu lucruri comune, el ridică banalul la rang de extraordinar., transformând geometria într-o metodă de exprimare artistică, practic transformând-o într-o artă în sine. Prin intermediul umbrelor și degradeurilor creează o mirifică lume virtuală, ca un joc demiurgic pe mirifica tablă de șah a eternității, ca o magie a spațialității mono sau bicrome, mai rar policrome.

În fața op-art-urilor lui Tiberiu Fazakas am mereu senzația că am evadat într-o lume virtuală, cu încăperi sau coridoare rectilinii sau curbe, ca niște alei spațiale ale viitorului, ca un cosmodrom al imaginației umane de pe care își iau zborul astronavele emoțiilor ineditului cu care artistul ne copleșește.

Pe lângă op-art-uri, unde Tiberiu Fazakas este un adevărat vrăjitor, acesta se dovedește un grafician de forță, un portretist

ale cărui formidabile resurse se regăsesc în pleiada de portrete ale unei mulțimi de personalități literare, artistice și științifice, române și maghiare, alături de o galerie de personaje care, de-a lungul istoriei, și-au legat numele și destinul de Castelul Corvinilor.

Remarcabilă este, de asemenea, galeria de pasteluri și acuarele pe care Tiberiu Fazakas le-a creat de-a lungul timpului, dovedind, dacă mai era cazul, că este un artist plastic complex și complet.

Adăugând, la toate meritele sale artistice, și pe cele ale dificilei, dar pline de satisfacții, profesii de dascăl, unde Tiberiu Fazakas, de-a lungul anilor, a promovat numeroase talente dintre elevii săi, cu care a obținut numeroase premii la

diferite concursuri, avem imaginea completă a omului pe care, la împlinirea celei de-a 60-a rodnice toamne, îl sărbătorim prin vernisarea acestei elegante expoziții.

Mai adaug, în calitate de consilier județean, și salutul, felicitările și aprecierea colegilor mei din Consiliul Județean Hunedoara. Dumnezeu să-ți dea sănătate și multă putere de creație, dragă Tibi! La mulți ani!

EXPO 4H – DEVA

EXPOZIȚIE

*Deschizi o ușă
și te-mpresoară
deodată
numai ferestre;*

*Privești uluit cum
fiecare fereastră
ți-oglindește sufletul
mereu altfel :*

*acolo e cerul,
dincolo iarba, copacii,
oamenii încrustați
în amintire ...*

*Undeva, într-un spațiu
transcendental
vezi un sclav trudind
lângă curcubeu
tot încercând să-i amestece
culorile,
smulgând, ici-colo,
câte-o pată
de iubire și așternând-o
pe inimi.*

*Mâinile lui clădesc
răbdătoare
izvoarele metaforelor
care mai târziu*

*se fac torente și râuri
și fluvii curgând,
năvalnice, printre nopți
și tristeți.*

*Abia într-un târziu
frumoasa vrăjitoare nocturnă
și-așterne argintul viu
peste toate culorile sale
iar ferestrele își trag,
una câte una,
obloanele.*

*Doar el, robul luminii,
caută mereu
iezerul fermecat unde
se naște curcubeul...*

Stimați iubitori ai artelor plastice,

Am simțit nevoia de a deschide cele câteva cuvinte pe care le voi rosti astăzi în fața dvs. prin acest poem scris cândva pentru unul dintre artiștii plastici ce astăzi expun în această superbă galerie tocmai pentru faptul că, ori de câte ori se mai vernisează câte o expoziție de artă plastică, am senzația că, din nou, dinspre fiecare creator, se deschid către lume o sumedenie de ferestre magice prin care sufletele încep să comunice și, pentru scurt timp, asupra comunității se revarsă o vibrație secretă și un sentiment de înălțare.

Acum, la deschiderea expoziției, ar fi o impietate să remarc pe careva dintre cei 4 creatori și cu totul nepotrivit să înșir pomelnice despre realizările lor tocmai pentru că ei se prezintă prin ceea ce expun. Dar este necesar să subliniez faptul că în fața dvs. expun 4 dintre cei mai importanți exponenți ai artei plastice de sorginte hunedoreană, formați și consacrați prin intermediul unei mișcări tradiționale de artă plastică locală, Cercul de artă plastică al Hunedoarei și Tabăra de creație de la Cinciș, care, din păcate, sunt pe punctul de a deveni istorie datorită unor mișcări seismice de natură elitisto-tupeistă ce cutremură din temelii întreaga mișcare culturală hunedoreană.

Cei 4 artiști plastici ce expun astăzi o parte din creațiile lor reprezintă cu brio nesecatul izvor de talente artistice de care Hunedoara n-a dus lipsă niciodată. Ar fi o impietate să-i așez în vreo anume ordine valorică, pentru că, în această unitate în diversitatea creației, fiecare dintre ei își are valoarea proprie, incomparabilă cu a colegului, și mă mulțumesc să apelez la imparțialitatea alfabetului pentru a spune despre fiecare câteva cuvinte.

Tiberiu BALAZS – Și-a început cariera de artist ca sculptor, dar a simțit nevoia de intra cu toate forțele în pictură. Despre faptul că a făcut-o cu succes e inutil să mai afirm, o spun toate rezultatele obținute de-a lungul anilor în țară și în străinătate (de curând a obținut „Primo premio assoluto” al prestigioasei Academii culturale IL CONVIVIO din Sicilia - Italia), iar includerea sa în Dicționarul personalităților hunedorene al d-nei Maria Razba și admiterea sa ca membru al Uniunii Artiștilor Plastici sunt primii pași spre consacrarea unei celebrități mai mult decât locale.

„*Stilul Balazs*” mi se pare foarte legat de evoluția sa ca artist plastic. Trecerea de la secure și daltă la penel poartă clar marca primei îndeletniciri. Tușele sale au ceva din violența loviturii de secure, contururile au o anume asprime de așchie smulsă din piatră iar ansamblurile coloristice au ceva din răbufnirea unei explozii.

În tablourile lui Tiberiu Balazs culoarea e cea care subjugă forma, tonalitățile, combinațiile de culori și compozițiile de ansamblu aduc acestora un farmec aparte, induc în privitor o emoție indirectă mai greu explicabilă pentru că Tiberiu Balazs nu pune frumosul pe tavă. El îl strecoară

neobservat în suflete. Tablourile sale sunt sugestii ale unui frumos de fond, interior.

Tiberiu Balazs realizează un paradox: într-o artă în care fundamentul exprimării este forma, el realizează frumosul prin profunzime, prin fond, prin ceea ce este în interiorul creației sale, și asta, fără îndoială, grație zestrei sale sufletești aparte.

Tiberiu Balazs se dovedește, atât ca om cât și ca artist, un suflet remarcabil. Artă sa izvorăște din respectul omului trăitor între oameni, negând, deliberat, orice pretenții elitiste.

Talentul său, dublat de o solidă cultură plastică, i-a definit în pictură un stil aparte. Sub aparența asprimii contururilor și violenței tușelor transpare emoția compoziției și vraja culorii ca și cum ne-ar sugera să nu judecăm lumea după aparențe, să-i căutăm frumusețea interioară.

Tiberiu FAZAKAS - Pentru mediul hunedorean al artei plastice Tiberiu Fazakas a fost, este și va rămâne prototipul dascălului, al celui care a sprijinit penelul oricărui dintre cei ce au îndrăznit să-l ia în mână, căruia aproape fiecare dintre cei care formează pleiada de creatori de artă plastică din Hunedoara au cel puțin un motiv de a-i mulțumi. Cu modestia-i binecunoscută, fără a ieși la rampă cerând aplauze, Tiberiu Fazakas a impulsionat discret, ca un spirit protector, marea majoritate, dacă nu chiar pe toți cei care în momentul de față

constituie nume cunoscute, recunoscute și apreciate în Hunedoara, în județ, în țară și chiar peste hotare ca și creatori de artă plastică.

După atâția ani în care Tiberiu Fazakas a rămas fidel **op-art** -ului, domeniu destul de arid în ceea ce privește posibilitățile de exprimare (forme geometrice, umbre și degradeuri, toate încadrate într-o simetrie obsedantă), este greu să nu rămâi uimit în fața imaginației sale debordante.

Se spune că muzica lui Bach are ceva din precizia unui ordinator în ceea ce privește ansamblul componistic. În sens admirativ afirm același lucru despre *op-art* -ul lui Tiberiu Fazakas. Tenacitatea cu care artistul exploatează terenul arid al geometriei, transformând-o în teren al artei, făcând din figuri geometrice instrumente ale vibrației corzilor sufletului și ale încântării ochiului, ne relevă nu numai un mare artist, dar în primul rând un asiduu căutător de frumos în banal.

Din păcate lipsa de spațiu nu i-a dat posibilitatea artistului să se desfășoare și în acest domeniu al activității sale, venind cu lucrări mai noi prin care demonstrează că este un grafician de excepție precum și un deosebit de sensibil creator de pasteluri. Fără să comentez aceste lucrări, vă las pe dvs. să constatați cât farmec pot degaja creațiile sale. Și, să nu uit un lucru: ca și Tiberiu Balazs, urmare promovării neobosite de către micuța (ca tiraj), dar foarte bine cotată revistă de literatură și artă PROVINCIA CORVINA, și Tiberiu Fazakas a obținut, din partea Academiei culturale IL CONVIVIO din Sicilia – Italia, distincția „*Ricognoscimento speciale*”.

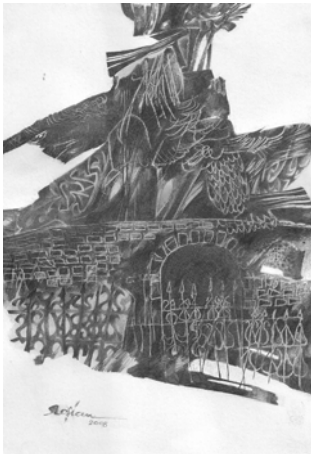
Dan Vifor PICHIU – Un spirit de explorator prin excelență, unul dintre marii animatori ai mișcării plastice hunedorene, în ultima vreme s-a cantonat în domeniul artei picturale. Spirit deosebit de curios și fecund, Dan Vifor Pichiu a câștigat mult din tot ce a reușit să acumuleze datorită unei ambiții și perseverențe ieșite din comun, reușind să probeze prin fapte zicala despre reușita care este reprezentată proporțional de 1% talent și 99% trudă. Experimentele sale picturale l-au consacrat, de-a lungul timpului, la o seamă de expoziții naționale, precum și cu calitatea de membru al Uniunii Artiștilor Plastici.

Pentru Hunedoara Dan Vifor Pichiu va rămâne peste ani deosebitul animator al Cercului de Artă Plastică și al Taberei de Creație Cinciș, care a dat Hunedoarei o pleiadă impresionantă de artiști plastici ce au ucenicit și s-au consacrat ulterior prin intermediul acesteia.

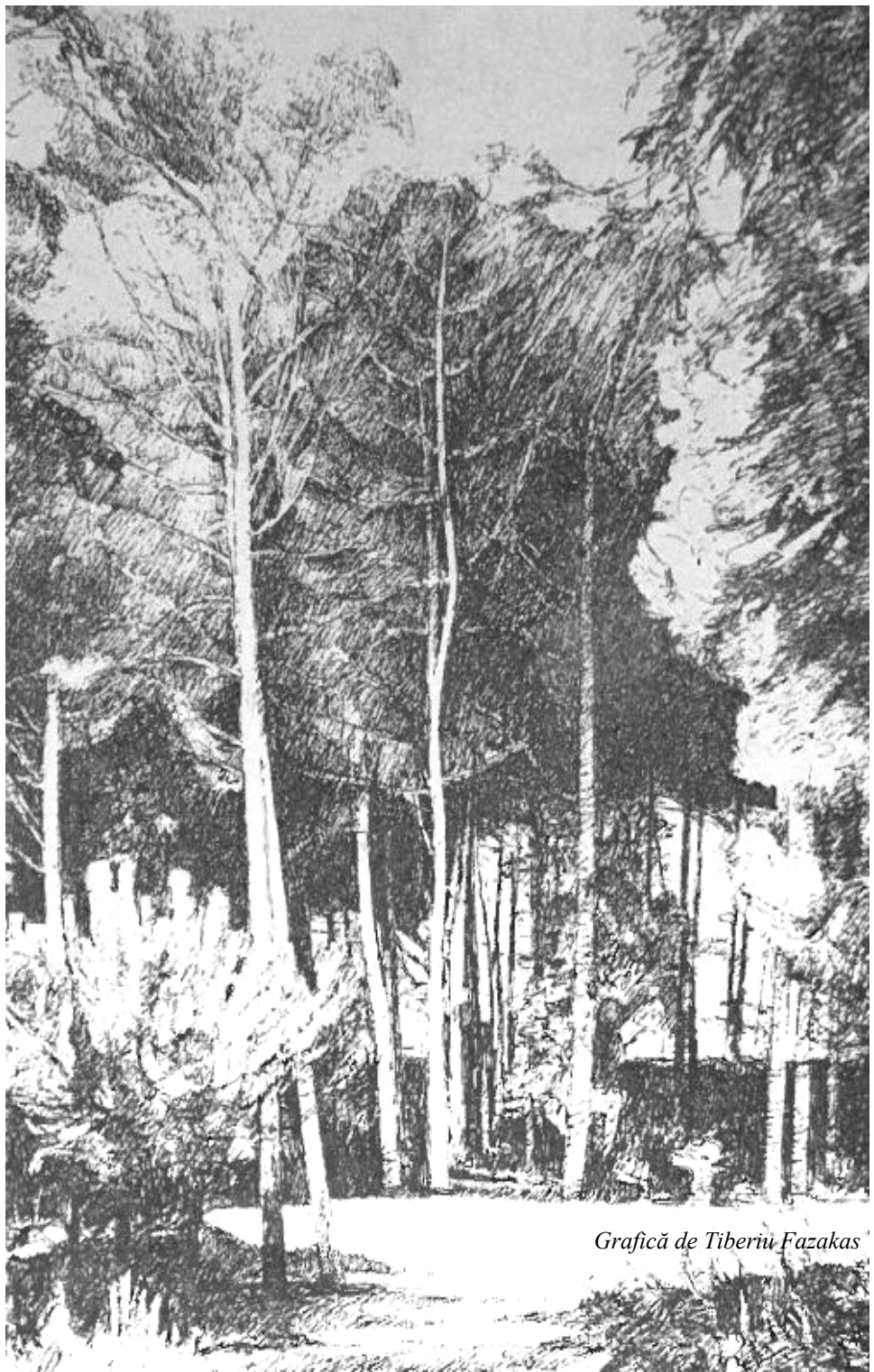
Radu ROȘIAN – Ultimul, dar nu cel din urmă între cei 4 artiști care expun astăzi, este unul din lupii singuratici, intrat mai târziu, dar cu multă forță, în peisajul artei plastice hunedorene. Grafician de excepție, cu numele pe coperta multor cărți pe care le-a binecuvântat cu lucrări grafice de o originalitate și profunzime ieșite din comun, Radu Roșian se plasează undeva la limita dintre grafică și pictură, dovedind o originalitate incitantă și tulburătoare

în fiecare din lucrările sale. Lucrările lui Radu Roșian trădează un artist cu o imaginație ieșită din comun, secondat de o putere de transfigurare imensă. Deși absolut reală, ambianța lucrărilor sale duce privitorul într-o lume oarecum fantasmagorică, dar pe care nu o poți rupe de firescul cotidian. Compozițiile sale, în bună parte combinații, paradoxal, extrem de reușite, între grotesc și sublim, dovedesc un artist extrem de complet ca viziune, iar maniera de execuție, un desăvârșit meseriaș.

Să-mi fie iertată sărăcia de mijloace de expresie în cele expuse până aici într-un domeniu cu care eu nu am decât legături sentimentale, dar, în final, vreau să-mi manifest bucuria pentru evenimentul de astăzi, eveniment care marchează un adevărat schimb cultural între cele două capitale ale județului, cea de suflet și onomastică – Hunedoara și cea oficială – Deva. Fie ca aceste schimburi să devină un fapt cotidian, spre câștigul artei și culturii întregului județ.

Grafică de Tiberiu Fazakas

MUNTELE – MISTERIOSUL CATALIZATOR AL CREAȚIEI

*Cuvinte rostite la expoziția plastică tematică pentru
Anul Internațional al Muntelui, 2002 – Galeriile de Artă Hunedoara*

*Ovidiu Bodean văzut
de Radu Roșian*

Muntele a constituit dintotdeauna un domeniu de o fascinație aparte iar civilizația umană i-a rezervat o considerație ieșită din obișnuit. Să ne reamintim că zeii mitologiei grecești sălășuiau în muntele Olimp, că Moise a urcat pe munte ca să primească Tablele Legii de la Dumnezeu, că Isus Cristos a urcat pe muntele Măslinilor pentru a împlini Cuvântul și a fi trădat de Iuda, iar arca lui Noe, după ce a rezistat marelui diluviu, s-a oprit, în mod destul de ciudat, tot pe un munte – muntele Ararat.

Dar nu numai zeitățile au fost asociate muntelui. Prometeu, semizeul titan, progenitura zeu-om care a sustras focul zeilor pentru a-l da oamenilor, a fost pedepsit de Zeus prin înlănțuirea sa în munții Caucaz, titanii (tătânii, uriașii din mitologia românească) trăiau printre munți și se pare că superbul nostru munte Retezat își are originile într-o dispută între doi „tătâni” localnici.

Coborând în realitatea mai palpabilă, vom constata că sunt rari scriitorii care n-au abordat muntele în scrierile lor și, în mare grabă îl amintesc pe Calistrat Hogaș a cărui principală creație literară de inspirație cinegetică este intitulată „*Pe drumuri de munte*”, și pe nemuritorul Sadoveanu cu nenumărate scrieri despre munte și locuitorii săi, amintind ca exemplu doar răs-cunoscutul roman „*Baltagul*”.

Mai aproape de noi, în mai fiecare zi auzim despre victimele unei atracții iraționale către munte, acei inconștienți ce se avântă, atrași de „*vâlvele munților*” pe drumuri fără întoarcere, dar și de tenacii iubitori și luptători cu muntele,

alpinisti, cei pentru care suprema năzuință e să simtă sub tălpi stânca celor mai înalte vârfuri.

Ba chiar în viața noastră ce de toate zilele nu pot să nu observ că sintagma cea mai utilizată pentru noțiunea de plăcere asociată concediului de odihnă, „*la munte sau la mare*”, lasă 50% din plăcere muntelui.

Acestea fiind spuse, să mai adăugăm faptul că există aici printre noi oameni pentru care viața n-ar avea sens fără munte, și dacă Dumnezeu ar schimba mâine toată fața Pământului într-un șes nesfârșit, aceștia s-ar stinge într-un dor nesfârșit. Vorbesc aici de un Dan Vifor Pichiu, alpinist împătimit în tinerețe și, acum în pragul toamnei, învățător în ale alpinismului pentru cei mai tineri, de un Ovidiu Bodean sau Csaba Bartok, și ei alpiniști, dar mai ales salvatori de vieți tinere și necunoscătoare în capcanele muntelui, și, nu în ultimul rând, un Tiberiu Balazs care-mi mărturisea, într-un moment de sinceritate absolută generat de un vin bun, că nimic nu l-ar putea determina să se dezrădăcineze, citez, „...*de aici dintre munții mei*”.

Am realizat această divagație pentru a sublinia doar în mică parte faptul că între om și munte legătura este indisolubilă, pentru că fără munți n-ar mai fi văi, n-ar mai fi ape curgătoare și n-ar mai fi nimic din ceea ce viața asociază munților, iar frumusețea sălbăticiei n-ar putea fi nici măcar imaginată. Și cu atât mai indisolubilă este legătura dintre artist și munte, pentru că muntele va fi oricând sursă inepuizabilă de metafore, de sunete, de grandoare, de sentimente înălțătoare la propriu și la figurat, de imagini ademenitoare, șocante, amețitoare, sălbatice sau tandre. Muntele însuși este sculptor, pictor, muzician, regizor de balet, de pantomimă, muntele își are propriile trupe de dans, de teatru, cântăreți dintre frunze neîntrecuți ale căror triluri neasemuite se unesc în coruri gigantice, punctate în fundal de boncăluitul cerbilor, foșnetul frunzelor, vuietul vântului și șopotul apelor.

Nici nu e de mirare că oamenii munților, prin aceasta înțelegându-i atât pe trăitorii în și printre munți, dar și pe cei

care au muniții doar în inimă, au gândit și s-au străduit să oficializeze un An Internațional al Muntelui și l-au ales pentru asta pe 2002. Și cum ar fi putut oamenii de aleasă simțire care sunt membrii Cenaclului de Artă Plastică Hunedoara să rămână surzi și orbi la aceasta? Atâta doar că nu pentru Anul Internațional al Muntelui au creat ei ceea ce dvs. aveți astăzi privilegiul să mângâiați cu privirea! Aceste tablouri mai recent create, alături de multe altele mai vechi și care nu sunt aici, au fost inspirate de munte, această splendoare a naturii care se înalță material pe verticala locului și-l înalță spiritual pe om pe verticala spiritului, aducându-l cu un pas mai aproape de divinitate.

Ar fi o impietate să remarc pe careva dintre creatori și cu totul nepotrivit să înșir pomelnice. Dar trebuie remarcată străduința cu care fiecare dintre ei au încercat să-și imprime pânzele cu sensibilitatea și dragostea din sufletul lor, astfel că o vibrație secretă și un sentiment de înălțare se transmite miraculos inimii privitorului, astfel încât putem spune că fiecare dintre creatori expun astăzi minunate „ferestre spre suflet”.

IEȘIREA DIN ADÂNCURI

Constantin ZGÂMBĂU
Galeriile „Forma” – Deva 2002

După mulți ani artistul plastic Constantin Zgâmbău iese la rampă în Galerile „Forma” din Deva cu o impozantă expoziție de pictură și grafică. Prin lucrări de mare amploare, pe cât de greu de realizat, pe atât de greu de expus în lipsa unui spațiu corespunzător, Constantin Zgâmbău a reușit să impresioneze un număr destul de mare de iubitori de artă veniți la expoziția vernisată în ziua de 08.04.2002.

Fire delicată, dar extrem de dificilă, artistul plastic Constantin Zgâmbău își înțelege menirea într-un mod extrem de original. Născut cu setea de a fi lider de opinie, neavând nici o importanță dacă aceasta e justă sau nu, Constantin Zgâmbău acceptă cu greu în jurul său oameni pe care nu-i poate influența.

Ion Urda

În concepția lui (fac precizarea că aceste opinii privitoare la „*omul Constantin Zgâmbău*” sunt strict personale, fiind corolarul concluziilor mai multor ani de „*bună vecinătate*” dintre noi, neîndrăznind să-i spun „*prietenie*”) arta e mai mult durere și aproape de loc plăcere, necontând de loc caracterul **opinie publice** în legătură cu aceasta (favorabilă sau nefavorabilă), ci doar neapărata existență a acesteia. Iată de ce eu consider că pe blazon Constantin Zgâmbău ar trebui să-și înscrie dictonul: „*Sunt contestat, deci exist*”.

Surprinde și chiar naște nedumeriri multitudinea de procedee de abordare a meșteșugului pictural, de la grafica în care excelează fragmentarea și planurile multiple, la tonurile pastelate ale acuarelelor, permițând realizarea unor adevărate proto-geneze și finalizând cu pictura în ulei în care culoarea și forma sunt complementare în impunerea ideii artistului.

Deși acest fapt poate crea aparenta impresie de inconsecvență, de instabilitate, de băjbâială, după părerea mea artistul vrea să demonstreze (și reușește) că stăpânește la fel de

bine multe tehnici picturale. Pentru Constantin Zgâmbău nu contează cu ce lucrează, importantă e suferința creației și eliberarea de angoase din final.

Artistul rămâne tributari experienței sale de viață, căreia i-a și subordonat modalitatea de creație. El nu imaginează, el trăiește și redă, pătimește și se înalță. Probabil că în asta constau și motivele auto-izolării sale artistice.

Pentru Constantin Zgâmbău arta are ca izvor conflictul, el nu crede în edenica stare de beatitudine creativă, el crede doar în luptă și în durere, pentru el creația este o naștere cu toate durerile ei, dar și cu virtuțile ei eliberatoare.

În ansamblul ei, expoziția lui Constantin Zgâmbău pare a fi o ieșire a acestuia din adâncurile tenebrelor sale, o eliberare de angoasele existențiale, o defulare a frustrărilor sale psihice sau fizice ce i-au fost impuse (uneori și le-a auto-impus) de-a lungul vieții sale deloc comode.

Ansamblul expozițional are o hermeneutică aparte. De regulă creatorul se străduiește, prin actul artistic asupra materiei, să o spiritualizeze, să o transfere în domeniul ideaticului. La Constantin Zgâmbău actul e invers, spiritualitatea decantată în el, printr-o permanentă suferință autoimpusă (să nu se creadă că stilul de a fi „*urâcios*” pe care-l promovează Constantin Zgâmbău în relațiile cu colegii artiști nu-l „*costă*” sufletește), se materializează în creațiile sale.

Constantin Zgâmbău nu tinde spre idealuri, el trăiește viața în toate nimicniciile ei, refulându-și pe șevalet acumulările spirituale. Astfel maleficul capătă materialitate printr-o

sexualitate violent-bolnavă, sacrul se nuanțează prin turlle de biserici în viziuni de coșmar, pe geometrii de transecză între euclidian și neeuclidian, între real și absurd, realizând transferul lăcașului de cult de la starea de loc de meditație la starea de subiect al meditației, într-o apocaliptică inversare a valorilor.

În pictura lui Constantin Zgâmbău emoția e absentă, spiritul e biciuit și silit să simtă, să trăiască. Modalitatea transpunerii ideatice folosește o recuzită cantitativ săracă dar calitativ de o mare forță: cununa de spini și crucea. Spinii sunt, de fapt, laitmotivul expoziției și, se pare, al viziunii artistului despre lume și viață. Ei par a fi, simultan, cauza și efectul, motorul dar și frâna mișcării, păcatul și exorcizarea lui. Și merită din plin remarcată excelenta valorificare coloristică a acestei recuzite, în special prin suita de cununi de spini abordate în nuanțe coloristice diverse, cu sugestii emoțional-interpretative a căror paletă devine extrem de largă, după cum și crucea devine centru ipostazic semnificând: pâinea, spiritul, suferința, așteptarea chinuitoare (patul suprapus din celula închisorii), imuabilul (stânca), iubirea (îmbrățișarea).

Pentru Constantin Zgâmbău transformarea e neapărat violentă. Revoluțiile lui (chiar și cele interioare) sunt însângerate, sunt excluse cele „*de catifea*”. În arta sa forma își are locul său, dar culoarea, nuanța acesteia, este fundamentală. Astfel, roșul însângerat pare a predomina în tablourile sugerând transformări, verde-galbenul sunt nuanțele putreziciunii

spirituale. Dar în toate tablourile asocierile formă – culoare au semnificații șocante, profunde, revelatorii.

S-a vehiculat falsa idee că lucrările lui Constantin Zgâmbău nu au conotații politice. Ba au, și încă ce conotații!

Așezat, nu întâmplător, între patru tablouri de un erotism bolnav-halucinant, adevărate materializări ale maleficului ispitor, prostituat și degradant, tabloul reprezentând Puterea (prin sceptrul și panglica tricoloră) în forma unei caracatițe multi-tentaculare umanizate, înveșmântată „la patru ace”, este o reflectare cât se poate de sugestivă a hidrei mafiote ce s-a înstăpânit în structurile statale, în mijlocul unei prostituări generale, sub toate formele și la toate nivelele.

Oricum, ieșirea la rampă a lui Constantin Zgâmbău va naște discuții și controverse (plăcute oricum artistului) de specialiști mai mult sau mai puțin avizați care, probabil, vor reuși să-l așeze valoric pe treapta pe care o merită. Dar, indiferent de caracterul și finalitatea acestora, această adevărată „*ieșire din adâncuri*” a lui Constantin Zgâmbău reprezintă un real act cultural de anvergură ce sporește prestigiul cultural și așa destul de ridicat în domeniul artelor plastice al Cetății Corvine.

PC 23/2002

...SMULGÂND AȘCHII DE CURCUBEU...

Tiberiu BALAZS

Ne reîntâlnim cu Tiberiu Balazs la o nouă expoziție personală și cred că sunt în asentimentul dvs. să spun că e o întâlnire plăcută. Mai pot afirma, dar de această dată cu o nuanță metaforică, din care vă rog să excludeți eventualele nejustificate accente de grandoare ale noțiunii, afirm, deci, că ne reîntâlnim cu „*fenomenul Balazs*”.

Îndrăznesc să fac această afirmație ca unul care-i cunoaște îndeaproape evoluția și zbaterile. Când l-am cunoscut pe „*artistul Balazs*”, pentru că pe „*omul Balazs*” îl cunoscusem mai demult, atunci era sculptor și numai întâmplător pictase câte ceva, fără a ieși în lume. Nici nu se putea altfel în

condițiile în care idolul lui Tiberiu Balazs era (și a rămas) Brâncuși.

Și totuși, alături de colegii din cercul de artă plastică, Tiberiu Balazs a simțit nevoia de intra cu toate forțele în pictură. Despre faptul că a făcut-o cu succes e inutil să mai afirm, o spun toate rezultatele obținute de-a lungul anilor în țară și în străinătate, iar includerea sa în Dicționarul personalităților

hunedorene al d-nei Maria Razba și admiterea sa ca membru al Uniunii Artiștilor Plastici au fost primii pași spre consacrarea unei celebrități mai mult decât locale.

Nu mă hazardez să afirm lucruri savante despre pictura lui Tiberiu Balazs, nefiind un specialist în domeniu, dar vreau să vă împărtășesc cum îi simt, cum îi înțeleg eu stilul și pictura sa în ansamblu.

Tablourile noi prezente în această expoziție mă îndreptățesc să afirm că Tiberiu Balazs rămâne fidel stilului pe care și l-a creat și care l-a consacrat, chiar dacă, ici – colo, mai experimentează câte ceva nou.

Cât despre „*stilul Balazs*” pot afirma că este strâns legat de evoluția sa ca artist plastic. Trecerea de la secure și daltă la penel poartă clar marca primei îndeletniciri. Tușele sale au ceva din violența loviturii de secure, contururile au o anume asprime de așchie smulsă din piatră iar ansamblurile coloristice au ceva din răbufnirea unei explozii.

În tablourile lui culoarea e cea care subjugă forma, tonalitățile, combinațiile de culori și compozițiile de ansamblu aduc acestora un farmec aparte, induc în privitor o emoție

indirectă, mai greu explicabilă, pentru că Tiberiu Balazs nu pune frumosul pe tavă.

Smulgând așchii de curcubeu și așternându-le pe pânză, el îl strecoară neobservat în suflele. Tablourile sale sunt sugestii ale unui frumos de fond, interior. El materializează un paradox: într-o artă în care fundamentul exprimării este forma, el realizează frumosul prin profunzime, prin fond, prin ceea ce este în interiorul creației sale, și asta, fără îndoială, grație zestrei sale sufletești aparte...

Tiberiu Balazs se dovedește, atât ca om cât și ca artist, un suflet remarcabil. Arta sa izvorăște din respectul omului trăitor între oameni, negând, deliberat, orice pretenții elitiste.

Talentul său, dublat de o solidă cultură plastică, i-a definit în pictură un stil aparte. Sub aparența aspririi contururilor și violenței tușelor transpare emoția compoziției și vraja culorii ca și cum ne-ar sugera: „- *Nu judecați lumea după aparențe, căutați frumusețea interioară !*”

„DAMIOR”

Dana Mihaela OPRIS-RUCK

Simeze hunedorene estivale 2007

...Mărturisesc că (...) mă cuprinde încântarea de a descoperi un suflet dăruit din plin cu harul formei, al culorii și al compoziției picturale. Și, când spun acest lucru, nu-l spun din punctul de vedere al specialistului școlit care analizează un tablou cu rigurozitatea matematicianului ce verifică acuratețea demonstrației unei teoreme, eu vorbesc din punctul de vedere al celui care analizează cu simțurile, iar simțurile mele îmi dezvăluie o artistă plastică înnăscută, nu formată, o pepită de aur nativ sau un diamant natural, așa cum l-a creat Dumnezeu.

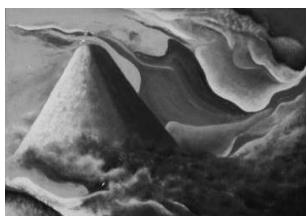

Eterogen

Peșteră

Dana Opreș abordează, cu mijloace simple, idei a căror complexitate se relevă prin minunatele asocieri dintre formă și culoare, într-o unitate absolut naturală. Fiecare tablou este tributary unui subiect, excelent redat prin titlul tabloului, dar, indiferent de tematica abordată, de stilul utilizat, Dana Opreș vine cu ceva surprinzător care subliniază extraordinar acest subiect.

Blestemul faraonilor

Carnaval

Pictura Danei Opreș este una de largă respirație, subiectele ei înglobează spații largi, multe dintre ele răsfrânte introspectiv, și aș remarca în mod deosebit toate creațiile sale care abordează problematica multiplei personalități a actorului.

În luncă

Deschidere

Nu știu cum creează Dana Opreș, dar senzația mea este a unei îndelungi distilări a fiecărui tablou, iar acest lucru se întrevinde din unitatea și echilibrul formelor și al culorii. Și trebuie să remarc uluitoarea putere de sinteză a unei debutante în a crea, prin forme deloc disonante în ambianța tablourilor, simboluri extrem de sugestive pentru subiectul abordat.

În creațiile Danei Opreș nu se regăsesc disonanțe. Totul pare a fi natural acolo, oricât de abstractă ar fi ideea, ea se regăsește

materializată în forme și culori plăcute ochiului și sufletului. Cred că ambianța tablourilor Danei Opriș generează o atmosferă a muzicii sferelor, cu acorduri abisale și rezonanțe la nivel cromozomial...

PC 8/2007

PASTELUL – TABLOU ȘI POEZIE

*Pilu Găină văzut
de Radu Roșian*

*Expoziție comună Constantin Pilu Găina și Tiberiu
Fazakas – 16.07.2004*

Am scris cândva un poem dedicat unui bun prieten, artist plastic coleg cu expozanții de astăzi, și amintesc acest lucru pentru că, azi mai mult ca oricând, consider că trăirile într-o asemenea ambianță fac din pasteluri adevărata legătură dintre poezie și pictură. *Pasteluri – acest cuvânt are o rezonanță aparte, induce un fel de magie a stării de contemplație cu implicații în vizual (prin culori pale și liniștitoare într-o natură paradiziacă), în auditiv (liniște vag tulburată de susur de izvoare și ape line, de ciripit de păsări și clinchete de clopoșei iernatici), în psihic (o deconectare totală, un zbor al noesicului în frumosul absolut, o stare de iubire absolut ideală, o împlinire în toate). Mai direct spus, rezonanța cuvântului „pastel” îl conduce pe interlocutor într-o atmosferă foarte aproape de cea Edenică, acolo unde sufletele găsesc fericirea veșnică.*

Dar iată că doi reprezentanți de marcă ai curentului plastic hunedorean, distinsul profesor Tiberiu Fazakas, membru al UAP, și mai puțin titratul, dar extrem de sufletistul și delicatul

pictor Constantin Găină, vin să ne demonstreze că Edenul este împărțiat prin împrejurimile noastre hunedorene și reușesc cu prisosință acest lucru.

Expoziția vernisată astăzi, cred că nu întâmplător, prin asocierea unuia dintre promotorii artei plastice hunedorene cu un mai proaspăt învățăcel, vrea să demonstreze încă odată, dacă mai era nevoie, că împlinirea artistică este tributară în primul rând talentului, calităților sufletești, și mai puțin

meșteșugului pictural, care se poate dobândi, fie în școli înalte, fie prin muncă și pasiune autodidactă.

Privind atent cele două zone ale expoziției, se poate remarca, din punct de vedere tehnic, un meșteșug mai elaborat în cazul maestrului Fazakas în comparație cu cel al mai tânărului plastician Constantin Găină, dar, privind expoziția în ansamblu, realizezi vibrația la unison a celor doi în fața minunățiilor creației divine de care ținutul Hunedoarei beneficiază din plin.

Cred că fiecare dintre cei prezenți în această sală, la intrare, după o privire de ansamblu, v-ați simțit transpuși într-o altă lume decât cea curentă. Intrarea în această expoziție de „Pasteluri hunedorene” echivalează cu cele mai sublime momente petrecute de mulți dintre noi în rarele excursii în natură pe care ni le permitem. Încercați, cu sentimentul sublim al privitorului, să vă transpuneți în sufletul artistului care a remarcat peisajele, le-a digerat în laboratorul său artistic interior, și să vă imaginați trăirile interioare care l-au măcinat punând fiecare dintre aceste bijutierii picturale pe pânză.

Iată de ce voi susține mereu că arta adevărată este cea care te face să trăiești și să te simți în comuniune cu aproapele tău, aducându-ți sufletul mai aproape de Divinitate.

Este ceea ce astăzi cei doi artiști au reușit din plin și-i felicit în egală măsură pe amândoi, rugându-mă la Cel de Sus să-i ajute s-o facă cât mai des.

NESTEMATELE CANDORII

*Radu Roșian văzut
de... Radu Roșian (2)*

Radu Roșian și grafica sa de carte

Trebuie să atingi o anumită vârstă, să crești un nepot, sau măcar să trăiești în preajma copiilor pentru a înțelege (și nici atunci îndeajuns) complicatele meandre ale logicii copiilor, mai ales ale celor de vârstă preșcolară. Universul lor este, îndeosebi, al întrebărilor, dar, în egală măsură, al celor mai năstrujnice răspunsuri, este vârsta la care ochii minții lor văd cele mai neobișnuite rezolvări la toate problemele vieții lor, și numai cei care nu au răbdarea să afle, nu știu cât de complicată e problematica micilor muguri de om. Iată de ce tentativa de a scrie cărți pentru copii este o încercare de mare curaj pentru cel ce purcede la o asemenea trudă. Și asta pentru că a te transfera, pe tine, om matur, într-o lume guvernată de alte legi ale logicii, de alte reguli ale jocului decât cele din lumea reală, unde să reușești să conduci un joc care, culmea, nu trebuie numai să fie acceptat și agreat, ci trebuie să ofere și un dram de inedit, trebuie să recunoaștem că este, totuși, o performanță care nu stă la îndemâna oricui.

Cartea pentru copiii preșcolari trebuie să creeze, mai întâi de toate, o lume reală pentru micul studios neștiutor în ale buchiilor, de aceea ilustrația de carte trebuie să suplinească, în cea mai mare măsură, acest handicap temporar al micuțului. Iar ilustratorul unor asemenea creații nu poate fi decât un om care să poată pătrunde, prin formă și culoare, în complicatul labirint al imaginației acestor deosebit de exigenți critici pentru care esențialul îl reprezintă ineditul.

Am realizat acest expozeu tocmai pentru că mi-au căzut în mână două cărți pentru copii ale scriitorului Niculae Panaitescu, “Stăncuța” și “Întâmplări din vacanță”, care, și în special prima, par a întruni toate condițiile pentru a putea fi încadrate între capodoperele genului.

Modul în care scriitorul a conceput prima povestire, a unui pui de stăncuță salvat de un bătrân coșar sărac și necăjit, este extrem de banal și plauzibil, dar deosebit de încărcat emoțional prin risipa de iubire ce transpare în fiecare gest redat în povestire. Stăncuța, deși nu capătă, cum este de așteptat într-o poveste, caracteristici umane directe (vorbire), ea, martoră la necazurile binefăcătorului său, raționează ca un om și, cu puterile ei de pasăre, îl ajută pe acesta într-un mod inedit, dar extrem de plauzibil, fără intervenția supranaturalului. Un motiv în plus pentru elogierea acestei creații, având în vedere că ea se adresează unor pui de om care trebuie să fie aduși, cu mijloacele de interes pentru ei, în lumea reală pentru în care trebuie să intre visători, dar înarmați cu platoșa realismului.

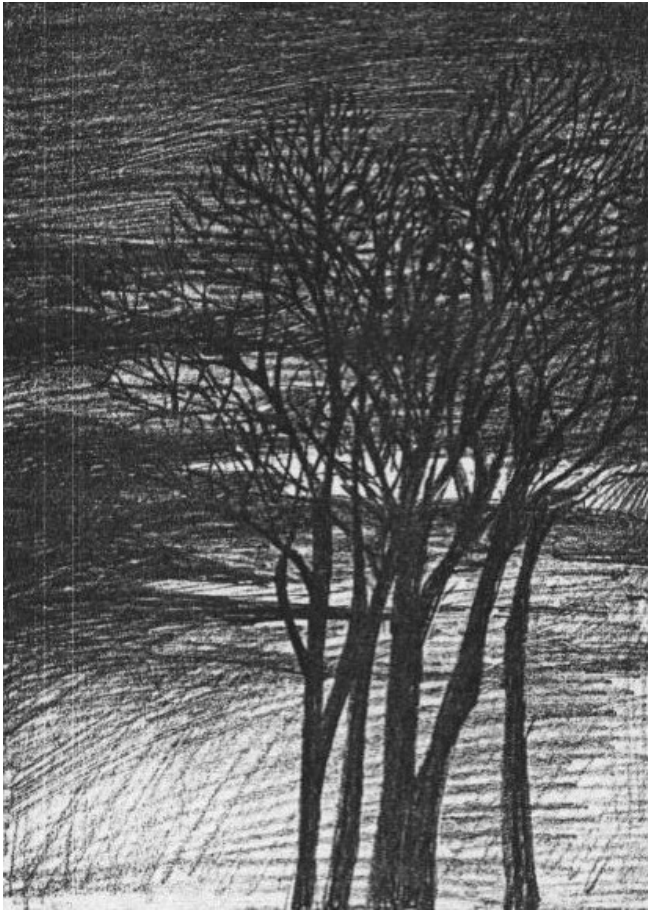
Ambele cărți beneficiază de o ilustrație de carte de o factură extrem de originală, a cărei valoare artistică este de cel mai înalt nivel. Graficianul cărții, artistul plastic Radu Roșian, face, pentru a nu știu câta oară, dovada unui adevărat geniu al ilustratorilor de carte, atât prin acuratețea cu care își realizează lucrările, cât, mai ales prin modul în care abordează subiectul ilustrației.

Cred că micuții studioși vor avea adevărate revelații privind ilustrațiile care, nu numai că transformă povestea în imagine, dar reflectă adevărate elemente de caracterologie, personajele ilustrate au atitudini și ținute adecvate posturii în care se află.

Sectiunea a V-a

ATITUDINI

Grafică de Radu Rosian

NE VINDEM ETERNITATEA PE HIMERE?

- meditație la semnarea Tratatului cu Ucraina (1997)

Motto:

- *Îmbracă-te în doliu, frumoasă Bucovină...
(M. Eminescu)*
- *Bucovină, plai cu flori,
unde sunt ai tăi feciori?*
- *Au fost duși în altă țară
dar se-ntorc la primăvară!
(Cântec popular)*

Noi, românii, ne-am născut odată cu lacrimile de sânge ale apostolului Andrei, martirizat pe tărâmurile noastre. Și, ca niște mucenici cu credință neclintită întru Domnul, stăm aici de veacuri, suferind o nedreaptă și perpetuă martirizare. Credința în Dumnezeu ne-a dat, nouă și pământului pe care-l călcăm, puterea de a suferi, de a răbda și cnuț, și înjosire, și împilare, și trufie grofească, și amputări de teritorii, cu încredințarea că dreptatea divină se va revărsa cândva și asupra noastră.

Negurile veacurilor ne-au întunecat de multe ori destinul și deznădejdea ne-a cuprins nu odată, dar, de la sânul țării s-au ridicat, prin vremuri, fii demni (- O, dar e plină istoria de numele lor!) care au răsădit în suflete speranța și în vrăjmași respectul față de nația română. Pentru că, dacă Marile Puteri recunoșteau în 1918 Unirea cea Mare, aceasta nu a fost altceva decât respectul arătat voinței unei națiuni hotărâte să-și croiască destinul. Atunci România a fost Mare cu adevărat, iar românii au știut să se prezinte demni în fața istoriei și a lumii, și lumea i-a privit cu admirație.

Poporul român, blând, răbdător, harnic și genial nu a putut fi niciodată gălăgios dar, cu conștiința valorii sale, a fost și a rămas modest, deși, ori de câte ori istoria a cerut-o, a știut să fie sublim, iar cei ce vor contesta asta n-au decât să-și amintească atitudinea românilor în 1968, la invadarea Cehoslovaciei, sau de revolta populară anticeaușistă din decembrie 1989.

Și este cu atât mai greu de înțeles cum nu pot sau nu vor să înțeleagă vrăjmașii acestui neam că noi suntem eterni ca și

pământul care ne-a plămădit și că, oricâte încercări am îndura, scânteia divină ce ne-a fost hărăzită genetic ne va ajuta să reînviem mai puternici.

Țara Românilor este un Întreg vremelnic divizat de deșertăciunile lumii, dar liantul care leagă destinul acestui neam, limba și credința, este etern și oricât ar încerca puterile pământene să schimbe ceea ce e scris cu slove dumnezeiești, noi, ca și adevărul, vom ieși mereu la suprafață cum untdelemnul cel curat. Iată de ce, pentru iluzia unei vremelnice puteri (pentru că intrarea în NATO este încă o iluzie), nu merită să ne amanetăm (ca și Iuda sufletul pentru arginți), eternitatea României spirituale și să trasăm noi înșine stavile între frați. Pentru că tratatul cu Ucraina, așa cum l-au parafat unii, va fi peste vreme pecetea rușinii unui alt Cain, modern, care-și ucide fratele într-un mod mai sofisticat, lăsându-l în ghearele străinilor. Meditează, popor român, și răspundeți ție însuși:

- Merită să ne vindem eternitatea pe himere?

COLECȚIONARUL DE SUFLETE

- *alocuțiune rostită la Biblioteca județeană Deva
cu ocazia Zilei Bibliotecarului (2006)*

*Văzând că omul s-a apucat
să-și încrusteze în piatră,
sub diferite forme, sufletul,
Creatorul,
după ce a cugetat mult,
a mai zidit o grădină.
A așezat în ea un arhanghel
și i-a zis: - Stăpânește tu grădina aceasta!
Adună în ea toate sufletele
încrustate în piatră de oameni,
așează-le unele lângă altele,
caută bine în ele, îngrijește-le
și vezi să rodească.
Dar, ai grijă, sufletele oamenilor*

Cioburi de vitraliu

---

trebuie să se întoarcă la ei!
Ia-le, deci, semințele,
seamănă-le în cele patru zări
și veghează:
ele prind rădăcini
doar pe ogorul altor suflete!
Și a ostenit arhanghelul, zi și noapte,
să îndeplinească porunca.
Dar oamenii aveau ogoarele sufletelor
năpădite de neghină și bălării
iar arhanghelul devenea,
în fiecare zi, tot mai trist.
Până într-o zi când,
la urechea arhanghelului,
ca un clinchet de clopoțel,
a ajuns rugăciunea unui copil:
„Înger- îngerășul meu... ”

....
Și peste lume s-a deschis iarăși curcubeul...

Ni se întâmplă uneori, când, cu sufletul rătăcind prin neasemuitele lumi deschise de paginile vreunei cărți, gândul neastâmpărat să devină brusc pragmatic și să se întrebe cui datorează această neasemuită delectare, și, vrând-nevrând, să-ți întorci cugetul către cel care, în nopți târzii, a trudit pe ogorul creației și a dat la lumină strălucitoarea perlă pe care tu, cititorul, ți-o vei adăuga, triumfător, la diadema, mai săracă sau mai bogată, a spiritului.

Rareori remarcăm, însă, risipa de suflet pe care o face creatorul unei cărți, fie ea proză sau versuri, sau chiar aridele cărți tehnice, atunci când pune pe hârtie fiecare frază sau capitol. Nu întâmplător marii creatori se recunosc după simple fragmente, tocmai pentru că, pe orice text, risipa de suflet își pune amprenta ca un cod genetic irepetabil.

Iată de ce operele de artă sau cărțile unui scriitor pot fi considerate drept sufletul acestuia multiplicat și întrupat altfel în fiecare dintre ele, adevărate borne sau monumente pentru

eternitate.

Luați de talazul vremurilor, nu e de mirare că uităm să ne gândim că există niște oameni care și-au dedicat o viață unei îndeletniciri deloc simple în tumultul vieții tot mai agitate pe care o trăim, o specie rară de oameni care și-au făcut un crez din a colecționa suflete. Căci, dintre atâtea comparații pe care le-am căutat, pentru breasla bibliotecarilor sintagma "colecționari de suflete", deși poate puțin săracă în spirit, am găsit-o cea mai potrivită.

Puțini dintre noi s-au gândit poate, vreodată, la munca acestor oameni, adevărate receptoare ale spiritualității umane, la rolul relativ ingrat de filtru în calea șuvoiului ce trebuie curățit pentru a putea fi spiritualitate, precum și la străduința lor de a iradia această spiritualitate în cugetele tuturor.

Bibliotecarul este asemenea aceluia arhanghel care are în administrare Grădinile Edenului. El ia, ca pe un răsad, plăsmuirea Creatorului, o așează cu mare osârdie în pământul roditor al cugetului, îl udă și sapă cu grija părintelui, având grijă să crească și să-și împrăștie sămânța în marea grădină a lumii, veghind cu ochiul ager ca neghina să nu strice ogorul minții și rodul curat să ajungă, hrană de spirit, la toată suflarea.

Cu devotamentul specific pasionaților, „colecționarii de suflete” caută, găsesc, preiau, sortează și cataloghează valorile spiritului uman, dar, departe de orice idee de egoism care să pună sub oboroc valorile, ei caută mereu și găsesc noi metode de scoatere la lumină, de promovare a acestora.

Percepuți de marea masă drept niște însingurați rătăciți printre rafturi prăfuite de vreme, colecționarii noștri sunt, în fapt, niște fini psihologi, în măsură să cântărească, dintr-un banal schimb de replici, profilul spiritual al cititorului și să-l îndrume exact spre genul dorit.

Și să nu uităm că, alături de dascăli, bibliotecarii cu har au mari merite în formarea profilurilor de viață al copiilor noștri, pentru că setea de carte nu se dobândește numai prin lecturile suplimentare obligatorii, ci și printr-o atentă îndrumare și atragere către carte a sufletelelor de-o șchioapă care abia au

deprins tainele alfabetului.

În marele Ocean al spiritualității universale, colecționarii noștri sunt acele aparent neînsemnate călăuze, dar, în goana noastră după cele zilnice, cine are vreme să observe cum, cu rădăcinile adânc înfipte în ogorul fecund al creativității umane, ce monumente de cultură și spiritualitate devin unii dintre ei.

Trăim azi o zi care ar trebui percepută ca o mare sărbătoare a spiritului, pentru că, în contextul afluxului creației, trebuie să fi tu însuși creator pentru a putea fi un astfel de colecționar. Și bibliotecarii sunt, prin munca lor, adevărați ziditori ai culturii universale.

La mulți ani și Dumnezeu să vă încununeze strădaniile cu suprema distincție a satisfacției și împlinirii!

O PRIVIRE CRITICĂ ASUPRA UNOR CONCEPȚII DE ACTUALITATE PRIVIND IMPORTANȚA UNIRII PRINCIPATELOR ROMÂNE

- *alocuțiune la aniversarea Zilei Unirii – 24 ianuarie 1999, la întrunirea organizată de Casa de Cultură Hunedoara*

Sărbătoarea de 24 Ianuarie marchează și cinstește momentul de extremă importanță în destinul poporului român, respectiv momentul începerii constituirii statului național unitar român, moment visat de-a lungul veacurilor de către toți urmașii dacilor ce fuseseră despărțiți de furtunile vremurilor în mai multe provincii istorice și fără de care noi, astăzi, nu ne-am putea numi români. Și, doamne, câți dintre dragii noștri vecini și nu numai, nu doresc din toate puterile acest lucru, indiferent de masca pe care o arborează.

Această odisee a întregirii între granițele firești, dictate de limba și cultura comună, a statului național unitar român, s-a încheiat mult mai târziu, odată cu venirea la patria mamă a Transilvaniei, Basarabiei și Bucovinei, dar alte furtuni ale vremurilor au făcut ca trupul întregit al țării să fie din nou sfărțecă de balaurii istoriei.

Ce-a mai rămas este ceea ce avem de la ultimul război încoace: o Românie departe de granițele ei firești, ai căror fii i-

au fost smulși de la piept și aruncați „în Siberii de gheață”, o Românie care, ca orice mamă, tânjește după trupul smuls din trupul său, chiar dacă ingrații copii, duși de nas cu îmbătătoare iluzii, îi întorc uneori spatele.

Ideea și necesitatea statului național unitar a fost și este o realitate incontestabilă în cazul românilor la care unitatea de limbă, religie și cultură de-a lungul veacurilor a fost și a rămas o stare de fapt, în ciuda tuturor încercărilor de a o distruge a celor care vremelnic au condus destinele unora dintre provinciile românești și a cozilor de topor care, atunci, dar și în zilele noastre, din interes sau inconștientă, le-au ținut isonul.

Încă de la înființare dezideratul major al Partidului România Mare este chiar cel exprimat prin numele său: o Românie Mare, în granițele ei firești, care să-i reunească la sânul aceleiași mame pe toți fiii vremelnic rătăciți în negurile istoriei. Atâta doar că noi suntem conștienți că acest lucru nu se poate face decât într-o Românie puternică, bogată și prosperă, pentru că suma a două sărăcii tot sărăcie rămâne, iar unei Românie în cârje nu-i mai trebuie încă un sac în spate.

Iată de ce azi, când aniversăm primul pas spre statul național unitar român, ne manifestăm indignarea și respingem cu repulsie orice încercare, indiferent cât de abil ar fi ea mascată sau oricâte intenții onorabile ar susține-o, orice încercare, repet, de atingere a caracterului național unitar al statului român prin tot felul de proiecte, memorii, etc. care au drept țel încercări de federalizare. Și ne justificăm fermitatea printr-o lungă listă de argumente ce țin de istoria noastră și de specificul nostru ca popor, fără nici o intenție de a le expune aici, dar care li se vor revela celor care, trecând peste barierele destul de artificiale ale partizanatului politic, vor aprofunda doctrina națională, care nu-i a noastră, ci a înaintașilor noștri.

Pentru dvs., cei care aveți amabilitatea de a mă asculta, vreau doar să vă argumentez simplu că, oricât de naivi ar fi și oricâte intenții bune ar avea cei ce cred în asemenea soluție, îmi permit să-i citez pe alții spunând :

„ – Și drumul spre iad e pavat cu bune intenții !”

ZIUA MONDIALĂ A EDUCATORULUI

*- alocuțiune la Adunarea ce a marcat Ziua Mondială
a Educatorului la Casa de Cultură Hunedoara în data de 04.10.2002*

Mult stimate și distinse personalități
ale sistemului educațional hunedorean,

Invitația lansată către reprezentanții formațiunii noastre politice de a participa la marcarea Zilei Mondiale a Educatorului ne onorează atât pe noi, cei invitați, cât și pe cei care au formulat această invitație și, aducând mulțumirile noastre organizatorilor, prezentăm de la această tribună salutul respectuos și prețuirea pe care Partidul România Mare le adresează, atât la modul doctrinar, cât și în realitatea cotidiană, acestei nobile caste a educatorilor, a celor ce plămădesc spiritual viitorul națiunii noastre în rândul celorlalte națiuni ale lumii.

Doctrina noastră națională apreciază că spiritul tinerei generații trebuie modelat în Cultul Patriei, în promovarea valorilor naționale, în formarea caracterelor și personalităților în spiritul cinstei și al muncii, în respectul pentru valorile universale, pentru creațiile altor popoare, într-o integrare sănătoasă a valorilor românești între cele universale.

Punând la mare preț munca acelora care trebuie să formeze spiritual o nouă generație românească sănătoasă, cu concepții moderne despre lume și viață, dar cu rădăcinile adânc înfipite în spiritualitatea spațiului ce i-a dat viață, doctrina noastră ne inspiră o atitudine extrem de intransigentă la adresa oricăror intenții de mutilare a spiritului noii generații, de insuflare a unor modele de comportament total străine valorilor spirituale păstrate genetic prin veacuri de poporul român, valori care și-au dovedit viabilitatea și importanța prin însuși faptul că noi încă mai existăm ca națiune în pofida tuturor vitregiilor care ne-au cutureierat istoria în această răscruce de vânturi a lumii care este spațiul românesc.

Nutrim convingerea că, aliniindu-se Zilei Mondiale a Educatorului, nobila castă a celor ce modelează spiritual noua generație românească va găsi căile cele mai potrivite pentru a

se afirma ca o entitate distinctă și de valoare între celelalte caste similare ale națiunilor lumii și că nu va deveni niciodată un instrument de îndobitocire în slujba intereselor obscure ale unui internaționalism care bântuie în zilele noastre lumea, un internaționalism infinit mai parșiv și mai periculos decât cel proletar. În numele meu și al celor pe care-i reprezint, vă mulțumesc, stimați EDUCATORI, și am pus această titulatură cu majuscule, pentru eforturile dvs. de a modela noua generație românească spre a face față nivelului extrem de ridicat al exigențelor și competițiilor mondiale, dar nu uitați, ca niște grădinari conștiincioși ai spiritualității românești, să udați rădăcinile spirituale ale copiilor noștri insuflându-le mândria apartenenței la o nație străveche și respectată, ale cărei valori nu-i vor putea fi contestate decât cu rea credință și căreia nu i se va putea imputa decât o singură slăbiciune incorrigibilă: toleranța excesivă la obrăznicie.

Așa să ne ajute Dumnezeu !

SALON HUNEDOREAN DE ARTE 2002

- alocuțiune la deschiderea Salonului de Zilele Hunedoarei – 2002

Stimați hunedoreni, dragi oaspeți,

Sunt onorat să stau în fața dumneavoastră astăzi, în momentul acesta sărbătoresc pentru municipiul nostru, Ziua Hunedoarei, atât din perspectiva omului cu oarece înclinații către actul de cultură, cât și în calitate de consilier și om politic local. Fac această introducere pentru a sublinia că sărbătorirea Zilei Hunedoarei hotărâtă de Consiliul Local pentru data de 18 octombrie a fiecărui an nu este așa, un motiv să ne distrăm pe bani publici, ci un moment prin care Hunedoara trebuie să iasă în lume. Acest „*capăt de linie*”, binecuvântat de Dumnezeu cu bogății și frumuseți naturale și spirituale de excepție, dar prost administrat de câteva decenii încoace, poate și trebuie să renască. Iar renașterea sa trebuie să fie, în primul rând, una spirituală, pentru că numai spiritualitatea este motorul binelui, al cinstei, al omeniei, pentru că numai prin valori spirituale omul se poate bucura de cele materiale în deplinătatea lor.

Iată de ce pot afirma că Hunedoara ultimilor ani face eforturi lăudabile de a ieși la liman, dar și la lumină, iar faptul că, tocmai în aceste zile sărbătorești pentru municipiu, Federația Internațională de Popice i-a repartizat Hunedoarei onoarea, dar și responsabilitatea, de a găzdui Cupa Mondială la Popice – Seniori, este un semn că am ieșit din anonimat și că Cel de Sus a început să-și aplece privirea și către noi. Numai că „*Dumnezeu îți dă, dar în traistă nu-ți bagă*”. Această zicală de mare înțelepciune ne îndeamnă la eforturi continue de promovare a unei imagini cu un grad de civilizație cât mai ridicat pentru Hunedoara, astfel încât valorile sale reale să poată intra și circula nestânjenite în lume. Ori momentul de față nu permite municipiului nostru să iasă în lume, în afara unui bun renume căpătat prin decenii și păstrat cu mari sacrificii de Siderurgica, acest înger și demon al cetății, decât, preponderent, cu valori spirituale. Și, din fericire, acestea există, iar aici nu remarc decât două fenomene care au căpătat deja notorietate: revista de literatură și artă a Hunedoarei PROVINCIA CORVINA, cunoscută și apreciată pe multe meleaguri europene, și aceste Galerii de Artă ale Hunedoarei în care bogata mișcare de artă plastică hunedoreană se poate desfășura lejer.

Tuturor cârtitorilor, celor care contestă Hunedoarei sărace material dar bogată spiritual să se manifeste și să se afirme în fața lumii, lucru care nu se poate face altfel decât prin organizarea de manifestări de acest gen, iar de sărbătoare și omul sărac cheltuiește un ban pentru a se prezenta decent, tuturor aceluia care contestă nevoia întâietății spiritului le readuc în minte adevărul Sfintei Scripturi: „*La început a fost Cuvântul*” și că numai prin spirit ne vom putea înălța material.

Credincioși acestui țel, membrii Cenaclului de Artă Plastică, mișcare locală de artă care a adus destule succese Hunedoarei pe plan național și chiar internațional, s-au străduit, și chiar au reușit, și de această dată, să adauge ceva la zestrea culturală a municipiului.

*Grafiță de
Tiberiu Fazakas*

VALORI HUNEDORENE

Eugen EVU la a 60-a aniversare – 10 sept.2004

- Dragă eugeniule,
după cum vezi, s-au dus
vremurile astrologilor
cu tichii ȱuguiate
căroră înȱelepciunea
li se revărsa
în bărbi impozante...

În zilele noastre previziunile
au picioare lungi
și buze apetisante,
deslușindu-ne zilnic
cum ne vom ciocni
cu arogaȱa,

cu mojicia,
cu nesimȱirea
opulenȱei...

Profeȱii moderni – analiștii,
cu atitudini super-inteligente,
pasează ameȱitor speranȱele,
„stânga – centru – dreapta”,
ridicându-și mingi la fileu
și lansând atotputernicul Zvon...

Venus intră în conjuncȱie
cu burta săracului
iar Soarele, în drum spre UE,
de rușine se-ascunde
după o vilă de „baron local”,
delegând Luna
drept președinte de BEC
pentru urnele îndrăgostite
de guvernare...

.....

Undeva Creatorul

joacă biliard

cu sferele de influență

construind, meticulos,

Haosul Absolut...

Și totuși, în haosul creat de alergarea bezmetică după căpătuiala cu orice preț, minți lucide au dovedit că mai sunt totuși speranțe, câtă vreme oamenii mai știu să-și cinstească valorile:

HOTĂRÂREA nr.158/16.08.2004

CONSILIUL LOCAL HUNEDOARA

... În baza dispozițiilor art.38, alin(2), lit, "v" și art.46 din Legea administrației publice locale nr.215/2001,

HOTĂRĂȘTE:

Art.1. Conferă titlul de CETĂȚEAN DE ONOARE AL MUNICIPIULUI HUNEDOARA, domnului Eugen EVU, pentru activitatea deosebită și contribuția majoră adusă la dezvoltarea vieții culturale a orașului.

HOTĂRÂREA nr.85/25.08.2004

CONSILIUL JUDEȚEAN HUNEDOARA:

...În baza cu prevederilor art.104, aliniatul (1), litera „n” din Legea administrației publice locale nr.215/2001;

În temeiul art.109 din Legea administrației publice locale nr.215/2001,

HOTĂRĂȘTE:

Art.1 Se acordă diploma de „EXCELENȚĂ” domnului Eugen EVU – scriitor, membru al Uniunii Scriitorilor din România și al altor foruri de știință, artă și cultură din țară și din străinătate, ... pentru întreaga sa activitate desfășurată în domeniile mai sus menționate.

Stimat auditoriu, dragi confracți, doamnelor și domnilor invitați,

Scriitorii sunt cei care trăiesc mai intens decât oamenii de rând timpurile cu toate meandrele lor. Mai mult decât atât, Eugen EVU ne-a obișnuit să-și trăiască timpurile cu străduința de a le influența, de a lăsa o amprentă benefică asupra lor, și cum unealta scriitorului este cuvântul, el s-a străduit să-l utilizeze, după caz, ca stimulent, ca medicament sau ca armă.

Cineva i-a spus odată: „- *Taci și scrie-ți cărțile!*”, fără să realizeze că a scrie înseamnă a vorbi vremurilor și că lipsa vorbei și suplinirea ei prin cuvântul scris nu este „*tăcere*”, este doar „*trecere sub tăcere*”, dar, în același timp, „*intrare în nemurire*”.

Sunt și vor fi întotdeauna oameni pe care mărginirea spiritului îi va face contestatari ai valorii. „- *A scris în și pentru regimul trecut!*” șuieră ei șerpește, dar un scriitor trebuie să scrie ca să poarte acest nume. Iar povara scrisului a fost, în regimul trecut, un subtil joc cu cenzura, un joc al inteligenței și talentului, în care nu orice maculatură vedea lumina tiparului ca în zilele noastre. Barierele cenzurii, în străduința de a filtra literatura pe criterii politice, au stimulat creativitatea în domeniul expresiei și metaforei, conducând, mai ales în poezie, la o îmbogățire a modalității de abordare și ascundere sub mantii metaforice a răbufnirilor spiritului.

Există oameni care, asemenea copacilor, se nasc înrădăcinați în meleagurile care le-au dat viață și, oricâte furtuni, arșițe sau geruri trebuie să înfrunte, rămân acolo continuându-și menirea, și cu timpul, se transformă în arbori măreți pe marginea drumului, la umbra cărora găsesc loc de popas și de îmbărbătare mulți trecători, iar din roadele lor se nasc la început pâlcuri, apoi păduri falnice.

Eugen EVU este unul dintre aceștia. Născut pe plaiurile acestei zone mustind de spiritualitatea strămoșilor daci, eu-

geniul nostru, spre deosebire de alți confrăți ai săi în ale scrisului, în fața valorii cărora mă voi înclina întotdeauna cu profund respect, este caracterizat de un altruism închinat cu o deosebită osârdie ideii de a propăși cultura și spiritualitatea zonei în spațiul cultural național și internațional nu doar prin elitismul propriei opere, ci prin descoperirea și valorificarea tuturor talentelor autohtone. El a debutat și rezistat cu brio vremurilor, tăcând și scriindu-și cărțile. Dar și-a făcut un crez și un țel din a rămâne fidel pământurilor care l-au plămădit. Metaforic spus, tată i-a fost Streiul, iar mamă Hunedoara, el conștientizând, și conștientizându-i și pe alții, că un copac trebuie să aibă rădăcinile adânc înfîpte undeva, și unde altundeva decât în plaiurile strămoșești.

Pentru Eugen EVU altarul închinărilor sale rămâne această „*provincie corvină*” mustind de geniu și istorie, și jertfa sa supremă pentru ea sunt toate trăirile și „*operele*” sale, de la cuvântul scris și până la „*copiii*” săi literari, talentele căutate cu osârdie și scoase la lumina tiparului, alături de scoaterea din nedreptul anonim și promovarea valorilor culturale ale zonei în țară și peste hotarele ei.

Bogat peste măsură în spiritualitate, Eugen EVU este un filantrop de o factură aparte, dăruindu-i cu mărinimie spiritul și bogăția sufletească celor care o acceptă. De-ar fi fost bogat, era un Mecena, așa este un „*guru*” al unei adevărate școli de creatori având drept stindard și patrie „*Provincia Corvina*”.

40 de ani de la consacrarea sa ca scriitor sunt o viață de om. „- *Taci și scrie-ți cărțile!*” a fost blestemul și binecuvântarea sa. Pentru că, de cele mai multe ori, tăcerea strigă mai tare decât urlatul, iar tăcerea lui Eugen EVU a binecuvântat literatura română.

La 60 de ani Eugen EVU este într-o efervescentă creație vecină cu delirul. Prevăd în următorii ani încă un teanc de cărți.

Pentru el deja creația este un joc, iar el se simte „*Stăpânul jocului*”, precum demonstrează și volumul aniversar lansat azi. Numai că acest metaforic „*joc*” reprezintă un adevărat edificiu spiritual în care el, scriitorul – Demiurg, demolează și clădește

Cioburi de vitraliu

metafore, generând și conducându-și lumea sa proprie – opera – în care noi, cititorii intrăm sfioși, ca-ntr-un sanctuar, în vârful picioarelor.

Să ne bucurăm deci astăzi, alături de el, cinstindu-i sextetul deceniilor pe care le-a arat și le-a îmbogățit cu creații nemuritoare, cinstindu-l pe el pentru toată osteneala sa de peste 4 decenii de creație neîntreruptă, astfel încât să rămânem cu sentimentul că ne-am cinstit astfel pe noi înșine.

La mulți ani, Excelența Voastră, Cetățene de Onoare al municipiului Hunedoara, dragul meu prieten Eugen EVU, și Dumnezeu să-ți împlinească toate visele!

SOLIE CULTURALĂ

- alocuțiune la deschiderea Festivalului cultural „Cicelle”
din comuna Rum, județul Vas – Ungaria, august 2006

Stimați confrăți ostenitori într-ale artei,

*În fața impresionantei
catedrale din Szombathely*

De pe meleagurile pline de cultură și istorie ale ținuturilor hunedorene în care și acum mai dăinuiesc vestigiile capitalei Sarmizegetusa a Daciei lui Decebal și ale Ulpiei Traiana Sarmizegetusa a lui Traian, vă aducem salutul frățesc al artiștilor din județul frate Hunedoara.

Venim ca mesageri ai unui ținut în care, de-a lungul veacurilor, a făcut istorie în Europa, este ținutul care la dat lumii pe marele Iancu de Hunedoara din stirpea căruia, mai târziu s-a născut Matei Corvin, marele rege al Ungariei. Mărturie peste timp stă, la Hunedoara, mărețul Castel al Corvinilor, în umbra căruia au crescut o mulțime de valori ale tuturor națiilor conlocuitoare, români, maghiari, germani și alte minorități.

Ion Urda

Dintotdeauna Hunedoara a fost un tărâm în care efervescența creației artistice a fost un fapt cotidian, dar, în descătușarea de după 1989, arta hunedoreană parcă a înflorit mai mult ca oricând.

La gorunul de 1000 de ani; în stânga: Eugen Evu citește un poem impresionant dedicat gorunului; în dreapta: Ion Urda și Eugen Evu împreună cu apreciatul scriitor maghiar Fabian Laszlo

Cu peste 10 ani în urmă, unul dintre cei mai prolifici și mai importanți oameni de litere contemporani din România, scriitorul Eugen Evu, a avut nebunia să înființeze o revistă de literatură și artă de inițiativă privată care să reflecte și să arate lumii întregi adevărata față a efervescenței creatoare hunedorene. Cu eforturi greu de imaginat, atrăgând lângă el oameni care au știut să-și pună toată priceperea, devotamentul și puterea de muncă în slujba acesteia, revista, despre NOVA PROVINCIA CORVINA vorbesc, a ajuns la cel de-al 40-lea număr. Câștigându-și treptat notorietate și bun renume între revistele literare din țară și din străinătate, ea reprezintă acum un adevărat pilon al culturii hunedorene și un real mesager al acesteia pe multe meleaguri ale mapamondului, circulând în mediile literare din Germania, Franța, Italia, SUA, Croația, Anglia, Canada.

Beneficiind, în ultima perioadă, și de sprijinul Consiliului județean Hunedoara, revista noastră și-a propus să participe, cu toate resursele sale, la construirea unei reale înfrățiri culturale între județele noastre, înfrățire pe care, din punct de vedere

Cioburi de vitraliu

declarativ, politic, mai marii județelor noastre au făcut-o cu ceva timp în urmă.

În stânga: popas în parcul castelului – Casă a creatorilor (Eugen Evu, gazda Sarolta Kapiller, Ion Urda și, în spate, Attila Doboli); în dreapta: invitații scriitorului Fabian Laszlo la casa sa de vacanță din Rum

Am beneficiat, de asemenea, începând cu peste un an în urmă, de sprijinul și înțelegerea unei mari doamne a culturii județului dvs., d-na Sarolta Kapiller, care, de pe poziția profesionistului, a știut să aprecieze părțile esențiale ale culturii județului nostru și a fost promotoarea unor schimburi culturale de mare impact între județele noastre. Este unul dintre motivele pentru care, în mod public, vreau să-i mulțumesc.

Aceleași mulțumiri și pentru distinsul Președinte al Adunării Generale a județului Vas, fin cunoscător în ale culturii, d-l Peter Marko, pe care îmi iau libertatea să-l numesc un adevărat prieten al județului Hunedoara, deci și al meu.

Ne onorează foarte mult invitația de a participa la evenimentul dvs. „Zilele Culturale Cicelle” și mă aflu în fața dvs. alături de cei mai importanți reprezentanți ai revistei NOVA PROVINCIA CORVINA, pe care vă rog să-mi permiteți să-i prezint:

1. Fondatorul revistei, actualul Redactor Șef a acesteia, poet și scriitor cu un palmares impresionant – Eugen Evu;
2. Editorul revistei, poet, scriitor, dar și un talentat interpret de chitară clasică – Nicolae Szekely;

3. Patronul tipografiei ce realizează revista și, nu de puține ori, din dragoste față de artă, sponsorul acesteia – Attila Doboly.

Cât despre mine, Ion Urda, sunt cel care duce în spate toate grijile administrative ale revistei, directorul acesteia și, cu voia dvs., un pic de poet și scriitor, fiind totodată prezent în fața dvs. și în calitate de Consilier Județean – vicepreședintele Comisiei pentru cultură a județului și de Președintele Asociației cultural-umanitare și științifice „Provincia Corvina”.

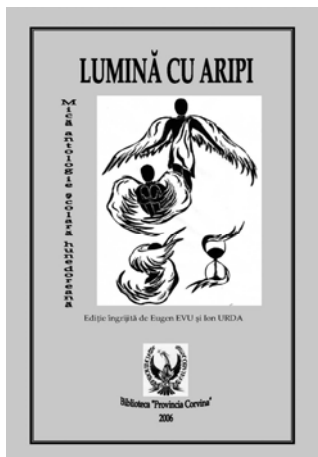
Și pentru că, în demersurile efectuate pentru a realiza o reală înfrățire culturală între județele noastre nu am fost singuri, vă rog să-mi permiteți să remarc aici eforturile câtorva dintre concetățenii dvs., oferindu-le câte o diplomă de merit și recunoștința noastră.

Vă mulțumesc pentru atenție!

HUNEDOARA – UN IZVOR NESECAT DE ARTĂ...

- alocuțiune la lansarea Antologiilor „Inel de aur fără corb” și „Lumină cu aripi” – Zilele Hunedoarei 2006

Domnule Primar, stimați invitați, doamnelor și domnilor

Atotputernicul care, pe lângă toate cele scoase din haosul primordial, l-a plămădit din țărână pe Adam, suflând peste el duh de viață, este unanim denumit Creator, iar actul în sine – Actul Creației. Fărămă de Dumnezeu, chip după chipul Creatorului, omul a preluat de la acesta impulsul iscodirii cu mintea și al plămădirii viselor sale, astfel omul însuși, pe măsura elevării spiritului său, devine, la o scară proporțională bineînțeles,

creator.

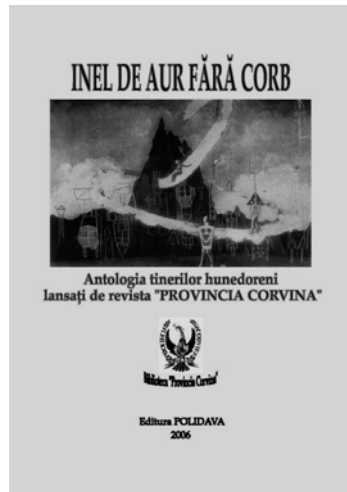
Actul creației umane a împins societatea spre progres și bunăstare. Cu cât societatea a lăsat mai liberă calea creatorilor,

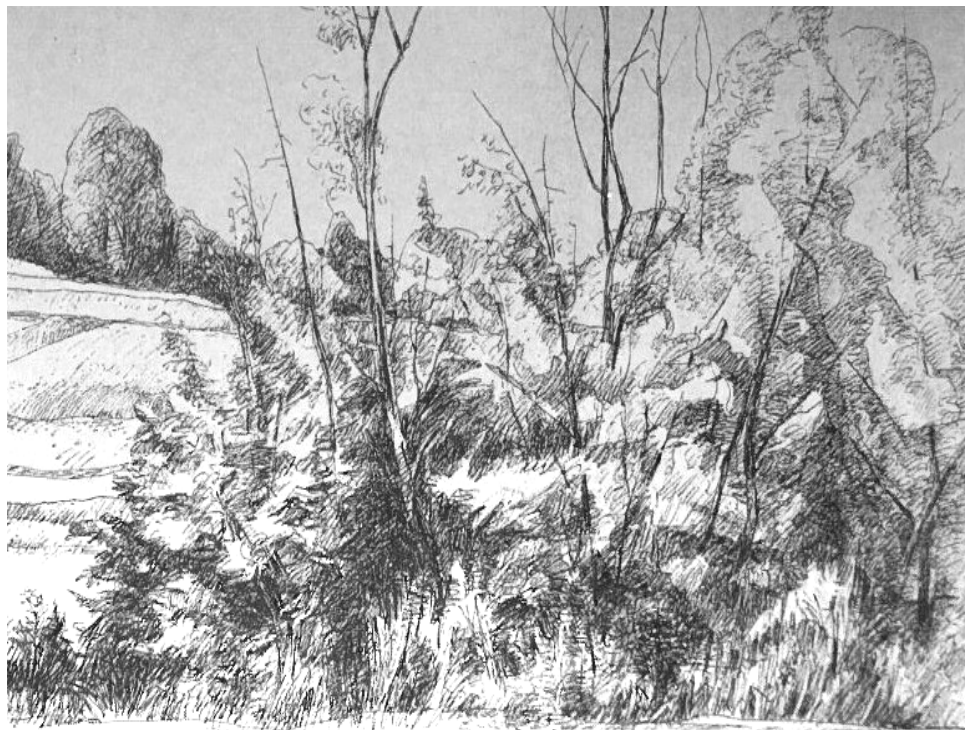
cu atât a progresat mai mult, iar cu cât actul creației umane a fost sprijinit și încurajat de societate, aceasta a progresat mai repede.

Acest adevăr a început să prindă un real contur și în urbea noastră. Drept confirmare, astăzi trăim sărbătoarea unor tineri care, bătând la porțile afirmării literare, beneficiază de sprijinul Primăriei și Consiliului Local în a ieși în lume cu creațiile lor, prin două antologii literare frumos întregite de grafica unor creatori colegi de generație, care vor rămâne mărturie peste timp și exemplu de urmat pentru generațiile care vor veni.

Dintotdeauna Hunedoara a fost un nesecat izvor de creatori. Pleiada de scriitori, poeți, prozatori, artiști plastici, actori, muzicieni, oameni de știință și cultură, alături de neîntrecuții artiști în metalurgie, stă mărturie efervescenței spirituale a acestor meleaguri. Iar această efervescență, această fierbere interioară, continuă și în zilele noastre, și ea trebuie permanent întreținută și stimulată.

Din fericire, mai există printre noi oameni total dăruți actului cultural local. Alături de neobositul căutător de talente, redactorul șef al revistei culturale *“Nova Provincia Corvina”*, adevărată instituție de lansare a talentelor hunedorene, de Eugen Evu vorbesc, se regăsesc o mulțime de dascăli cu har, care știu să-și încurajeze elevii talentați și să-i canalizeze spre actul creației. Și enumerând câțiva, respectiv: prof. Marcela Herban, prof. Grațian Ordeanu, prof. Cornelia Popoiu, prof. Zenovia Demeter, prof. Savina Popa, nu fac altceva decât să aduc un omagiu tuturor celor nenumiți aici, dar care, prin tot ceea ce fac, scot la lumină vlăstarele de mâine ale culturii românești.

Grafică de Tiberiu Fazakas

Aceste două antologii pe care le lansăm astăzi, antologia mare *“Inel de aur fără corb”* a unor talente deja lansate în crunta dispută a afirmării literare, alături de antologia mică *“Lumină cu aripi”* a celor mici care acum încep să se joace cu cuvintele, reprezintă mărturia cea mai vie că *“focul”* Hunedoarei nu s-a stins. Și e de datoria noastră, a tuturor celor care putem, cu gândul, cu îndemnul sau cu fapta, să-l menținem mereu viu, spre reînvierea acestei vetre istorice de nestinsă cultură.

EDUCAȚIA, UN EFORT COMUN?

- *alocuțiune la Inspectoratul Școlar Hunedoara
de Ziua Educatorului – 2007*

Onorată asistență, doamnelor și domnilor,

Mărturisesc că sunt încântat, dar și emoționat să particip la o dezbatere pe tema educației, fie și doar pentru faptul că sunt bunicul unui proaspăt școlar al uneia dintre școlile hunedorene.

Domeniul în discuție, educația, este unul din domeniile extrem de sensibile ale societății actuale, în primul rând pentru responsabilitatea sa asupra viitorului societății umane, dar și pentru complexitatea muncii de educare și formare responsabilă a tinerei generații.

Trebuie să fie educația un efort comun? Și, dacă da, cum se împart responsabilitățile asupra diferitelor categorii sociale cu atribuții în domeniu? – iată două întrebări la care trebuie răspuns. Dacă la prima răspunsul e simplu, da, cea de-a doua trebuie să clarifice mai multe aspecte. Principalele categorii sociale implicate în educație sunt școala și familia, dar, pe lângă acestea se implică și alți factori precum instituțiile administrației publice la toate nivelele, asociații, fundații și alte ONG-uri, biserica etc. Toate eforturile acestora din urmă sunt colaterale, complementare, principalii piloni ai educației rămân școala și familia.

Dacă, până la vârsta școlară, familia trebuie să fie, și, în general, este pilonul de bază în procesul educativ, odată cu intrarea în procesul de învățământ obligatoriu, rolul coordonator, principal, în procesul educativ trebuie să-i revină

școlii. Spun aceasta pentru că, în procesul de acumulare dirijată, structurat pe baze științifice prin programa de învățământ, elevul nu trebuie să fie doar un hard-disk în care se acumulează date, el trebuie, în contextul acumulărilor din școală, să devină un om întreg, cu un simț real al valorilor, care să se constituie într-un membru conștient al societății, mai întâi ca îndatoriri și mai apoi și ca drepturi cuvenite, și nu invers.

Ori tocmai acest deziderat care mi se pare normal, logic și de bun simț, dar care implică o imensă răspundere (din păcate, doar morală), am vaga impresie că nu este perceput sub această formă, în primul rând de către categoria cea mai implicată în procesul educativ, profesionalizată în acest scop, corpul profesoral.

Știu că voi deranja multă lume spunând că, din experiența mea de părinte și bunic cu elev la școală, deci de om aflat în directă legătură cu procesul educativ din școală, am constatat o diminuare asimptotică spre zero a simțului responsabilității cadrelor didactice față de munca pe care o prestează, mai bine zis față de rezultatul muncii lor. Și, când spun asta, am în față unele imagini acumulate prin timp care mi-au indus întrebări dureroase despre interesul pentru educația tinerei generații. Redau aspectele:

1. Într-o pauză, lângă poarta școlii, dar în incintă, o elevă din clasele V- VIII ale unei școli hunedorene, alături de mai mulți colegi, trăgea cu sete din țigară. Pe trotuarul paralel cu gardul școlii circula lume și admira peisajul, mulți clătinând a dojană din cap. Nici un cadru didactic nu era prin zonă, dar, dacă ar fi fost, sunt sigur că se întorcea cu spatele. Cum e posibil așa ceva? S-a terminat cu moda „profesorilor de serviciu” care mențineau ordinea în pauze?

2. A remarcat cineva cât de jalnice au fost, ca și manifestări festive, atât închiderea anului școlar anterior, cât și deschiderea celui curent, cu elevi și părinți amestecați de-a valma, care pe unde a putut, în curtea școlilor, într-un talmeș-balmeș acompaniat de un vacarm îngrozitor pe care nici stațiile de amplificare nu l-au putut birui? Cum e posibil ca într-o școală

să nu mai existe nici o formă organizată de comunicare directă cu toate clasele, sub forma bătrânului „Careu”? O fi și acesta comunist?

3. Ca să participe la unele concursuri școlare, elevii trebuie să plătească taxe de înscriere. Nu știu ce părere au cei cu discriminarea, că tot e la modă problema, dar cei ai căror părinți nu au, sau nu vor să plătească, dar eu cred că acei copii ce ar vrea să participe, dar nu au bani, sunt un caz real de discriminare. În plus, întrebări: cine sunt cei ce organizează aceste concursuri cu taxe, unde intră acești bani plătiți ca taxe?

Probabil o să vă gândiți că m-am abătut de la tema dezbaterii și bat câmpii, dar vă asigur că nu e așa. Sunt de acord că educația trebuie să fie un efort comun, atâta doar că procesul educativ nu e o simplă căruță la care trag mai mulți cai, și dacă unul mimează doar, fac ceilalți treaba. Educația e ca un puzzle, dacă o piesă lipsește, golul rămâne, că nu degeaba spunem că *îi lipsesc cei 7 ani de acasă*, gol greu de recuperat. Dar dacă lipsesc cei min.10 ani de la școală, vă dați seama ce handicap creează? Și poate cineva să spună că nu e plină societatea postdecembristă de asemenea handicapați? Și a cui este responsabilitatea?

Iată de ce insist, în procesul educativ școlar, elementul de bază, calificat, este școala. Iar aici lucrurile nu sunt deloc simple: gata, derulăm programa școlară, le băgăm ceva în cap și Dumnezeu cu mila. În acest context al programei școlare copilul trebuie format ca un om cu simțul echilibrului, al dreptății, simțul civic, simțul disciplinei, al ordinii sociale, școala trebuie să fie principalul factor de cristalizare a acestor calități sociale. Nu cred că ceea ce spun e vreo noutate pentru cineva din sistem, e greu de crezut că vreun cadru didactic crede că școala se rezumă, în relația cu elevii, doar la orele predate în clasă! Și sunt rari sunt părinții care mai pot să-și îndrume copiii pe materiile școlare de după clasa a IV-a, necum să suplinească o muncă care cere calificări grele.

În contextul celor subliniate mai sus, mă bucur mult că guvernele recente au început să înțeleagă că învățământul și

cadrele sale trebuie tratate de stat cu respectul cuvenit din toate punctele de vedere.

Mai rãmâne ca și această categorie socială de elită a societății românești, cea a cadrelor didactice, să se trateze ea însași cu respectul și responsabilitatea cuvenite, aducând tãnara generație la un grad de civilizație compatibil cu înaltele standarde europene, cã slavă domnului, genetic suntem mai înzestrați decăt mulți alții.

ROMÂNUL ȘI POEZIA

(pledoarie pentru creația populară)

Motto: „Românul s-a nãscut poet ...”

Sintagma de mai sus a ajuns să fie folosită în derãdere în ultimul timp, din motive de cele mai multe ori obiective, atât datorită cantității de macatură cu pretenții literare apãrută pe la ciupercãria de pseudo-edituri care se-nghesuie să facă orice, numai bani să iasă, cât și, ceea ce-i foarte grav, datorită unei pseudo-elite literare care, în datul asiduu din coate pentru a se împinge în față, ajunge la deliruri obsesive cu caracter senzualo-sexual, al cãror rezultat este scãrba și șocul cititorului, alături de o acutã dezorientare în toată agoniseala sa de bun simț în materie de esteticã.

Desigur cã modalitatea de expresie artisticã evolueazã odatã cu nivelul de acumulare al fiecãrui creator, capodoperele literare fiind, în egalã mãsurã, geniu, dar și meșteșug. Dar, oricâte meandre ar parcurge módele creației literare, oricât de complicate și elaborate vor fi mijloacele de expresie, simplul și sobrul vor fi întotdeauna la temelia oricãrei creații autentice. Nimic nu va putea egala, din punct de vedere estetic, simțirea autenticã, oricât de naivã ar fi modalitatea ei de exprimare, tocmai pentru infinita ei putere de penetrare. Pe sceptici și pe contestatarii de profesie îi conjur sã-și aplece cugetul asupra infinitului izvor de resurse estetice și de simțire autenticã pe care-l conțin rugãciunile creștine, tocmai pentru cã inocența și curãțenia sufleteascã au nevoie de simplitate pentru a-și valorifica înaltul grad de estetism.

Cioburi de vitraliu

Mai nou, în goana de a prelua fără discernământ tot felul de mode occidentale ori exotice, uităm de unde venim și cine suntem, deznădăcinându-ne, risipindu-ne bogățiile sufletești pe care încă le avem sau, pur și simplu, îngropându-le sub nepăsare. Și în acest timp valorile de simțire și dăruire sufletească înfloresc și se vestejesc lângă noi, care „... *preocupați să ne clădim/ memorabile locuri de veci/ nu mai avem timp/ pentru viață ...*”.

Iată de ce consider că, pentru a o așeza la rangul ce i se cuvine în literatura română, este necesară promovarea liricii populare contemporane ca un model de simțire estetică nealterată și autentică. Este cazul să nu-i uităm și dăm credit creatorilor populari, oameni simpli, fără școli înalte, dar cu harul vorbei și al rimei, adevărate diamante, e drept, neșlefuite, dar de o certă și mare valoare.

ÎNFRĂȚIRE PRIN ARTĂ

Expo Ro-Ge Art la Hunedoara (august 2008)

Stimați oaspeți și dragi iubitori de artă prezenți,

E un moment important în viața culturală a Hunedoarei

prezența unui grup de artiști plastici germani care vin să expună în Galeria noastră de arte. Și meritul deosebit pentru apariția unui asemenea eveniment îl are poeta și prozatoarea Ioana

Geier, pentru că ei i se datorează mijlocirea acestuia.

Sunt unul dintre cei care, de-a lungul anilor furtunoși de după revoluție, a sprijinit apariția acestor Galerii de artă hunedorene, și iată că, după mai mulți ani acestea devin unul dintre cele mai active mijloace de realizare a schimburilor

culturale, nu numai la nivel național, dar iată, acum și la nivel european.

Prezența unor artiști germani la Galeriile noastre de artă dovedesc, fără îndoială, că Hunedoara este un focar de cultură al județului Hunedoara și că acest lucru este, pe zi ce trece, tot mai evident.

Sunt prezent în fața dumneavoastră în calitate de președinte al Asociației cultural-umanitare și științifice „*Provincia Corvina*”, precum și ca redactor coordonator al revistei de literatură și artă cu același nume, revistă pe care, cu toate vicisitudinile și greutățile, a ajuns în al 12-lea an de apariție neîntreruptă. Această revistă, fondată de cunoscutul scriitor și om de cultură hunedorean Eugen Evu, și-a stabilit drept țel promovarea culturii de sorginte hunedoreană pe toate meridianele globului, și, prin intermediul ei, Ioana Geier a luat contact cu ferența mișcării culturale hunedorene și a fost sprijinită să devină o scriitoare cunoscută. Probabil că, conform zicalei românești, „*darul făcut se întoarce*”, Ioana s-a zbatut să se revanșeze cumva față de hunedoreni, și iată rezultatul.

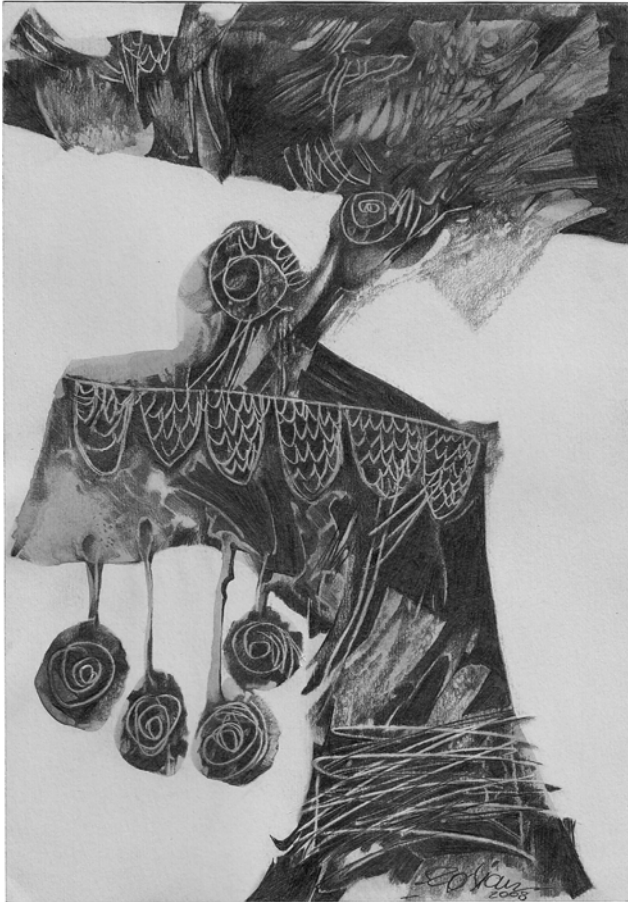
Desigur că un merit deosebit îl au și edilii orașului nostru pentru străduința de a fi gazde ospitaliere pentru distinșii noștri oaspeți, cărora le spun, cu această ocazie un călduros „*Bine ați venit!*”, și să le urez

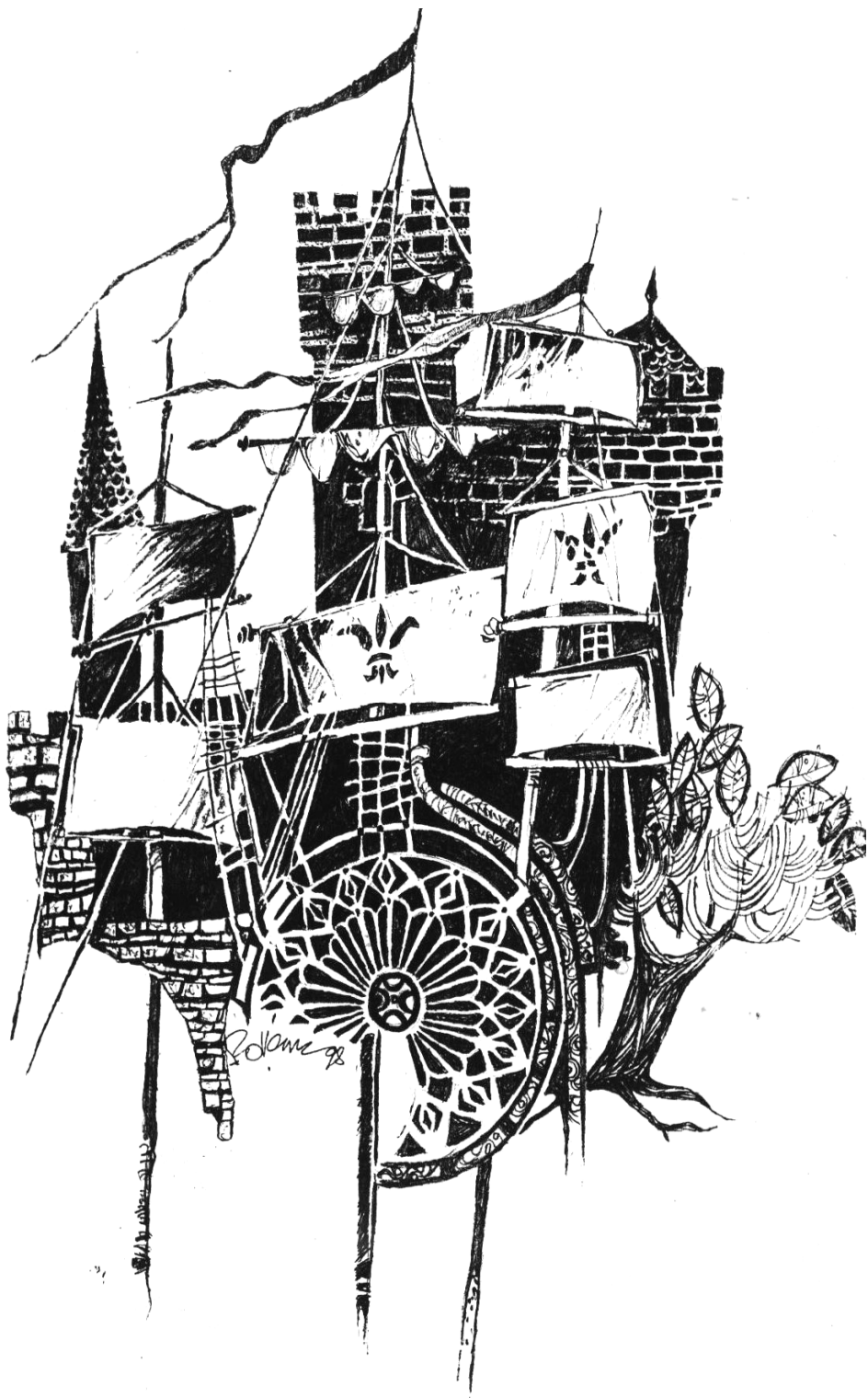
deplin succes, cu speranța că vizita în Hunedoara va rămâne în sufletul lor o amintire de neuitat.

Și dacă germanii, în cel de-al doilea război mondial, n-au reușit să ne cucerească cu armele, de această dată, au venit să ne cucerească sufletele cu puterea artei, și cred că vor reuși.

Sectiunea a VI-a
NOTE DE LECTURĂ

Grafică de Radu Rosian

O MICĂ BIJUTERIE CU IZ ORIENTAL

Lucia AMARANDEI DUPĂ FURTUNĂ

Colecția revistei ORFEU,
seria POEZIE – haiku 2000

Climatul cultural hunedorean este deosebit de fertil, fapt dovedit cu prisosință în ultima vreme de abundența creatorilor de toate vârstele dar, mai ales, din toate domeniile culturii. Și nu orice fel de creatori. Marea lor majoritate s-au consacrat prin ambiția, dăruirea și perseverența cu care au stăruit să-și deschidă drum în lumea tot mai aglomerată

a celor ce se înghesuie să bată la porțile diferitelor domenii culturale.

Dacă cineva mi-ar impune să exemplific nominal cele susținute mai sus, primul nume pe care l-aș pronunța ar fi Lucia AMARANDEI. Ea și-a găsit identificarea ca și creator literar în domeniul destul de misterios și delicat al liricii cu specific nipon, iar harul, sensibilitatea și perseverența cu care a fost din belșug înzestrată i-au croit un drum destul de bine conturat în acest gen de literatură.

De-a lungul ultimilor ani Lucia AMARANDEI ne-a obișnuit cu o mulțime de premii obținute la concursuri din țară și străinătate, astfel încât premiul ORION obținut la Slobozia pentru cel mai frumos haiku („Printre ghindele/căzute anul trecut/- prima plimbare”) nu mai surprinde pe nimeni, Lucia AMARANDEI fiind deja una din personalitățile *haiku* – ului din România.

Nu întâmplător ea editează o nouă plachetă trilingvă de 20 haiku – uri „*După furtună*”, dintre care unul („*Amurg de toamnă/ -iedera sângerează-n/gardul ruginit*”) a obținut mențiunea de onoare la concursul internațional ITOEN 2000.

Realitatea e că, oricât ar fi de tentați unii creatori consacrați din domeniile clasice ale literaturii să minimalizeze acest segment literar, oameni de talia Luciei AMARANDEI duc dovezi despre geniul și deschiderea culturală a nației române în cele mai îndepărtate colțuri ale lumii. Iar pentru mediul literar hunedorean și nu numai Lucia AMARANDEI este o mică bijuterie cu iz oriental în montura căreia strălucesc – pietre prețioase – nenumăratele premii obținute în destul de scurta ei carieră literară.

- Lucia, îți mulțumesc că exiști și trăiești în Hunedoara!

ȘAPTE + UNU (debuturi hunedorene)

- alocuțiune în 14.10.2000 la Salonul de carte hunedorean ocazionat de Ziua Hunedoarei, la debutul celor „șapte + unu”.

Scăpată de sub strânsoarea instituțiilor dirijiste ale statului viața culturală a românilor, după firescul moment de derivă concretizat, de la caz la caz, fie prin lânzezeală, fie printr-o explozie (și nu neapărat de valoare) a cuvântului scris, începe să se așeze într-un fâgaș de normalitate în care valoarea e cea care primează.

Într-o zi de sărbătoare cum e ziua Hunedoarei în care firească este sărbătorirea personalităților care, prin munca, viața și devotamentul lor, au zidit bunul nume al acesteia, este la fel de firească grija pentru aceia care mâine vor continua să dăltuiască în granitul istoriei destinul unui oraș în care, ani de-a rândul, strălucirea vieții culturale și artistice a fost pe nedrept estompată de incandescența șuvoaielor de oțel.

Hunedoara a avut și are multe valori ale cuvântului scris. Ascunse în hățișul de probleme ale existenței zilnice precum fructele pădurii între rugii și spini, talentele hunedorene înfloresc neștiute și e nevoie de un culegător cu ochi ager, miros fin și mâini obișnuite cu sângerarea între spini pentru a le scoate la lumină. Și dacă mulți oameni de cultură se mândresc cu titulatura de „culegători de folclor”, există, din fericire pentru oraș, printre noi un „culegător de talente” în

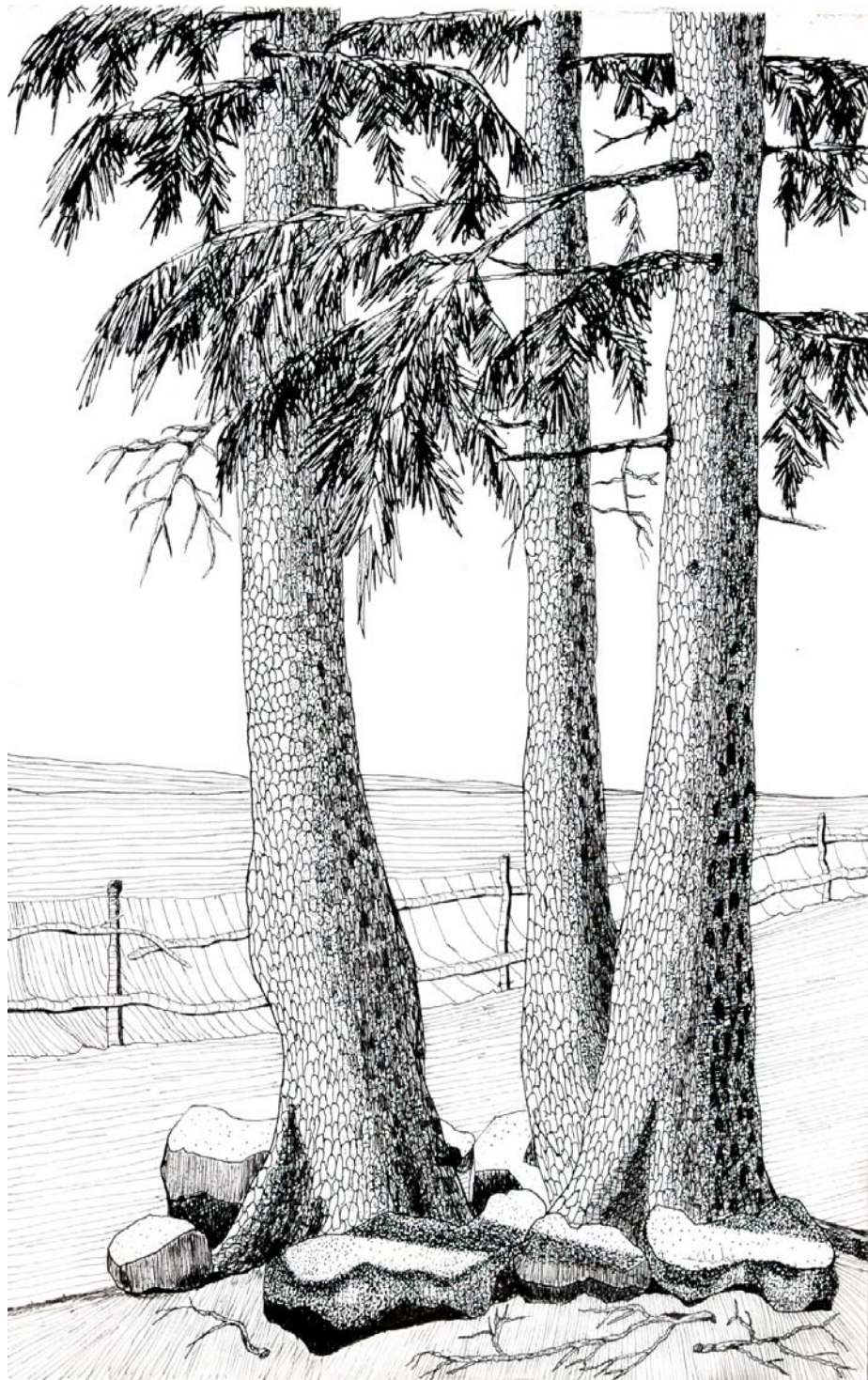
persoana arhicunoscutului om de cultură și mare noblețe sufletească Eugen EVU.

La inițiativa acestuia și cu larga deschidere către cultură a Primarului și Consiliului local al municipiului, în programul festivităților din acest an ocazionate de Ziua Hunedoarei, în cadrul Salonului cărții hunedorene se inaugurează astăzi seria „*sapte + unu*”, în scopul debutării editoriale cu propriile plachete a opt tineri autori hunedoreni.

Și pentru că la debut se cuvine câte o prezentare, pe criteriile de ordine alfabetică încep, regretând de a nu o avea printre noi din motive de sănătate, cu poeta **Viorica BIRTA**. Placheta ei „**Urletul liniștii**” este mai degrabă o metaforă improprie structurii autoarei care debutează sub semnul poeziei de minimă notație, șoptită, elegiacă: „...*suntem legende/ la îndemâna zeilor/ zămisliți din nimic/ și din puțină bucurie...*”

Viorica BIRTA surprinde lumea ca o înlănțuire de efecte în devenire, prin transferul substanței sub migrația formelor: „...*departe în înserarea cuvintelor/ frunzele nasc fluturi/ în liniștea frunzelor/ apele împletesc corăbii...*”. Substanța săracă a textului se reumple delicat de freământul emoției curate, resemnate, comunicând bucuria clipei.

Întâmplarea face ca și cel de-al poet, **Ovidiu BĂJAN**, plecat temporar la muncă în Irlanda, să fie prezent printre noi doar cu această promisiune, placheta denumită simplu „**Poeme**”. OVIDIU BĂJAN este un poet complex, capabil de a însufleți, prin vibrația unui talent năvalnic, de romantic revoltat sieși și lumii, atât poeme în dulce stil clasic cât și texte de un violent postmodernism. Principala calitate a poeziei sale este chiar trăirea explozivă a cuvintelor, forța iradiantă de a comunica. Copil teribil al unei literaturi ce eșuase în deriziunea autocenzurii, OVIDIU BĂJAN este cel mai convingător poet hunedorean al unei generații care a venit demult, din viitor, însă nu avem probabil detașarea de a îl recunoaște. Ceea ce nu pe el îl acuză ...

Grafică de Dan ViŃor Pichiu

Prezent printre noi, **Liviu OFILEANU** cu „**Algele minții**”, o probă de posibil volum consistent, rezultat dintr-o experiență singulară, are, urmare unei culturi corecte a tendințelor lirice moderne, placheta cea mai rotundă prin construcția sa unitară. El explorează zonele obscure ale subconștientului, abisalul, submersiunile lui psihanalitice extrag semnificative mostre din mediul apelor sărate, dintre două lumi, stihială și revelată tragic/însîngerat.

Viața se încleștează cu promiscuitățile nocturne ale coșmarelor, dar zona de refugiu este a miturilor, a implorării divinului și a tentației pustiei, mesianismului profetic.

Tragismul apăsător, structural se „salvează” sub fulgerate vămi metaforice, spre un posibil liman al artei îndurerat-patetice.

Ziua Hunedoarei prilejuiește și bucuria debutului ca prozator a cunoscutului pictor hunedorean **Dan – Vifor PICHIU**. „**Râul aruncat peste umăr**” este avangarda unui volum îndelung amânat. Sigur este că autorul face de mult timp exercițiul prozei de ambiție, travaliu discontinuu al memoriei, retrăirea virtuală a deja-trăitului-timp și Dan PICHIU poate oricând să dea un roman de forță. Lecția clasică, ornată cu predilecția unei analize minuțioase, studiate, dar și capacitatea de a exploda imprevizibil din zonele obscure ale subconștientului impregnat de dureroase, dramatice regresii, pot stârni în cititor reacția unui impact elevat.

Dan PICHIU este un maestru al prozei scurte, poate singurul care mai stă mărturie unei grupări literare hunedorene de prestigiu, „FLACĂRA” din care au ieșit Dan Constantinescu, Victor Isac, Neculai Chirica, Victor Niță, Otto Stark, Iosif Lupulescu, Iv Martinovici, Carmen Demea, Eugen Evu și Ioan Evu... Marele lui prieten literar, Nicolae Balșan parcă îi spune, la cap de mileniu: „Bătrâne, măcar tu dă-le în cap cu o carte, să-i scoți din sminteala de a face ziduri, nenorociții, neștiind că au devenit chiar ei niște ZIDURI”.

DAN PICHIU apare cu semnul plus, însă nu în plus. Anul 2001, suntem siguri, îl va inspira să recupereze, ca un veritabil alpinist ce este, traseul unei vocații și de prozator.

Debutează astăzi cu placheta „**Poeme**” și **DAN PLEȘA**, poet ludic, ștregar, care mai degrabă își ascunde spiritul revoltat decât și-l arată. Lumea lui este una carnavalescă, unde jucării și fiare se zbenguie de-a valma acuzând o umanitate viciată din interior, un destin minor, convulsiv, din care numai păpușile mecanice pot comunica ceva coerent, însă și asta prin complicitatea întunericului din săli și din mințile amatorilor de teatru în loc de viață. Imaginea unei iubiri și ea trucată are ici-colo scipiri de confeti, de efemeridă. Textele lui sunt jocuri de copil singur, într-o odaie obscură, într-o memorie ce se apără de realul delirant.

Petru POIANĂ cu placheta de versuri „**Din chiar ochii tăi crește deșertul**” dă nucleul unui posibil volum al unei experiențe deja superflue, fără șansa debutului adolescent. Compensatoriu, poetul împrășcă literalmente cuvintele în furia unei trăiri debordante sufocate, eliberatoare iar invocarea cartierului derizoriu, universului paușal în care este silit să conviețuiască coparticipativ, insuportabil, îl pune în ipostaza unui cloșard al unei revoluții mimate, căzute pe coordonata derizoriului mecanic, mimat, al disperării și repulsiei fără cenzură. Sfârtecarea și greața, sentențios și justițiar, se proclamă printre filtrele sparte ale unei suferințe sterilizante.

Metafora este abruptă, impregnată de livresc, trădând lecturi esențiale, superioare, asimilate și corelate ingenios/brutal, tragismul cioranian este nu sceptic, ci urlă, se apără, acuză.

Petru POIANĂ, oricât se zburlește la „*lume*”, nu aruncă anatema asupra ei ca o abstracție, ci oscilează dezorientat să o identifice ca ostilă, în chipuri și destine derulate de viață în hazardul unui univers imediat.

„Călătorind prin ziuă către noapte” Victoria STOIAN ne prezintă un corolar de motive nipone, haikuuri în formula clasică, 5-7-5 silabe, ori tanka, altele doar pretextual numite haikuuri, prin tentația exprimării predilect aforistice.

Cultivând îndelung sonetul, formele fixe de care este atrasă prin caracterul cvasi-moral al său, Victoria STOIAN reușește să spună mult în cuvinte puține. Migala, minuția observației conțin mereu un fior revelatoriu, ușor comunicabil.

Fiorul estetic se suprapune pe axiomatica intenție, reușind să transpară sentințe, definiții poetice, uneori din cel mai insignifiant peisaj. Când acest peisaj corespunde cu cel interior, fuziunea, analogia produc efecte remarcabile .

Cea de-a opta, după criteriile alfabetice, debutantă cu „Potcovarul de ploi”, Ildiko ȘERBAN oscilează între proză și poezie de mulți ani, fiind probabil un temperament intermediar, aflat între ingrata zonă a fascinației literare și propriile combustii suprimate dramatic. Scrierile ei sunt înțesate de alegorie, de substanță lirică nedecantată ca atare ci inserată în fraze estompate, cu spaime și vagi iluminări auto-terapeutice. Monologul de umbre și amintiri greu de recuperat estetic se desfășoară inegal, într-un chinuitor travaliu de recuperare a identității afective, puternic însetate de real.

Cuvintele, de cretă, absorb semnificațiile și le amestecă într-un gri dezolant, oricâtă dorință de a ordona trăirile intense ar exista. Ildiko ȘERBAN poate fi egală cu sine printr-o carte de proze scurte în care lirismul bine dozat ar adăuga ceea ce abisalul îi smulge din ființa încolțită, amenințată de himere chiriașe între pereții sufletului ei.

În încheiere credem că cei „șapte + unu” autori hunedoreni au, fiecare în parte, un destin literar care trebuie forțat să auto-sacrifice pentru a intra în orizontul de percepție al fenomenului literar de primă linie.

UN CUPLU PENTRU ETERNITATE

Iv MARTINOVICI, Carmen DEMEA

ARHIVELE IUBIRII

Editura Sigma Plus Deva, 2001

Străluminat de o „eternă auroră” recentul „cetățean de onoare” al Hunedoarei, scriitorul și, mai ales, poetul Iv MARTINOVICI lansează, în amurgul carierei sale, la Editura Sigma Plus din Deva, un nou volum de versuri – „**Arhivele iubirii**”.

Pierderea prematură a ultimei sale soții, poeta Carmen DEMEA, l-a marcat profund și iremediabil pe maestrul Iv MARTINOVICI și acest lucru este perfect vizibil în tot ce a creat de atunci încoace. Cuplul, ce a părut multora ciudat prin destul de pronunțata diferență de vârstă, se pare că a fost extrem de sudat sufletește prin pasiunea comună pentru poezie a soților. Venerabilul poet și-a transformat, încă din timpul vieții, soția într-o muză pe care acum, după trecerea ei în tărâmurile spiritului, o ridică la rangul de zeitate.

Volumul este construit de maestru special ca un monument funerar în memoria soției adorate decedate prematur. Spiritul lui Carmen e omniprezent în viața celui rămas, tot ce creează maestrul e subordonat acestui spirit.

Construit ca o istorie a ultimelor gânduri și sentimente din viața pământească a cuplului, volumul este o adevărată reprezentare a evoluției intensității dramei trăite de maestru *pre-* și *post* – decesul soției. Dar nu numai atât. Volumul încearcă să demonstreze, și are destule șanse să reușească, că nu numai amintirea, dar și spiritul soției continuă să-l însoțească pe maestru în tot ceea ce creează, ca o reeditare modernă a străvechilor drame ale celebrelor perechi de îndrăgostiți, mult prea cunoscute pentru a mai fi citate.

La valoarea maestrului și, având în vedere caracterul compact și specific al volumului, mi-e imposibil să remarc vreun poem, mi-e greu să judec cu ochii criticului drama mărturisită în acest volum în care atmosfera e copleșitoare, tragismul versurilor reușește chiar să întunece rațiunea existenței, iar imaginea dispărutei se instalează, ca un duh cu

priviri de smarald, peste toate imaginile poemelor, în atmosfera astfel creată, ea este *alfa* și *omega*, ea este începutul și sfârșitul. Volumul dă impresia că autorul, pierzându-și interesul pentru lumea din care i-a plecat soția, a acceptat să mai rămână nițel pentru a ctitori un sanctuar literar închinat unui alt cuplu destinat eternității: Iv MARTINOVICI – Carmen DEMEA.

OGLINZILE PARALELE ȘI INFINITUL

Dana IOAN

ÎNTRE OGLINZI PARALELE

Editura Călăuza Deva, 2001

Dana IOAN a fost dintotdeauna o nonconformistă. Acceptă cu greu lucrurile pe care orice om obișnuit le vede așezate în matca lor firească. Tot ce este acceptat ca tradițional nu sunt lucruri care să o mulțumească. Curioasă ceva mai mult decât orice femeie nici nu e de mirare că și-a făcut o profesie din mass-media.

Am abordat astfel faptul că Editura Călăuza din Deva a lansat o carte a Danei IOAN „*Între oglinzi paralele*” pentru că nu poți aborda o carte ca pe ceva căzut din cer, cartea are un izvor, reprezintă undele sufletului unui om, de multe ori mult mai bine reliefate decât o face viața de zi cu zi.

Dacă iau drept reper propria persoană, pot afirma fără nici o reținere că orice creație, și mai ales prima carte, este rezultatul unei obsesii, a ceva care te urmărește cu asiduitate, și atunci când îi pui capăt prin scris o marchezi punându-i drept etichetă (titlu), de cele mai multe ori inconștient, formula cea mai relevantă obsesiei tale. Iată de ce consider că, așezându-și sufletul între oglinzi paralele, Dana Ioan și-a materializat obsesia infinitului, marcându-și astfel permanenta negare a banalului și aspirația perpetuă către inedit.

Cartea Danei IOAN este o mică bijuterie, inedită prin format, putând fi citită oricum o iei în mână, dar în primul rând surprinzătoare prin nonșalanța cu care sunt abordate domeniile literare distincte precum proza, proza scurtă și poezia.

Proza Danei IOAN are ceva din neastâmpărul, din vivacitatea autoarei, te captivează nu atât prin subiect cât prin

limbaj. Evident cu elemente autobiografice (cel puțin în privința Iuliei, personajul principal), proza se dovedește de un realism tulburător, reliefează excelent fiecare personaj, dar mai ales te captivează prin acțiune bine condusă și suspans. Scrisul la persoana întâi se pare că o avantajează pe Dana Ioan și de acest lucru nu e de loc străină ocupația de toate zilele a autoarei.

Surprizele încep odată cu crochiurile în care „*bărbătoasa*” Dana, cea luptătoare cu toate neregulile și nedreptățile sociale se dovedește o visătoare, o cugetătoare, o filozoafă în aromă de cafea și fum de țigară, și, având o oarecare idee despre ritmul infernal al vieții celor din mass-media, mă întreb cum a mai reușit Dana „*intrarea în poezie*”, pentru că, deși incluse în partea cu proză a cărții, crochiurile deschid calea către o altă lume în care trăiește o altă Dana IOAN, necunoscută până acum. Tot acidul specific omului de presă contemporan se transformă miraculos în sensibilitate, visare, romantism, crochiurile fiind o adevărată ușă prin care Dana intră în poezie. Ele ne-o relevă pe adevărata Dana, cea cu vise, dorințe, trăiri sufletești de o intensitate captivantă („*Mi-e sufletul o lumânare uitată...*”, „*...eu, lumânare rătăcită... îmi topesc trecutul în viitor...*”, „*...mă împrăștii în firimituri de nori și alunecoase fulguri peste gânduri...*”). De aceea trecerea la poezie nu ne întoarce pe dos decât formal, pentru că poemele Danei au aceeași factură.

Personal mă bucur să descopăr că „*afurisita*” și incomoda redactoră șefă de la Antena 1 Hunedoara este un suflet ales, pentru care contează și altceva decât senzaționalul ieftin al știrilor tip „*bombă*” sau urecherea publică a mai știu eu cărei instituții vinovate doar de faptul că există într-o ierarhie amorțită de imobilismul agresiv al noii birocrății de tip „*democratic*”.

Deși tributară într-o oarecare măsură, ca orice începător, idolilor săi, dintre care Marin Sorescu pare a se detașa, poezia Danei IOAN se dovedește poezie de idei, scurtul grupaj prezent în carte este destul de convingător pentru posibilitățile autoarei.

Ideile vehiculate de poeme sunt de-a dreptul tulburătoare, cuprinzând dimensiuni ale dramaticului vieții umane pe coordonatele efemerului existenței: „*Cu toții avem de purtat câte o cruce/ Fără să ne fie sortit/ Să ne rămână numele/ Înscris în calendare/.../Crucea curajului de a naște copii/ - cu nimic vinovați de prea/ obositele noastre speranțe/.../...toate drumurile sunt pline/ De cruci abandonate, de oboseală, pe margini...*” (CRUCI), sau despre locul și condiția poetului într-o societate ce-l izolează neînțelegându-l: „*Poeții ar trebui să locuiască/ În globuri opace de sticlă/ Să nu se audă când strănută/Sau când înjură guvernul / Să nu li se vadă chelia, burta/ Sau nasturele pierdut de la haină/.../ Poeții ar trebui să-și trimită sufletele/ Prin cer, direct în eternitate/ Și abia acolo să fie judecați/.../Poeții ar trebui să locuiască/ Pe o altă planetă/...*”(NONPOEM).

Deși cu ton contemplativ, cu dorința ascunderii în tăcere, Dana realizează cu o metaforă superbă ieșirea din expectativă în poemul AUTUMNALĂ:

„*Mă-nfășor în tăcerea-mi/ Ca într-un clopot de floare/.../...vorbe ploioase mă pătrund și mă dor/ Cu lacrima-nghetată în vis, către gene,/ Noroiul se-ncheagă alături de zbor/ Mă-nfășor în tăcerea-mi/ Ca într-un clopot de floare/ Dar.../ E toamnă, și petalele ruginite ard...*” .

Păcatul cel mai mare al Danei IOAN în poezie ar fi un anume discurs liric explicit, mai puțin capabil de a trezi în cititor emoția ineditului, trăirea efectivă a unui sentiment original și, prin asta, puternic.

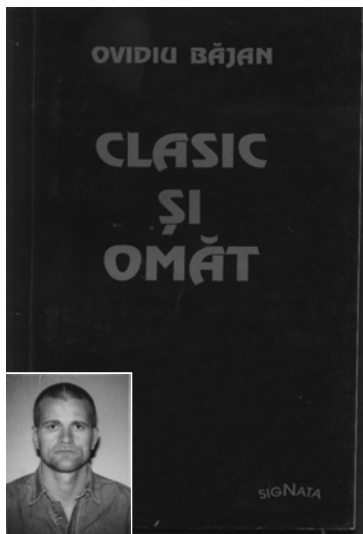
Dar maniera de abordare nu e totul iar Dana IOAN a dovedit că are curajul să-și asume actul creației. Întrucât talentul Danei este o certitudine, mai rămâne să-și spună cuvântul voința și perseverența.

Nu pot încheia înainte de a remarca și un alt talent indubitabil al autoarei: acela de grafician al propriei cărți și nu ar fi de mirare ca, peste puțină vreme, să ne trezim invitați la o expoziție de grafică a Danei IOAN.

Poate că totuși, cu timpul, Dana IOAN își va găsi calea ce dreaptă, cea care să o conducă spre consacrare, pentru că alergatul după prea mulți iepuri te lasă cel mai adesea cu tolba goală.

Cu bucuria de a remarca apariția unui alt scriitor în spațiul hunedorean o felicit pe autoare pentru curajul debutului.

BASTARDUL CULTURII ȘI AL ZEULUI

Ovidiu BĂJAN

CLASIC ȘI OMĂT

Editura SIGNATA – Timișoara, 2002

Intrând cu ceva ani în urmă în cercul apropiaților lui Eugen Evu am cunoscut un băiat care mi-a câștigat imediat simpatia prin veșnicul lui surâs ce trădează un suflet deschis și plăcut. L-am prețuit și mai mult mai târziu cunoscându-i parte din scrieri, dar acum, citindu-i volumul lansat astăzi, declar cu sinceritate că autograful sobru (presupun că și sincer), „*D-lui*

Ion Urda, cu prețuire”, mă face să mă simt de-a dreptul onorat, cel puțin ca om, de prețuirea acestui, deocamdată, nou „*mini-star*” al poeziei române, despre care, cu siguranță, se va mai vorbi și pe alte nivele ale breslei.

Ovidiu BĂJAN este un poet aparte prin limbaj, șocant dar nu violent, libertin dar nu vulgar. El reușește adevărate performanțe de diplomatie în context, reușind să înjure cu bunăcuviință, să scuipe între ochi elegant, conștient de condiția lui de tigru închis între gratiile conveniențelor sociale și de faptul că tainul subzistenței zilnice trebuie obținut de după aceste gratii.

Ușurința cu care jonglează cu versul alb și cel rimat, nonșalanța cu care se desfășoară într-un spectru tematic larg,

circular încă e puțin spus, aș putea spune aproape sferic, fac din Ovidiu BĂJAN un poet complet și complex.

Ceea ce îl face pe Ovidiu BĂJAN un poet despre care, în viitorul apropiat, vom auzi cu certitudine ca despre un nou star al poeziei române, este puterea sa de expresie, lejeritatea frazei poetice chiar în condițiile restricției impuse de rimă, dar mai ales coerența exprimării într-o lume a poeziei în care ai tot mai des senzația că, ori tu, ori autorul, nu mai vorbește limba română. Păcat doar că, în asemenea condiții, tributar unei idei păguboase, după părerea mea, atât pentru poezie cât și pentru limba română, Ovidiu BĂJAN scrie fără punctuație, pentru că forța și limpezimea expresiei lui nu au nevoie de asemenea subterfugii minore, demne de spaimile viscerale ale grafomanilor analfabeți.

Intrând în analiză pe text, există pericolul de a nu te mai putea opri, la fiecare pas găsești versuri pe care simți nevoia să le citezi. Deși fiecare idee pe care o voi reda poate fi exemplificată foarte divers, am ales la prima mână exemplele pentru a nu încărca această expunere în mod inutil.

Deși Ovidiu BĂJAN nu ni se prezintă drept un mistic habotnic, relația sa cu Dumnezeu este una de conviețuire zilnică. El este conștient de harul dumnezeiesc al creației pe care l-a primit (1), dar conștientizează la fel de acut starea sa de muritor supus foamei, nevoilor, păcatului (2), dar acceptă toate acestea cu demnitatea zeului care știe că se va reînălța din țărâna lumească:

(1) „*Ovidiu Băjan sunt Eu / Ovidiu Băjan Bastardul Culturii și al Zeului...*” (p.61)

(2) „*Sunt și eu Fiul lui Dumnezeu / chiar dacă sufăr lamentându-mă / numai pentru meschinele mele păcate /.../ Cel Milostiv și mie îmi e Tată / dar nu sunt sigur că pentru mine / va fi sacrificat vițelul cel gras...*” (p.64)

Conștientizarea generală a stării de paria a poezilor și autoizolarea specifică la Ovidiu BĂJAN sunt parcă mai acute prin asocierea revoltei față de robii acumulării materiale:

(3) „Lăsați-mă în pace / eu sunt al tristeții imperiale /.../ nu vreau să ies din dizgrația / Banului și Gloriei / cu riscul de a umili Poezia / nu voi sacrifica niciodată / pe altarul cotidianului / zeului Acțiune / Contemplarea Visul /.../ duceți-vă dracului ce am eu cu voi ?” (p.69)

Ovidiu BĂJAN e capabil de metafore tulburător de sugestive. Astfel condiția poetului este prezentată cu subtilitate și rafinament:

(4) „...taina de catifea și răcoare-a pădurii / învăluie tremurătoarea-mi făptură / pradă de pe care țipând a zburat / înapoi pe mânășă divină / șoimul trufaș al poeziei / cu plisc însângerat” (p.85)

Ovidiu BĂJAN este preponderent un poet de atitudine, majoritatea poemelor sunt scrise la persoana I și, cu toate acestea, atunci când, mai rar, devine poet de imagine, imaginile create sunt de un realism dureros redat prin asocieri paradoxale:

(5) „Teii au luat în stăpânire orașul / baricadat în muncă și alcool / în amnezii pângăritoare și ură.. ” (p.89)

(6) „Străzile chircite nu mai duc nicăieri / orașul se închide cu ziduri bolnave / peste cuvinte” (p.33)

(7) „...pe gândurile mele / în preajma apelor auncând către cer / se vor așeza fluturii / iar păsări cu zborul rănit / de săgețile otrăvite-ale umbrei / vor ciuguli cuvintele rămase / drept mărturie” (p.32)

(8) „Felinele penetrate urlă sub luna ce pare / un gigantic ovul...” (p.30)

(9) „Sub mângâierea străvezie a ploii / mugurii își desfășoară / multicolore aripi ...” (p.81)

Iubirea și ura, dragostea și revolta au, la Ovidiu BĂJAN tonalități profunde, demiurgice. Astfel iubirea lui Ovidiu BĂJAN este totală, copleșitoare, dar de o tandrețe tulburătoare:

(10) „Mi-e dragostea un autodafe / iar ochii tăi sunt torțele care-l aprind / dragostea mea e un rug/ iar brațele tale terifiantii inchizitori...” (p.45)

(11) „Să nu mai respirăm iubito / pâlپâirile stelelor / sunt atât de fragile” (p.44)

Întruparea iubitei într-o făptură cu sânii sub care:

(12) „...sînt tresărend sângeroasă Istoria / tumuli sub care
încă mai freamătă / căpeteniile oștilor barbare / care au
însăpăimântat cândva / și oamenii și zeii...” (p.50)

îl face pe autor să declame, printr-o metaforă extrem de originală:

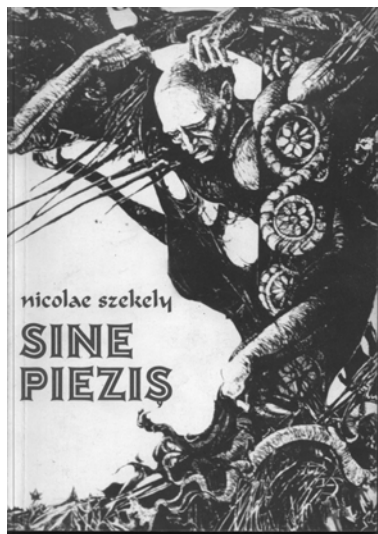
(13) „...sunt fericit fiindcă știu / nimic nu se pierde ci totul
se transformă / în poezie...” (p.50)

Revolta lui Ovidiu BĂJAN se transferă, pe tonuri de blasfemie, însăși divinității:

(14) „Vălul de scârbă năruie totul / cristos azvârle crucea /
înjurând crâncen masele / care au drept de vot / apoi se
apucă să-și scrie memoriile / cu sângele curs în numele
lui / timp de două milenii...” (p.27)

Tentația de a continua este extrem de mare, fiecare exemplu poate fi înlocuit de altul, mai bun, dar las cititorului plăcerea de a descoperi acest real talent care este Ovidiu Băjan pe care-l văd, într-un viitor nu prea îndepărtat, pe culmile consacării.

RAFINAMENTUL SINGURĂȚĂȚII

Nicolae SZEKELY
SINE PIEZIȘ

Editura Corvin Deva, 2005

Nu mai trebuie demonstrat de nimeni faptul că orice creator este, în momentele sale sublime, un însingurat stăpânit de o febră a trăirilor interioare, de clocotul unor pasiuni mistuitoare, în care se plămădesc, dar mai ales se șlefuiesc, acele diamante ale spiritului care, cu generozitate, sunt expuse judecății celor din jur, spre delectarea sufletului.

Fiecare creator își are, și trebuie să își aibă, o identitate, o caracteristică specifică, un

anume mod de exprimare care să-l facă unic în rândul confracților săi. Desigur că acest lucru nu se întâmplă de la debut, când fiecare autor este tributarul lecturilor asimilate, dar, cu timpul, se decantează acea substanță pură care îl face unic între confracți.

Nicolae SZEKELY, după debutul cu o carte de eseuri, „*Alchimia divinului*”, adevărate poeme ale spiritului care prefigurează poetul de mai târziu, lansează două cărți de poezie, „*Astrele interioare*” și „*Stările imnice*”, cărți ale căror titluri sunt suficient de sugestive pentru a sugera aria poetică a autorului, respectiv o interiorizare acută finalizată printr-o expansiune rafinată spre cititor.

„*Sine pieziș*”, acest al treilea volum de poezie divizat în două părți, „*Sine pieziș*” și „*Pavane de Milan*”, vine să completeze opera creatorului sfâșiat între poezie și muzică, pentru că Nicolae SZEKELY este și un strălucit interpret de chitară clasică, posesorul câtorva premii în acest sens.

Aplecat cu sârguință spre căutarea sensului vieții, Nicolae SZEKELY realizează faptul că nici un muritor nu poate privi direct în lumina divinității, motiv pentru care laitmotivul cărții sale este cuvântul „*pieziș*”. Omul a fost dintotdeauna doritor să privească divinitatea în ochi, dar, orbit de strălucirea ei, bietul muritor nu poate decât să arunce câte o privire scurtă și piezișă, apoi, orbit de strălucire, să-și întoarcă ochii spre țărâna din care a fost plămădit. Îți trebuie mare curaj să te încumeți să iscodești măreția divinității, dar Nicolae SZEKELY face acest lucru aproape cu nonșalanță, dar și cu un rafinament care denotă un spirit ales, dublat de o îndelungă acumulare.

Din felul în care scrie se vede că eseurile primei sale cărți, în care divinul este distilat în retortele spiritului, l-au format din punct de vedere literar, Nicolae SZEKELY neputându-se abține de a distila și în poezie fiecare cuvânt, toată creația sa fiind o adevărată mostră de rafinament. Greu vom găsi la el ceva brut, natural, el distilează și alchimizează totul, căutând să redea cât mai fidel rezultatul scurtelor priviri piezișe către

măreția divinității, distilate apoi în revelațiile pe care ni le împărtășește.

Nicolae SZEKELY nu este un poet comod, de citit în fugă sau de alinat suflete. Dar, cine se încumetă să-l aprofundeze va descoperi o aleasă desfătare a poeziei rafinate, dublată de o muzicalitate clasică, aproape ritualică, nu întâmplător autorul numindu-și al doilea grupaj al cărții „*Pavane de Milan*”, după vechile dansuri italo-spaniole cu caracter ceremonios.

Nicolae SZEKELY este și un subtil și rafinat poet al iubirii. Numai că iubirea sa este ca o adiere discretă, ca un sunet de chitară străvechi, șoptit, murmurat, ca un descântec ritualic. Toate poemele sale au o vagă rezonanță de muzică lentă, de iubire stăpânită, ele nu spun, ele sugerează. Se întrevede în ele chitaristul clasic contopit cu instrumentul său magnific, din care răzbat spre noi nu sunete, ci trăirile și emoțiile rafinate ale unui autoînsingurat într-o lume a sa în care poemul se înfrățește divin cu acordurile zeești ale muzicii clasice.

Nu vreau să fac o analiză pe text a poeziei lui Nicolae SZEKELY, dar poetul are și o forță de expresie deosebită. Prospectând divinitatea, poetul realizează, cu aceeași metodă, o introspecție, recunoscându-și metoda în însuși titlul cărții, „*Sine pieziș*”.

„... *se luptă-n mine două stări/ și nu știu care va învinge...*” declamă autorul, mai apoi recunoscând că „...*lumina sânelui/ cădea pieziș...*” și că „...*senzația muzicii – piatră dulce...*” și „...*gâtul viorii șarpe îmblânzit...*” îl face să simtă cum „... *cineva coboară pieziș/ în dinamica sinelui*”. Abordând cu această metodă poezia lui Nicolae SZEKELY se pot realiza adevărate suprapoeme, fapt ce dovedește că poetul este unitar și inconfundabil, că aproape fiecare vers își are *statu-quo* – ul propriu, ceea ce demonstrează că Nicolae SZEKELY este, indubitabil, un poet ce și-a găsit calea, e drept, nu la îndemâna oricui, într-o înfrățire reală a poemului rafinat cu acordurile muzicii clasice.

Graffică de Tiberiu Fazakas

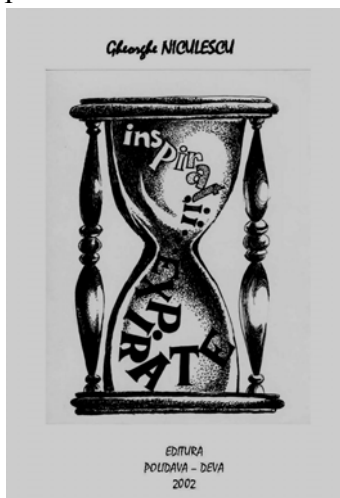
UN PERIPLU PE MELEAGURI PARADOXIST - UMRISTICE

Gheorghe NICULESCU
INSPIRAȚII... EXPIRATE

Editura Polidava Deva, 2002

„Românul s-a născut paradoxist..” este o parafrază pe deplin justificată luând de bună expresia „haz de necaz”. Și, ca o confirmare în plus, în aceste vremuri „de necaz” Gheorghe Niculescu scoate la lumină prin editura Polidava din Deva și tipografia TIMUX tipo prod din Hunedoara volumul de versuri paradoxist – umoristice „*Inspirații... expirate*”.

Gheorghe Niculescu s-a născut la data de 13 aprilie 1945 în comuna Ciorțești, județul Iași. Tatăl său, Iancu Niculescu, era muntean din Roșiorii de Vede, de meserie cizmar, ajuns și rămas în Moldova cu ocazia Primului Război Mondial. Mama sa, Marița, născută Presură, era fiica unor moldoveni înstăriți, avea doar două clase primare și o dragoste răzășească față de pământul natal.

Rămânând, doar la vârsta de opt ani, orfan de tată, Gheorghe Niculescu termină cu greu șapte clase în comuna natală, după care, alungat de colectivizare și chemat de industrializare, părăsește Moldova, stabilindu-se în Ardeal, la Lupeni, unde absolvă o școală profesională de electricieni, termină liceul la seral, după care urmează o școală tehnică care-l specializează în aparate de măsură și automatizări, iar, cu timpul se stabilește în Uricani.

În timpul stagiului militar urmează cursurile unei școli de subofițeri unde se specializează în conducerea tancurilor, însă nu se simte atras de cariera armelor, preferând viața civilă.

Dragostea de literatură îl determină să citească foarte mult, reușind astfel să acumuleze o cultură generală temeinică. De timpuriu se îndrăgostește de rebusism și, în anul 1969, debutează cu probleme de enigmistică în revista „Rebus”, continuând apoi să publice, atât în revista de debut și în almanahurile acesteia, cât și-n „Rebusache”, „Mini rebus”, „Rebus Tim”, în revistele „Albina”, „Flacăra”, „Urzica”, „Bulă”, „Universul familiei”, „Sfârșit de mileniu”, „Provincia Corvina” precum și în ziarele „Steagul roșu”, „Matinal”, „Curierul Văii Jiului” și „Jurnalul Văii Jiului”. Pe plan extern publică în revistele „Clipa” și „Second international anthology on paradoxism” care apar în SUA.

În anul 1999 este descoperit de către prof.dr. Florentin Smarandache, întemeietorul curentului de avangardă din literatură numit „paradoxism”, între cei doi legându-se o trainică prietenie care îi influențează chiar și destinul de scriitor.

În anul 2000 debutează editorial cu volumele „Rebus, umor și paradoxism” și „Smarandachisme”, iar împreună cu Florentin Smarandache, publică volumele „Vreme de șagă” și „Prin albe și clasice epii târzii”.

În scrierile sale Gheorghe Niculescu cultivă textul umoristic în gen scurt, versificat, una din speciile preferate fiind microfabula. Aici Gheorghe Niculescu excelează prin conciziune, reușind să comprime, în doar câteva versuri, întreg conținutul specific unei fabule, inclusiv morala. Microfabulele sale l-au impresionat plăcut pe regretatul critic literar Laurențiu Ulici, care le-a numit antologice și l-a încurajat pe autor prin înlesnirea publicării lor în revista „Urzica” și scriindu-i: *„Microfabulele au haz și nu sunt lipsite de finețe. Aforismul ironic vă prinde. Continuați!”*.

Gheorghe Niculescu dorește din tot sufletul să fie original și reușește să cucerească almanahurile „Rebus” cu un nou stil de prezentare a bancurilor sub titlul „Umor rimat”, dovedind totodată remarcabile calități poetice. Tocmai aceste calități îl fac să abordeze cu predilecție genul umoristic rimat, creând și

publicând „Distihuri proverbiale”, „Maxime minimalizate”, „Creionări făcute cu pixul”, „Paradoxisme”, „Probleme enigmatice” și altele. La talentul indubitabil probat în genul umoristic rimat e de înțeles că Gheorghe Niculescu se dovedește și un redutabil epigramist. Pe lângă cantitatea apreciabilă de epigrame reținute de-a lungul timpului de diverse publicații, autorul ne propune spre lecturare prin volumul de față un nou set din acest gen, dovedindu-și încă odată inepuizabila inspirație creatoare și talentul de a extrage, ca un adevărat „miner literar”, umorul și din „piatră seacă”.

Pentru Gheorghe Niculescu viața cotidiană e presărată, și în cele mai sobre ipostaze ale sale, cu un motiv de surâs, zâmbet sau chiar hohot de râs, sau măcar de o mică, dar înțepătoare ironie. Spiritul său ascunde un analist extrem de meticolos al limbii române, al expresiilor și sensurilor acestora, din care apoi reușește să brodeze, să cizeleze, direct sau metaforic, catrenul sau distihul „*care spune adevărul*” și încântă spiritul cititorului.

Volumul „*Inspirații ... expirate*” dă măsura talentului lui Gheorghe Niculescu, care, pe lângă arta cu care smulge umorul din orice situație și-l versifică, concentrându-l în câteva rânduri, se dovedește și un inspirat grafician. Cele câteva crochiuri ce-i ilustrează excelent cartea sunt, după părerea noastră, motiv întemeiat pentru a-l aștepta în viitorul nu prea îndepărtat și cu un debut ... expozițional.

Felicitări, Gheorghe Niculescu !

RECIDIVĂ PARADOXISTĂ

Gheorghe NICULESCU, Florentin SMARANDACHE
CREIONĂRI FĂCUTE CU PIXUL

Editura ALMAROM Râmnicu-Vâlcea, 2004

Paradoxism... S-a vorbit și se va mai vorbi despre acest curent literar fundamentat de sclipirea minții unui năbădăios oltean care și-a luat lumea-n cap și a reușit apoi să și-o aștearnă la picioare. Florentin Smarandache, căci de el este vorba, după ce s-a consacrat pe toate meleagurile lumii, atât ca un matematician de geniu, cât și drept părintele paradoxismului ca

și curent literar, a găsit într-un moldovean naturalizat ardelean – de Gheorghe Niculescu e vorba – nu numai un predestinat în ale paradoxismului, dar și un prieten fidel.

Din prietenia celor doi s-au născut multe cărți de literatură paradoxistă, dar iată-i recidivând cu un nou volum de aceeași factură, „*Creionări făcute cu pixul*”, parcă mai încheșat și mai scrupulos decât celelalte în a demonstra că paradoxismul este, mai înainte de toate, un sport al minții, un adevărat joc de șah în care cuvintele joacă rolul pieselor, și că acestea, inteligent mutate pe eșichierul textului, generează deliciul și salvarea intelectului. Cum altfel decât printr-o inteligentă mutare similară celei de șah, dar pe eșichierul textului literar, se poate ajunge de la consacratul proverb: „*Unde nu-i cap, vai de picioare*”, la simpaticul, dar plinul de tâlc: „*Unde nu-i cap, vai de fecioare*” ?

Cartea în sine este o adevărată culegere de înțelepciune populară orală prelucrată pe tipare paradoxiste, marea majoritate a producțiilor literare căpătând reale valori aforistice tangente la racilele lumii contemporane. Alcătuită din unsprezece capitole care grupează genurile abordate, ele însele denumite paradoxist (*Sintagme pe dos; Maxime minimalizate; Greșeli proverbiale; Distihuri dualiste; Dicționar anapoda etc.*), cartea are avantajul de a putea fi citită atât ca divertisment, cât și ca motiv de profundă reflecție asupra unei lumi în care, vorba unui hit la modă „*Avem di tăte, viniți și cumparați...*” , și pe care, dacă n-o poți schimba, merită s-o ironizezi tragi-comic.

Apărută la editura ALMAROM din Râmnicu-Vâlcea în 2004 sub îngrijirea lui Mircea MONU (îndoielnică din punct de vedere al tehnoredactării), probabil într-un tiraj destul de redus (neînscris – cum se cuvine – pe ultima pagină a cărții), cartea merită căutată și citită de toți cei care simt nevoia delectării spiritului printr-o incursiune într-un gen literar ironico-serios, hilaro-tragi-comic, unde nebunul abundă de înțelepciune și înțeleptul pare luat în răspar de către șmecheraș.

Cioburi de vitraliu

Pentru a vă incita merită redată câteva dintre aceste superbe mișcări de maestru șahist care schimbă, dar cu tâlcuri profunde, vechi proverbe:

„*Dar din dar se face n-ai”*

„*Nemulțumitului i se ia parul”*

„*Câte condeie, atâtea obiceie”*

„*Fanii n-aduc fericirea”*

„*După război mulți viteji se-atacă”* (sunt atacați – n.n.)

„*Prietenul bun anevoie se cunoaște”*

„*Orb la orb nu-și scoate ochii”*

„*Capul de dar nu se caută de minți”.*

Nu mai puțin interesante sunt creațiile grupate în capitoul „*Sintagme pe dos*”, creații cu profund caracter aforistic, dar în care umoristul din Gh. Niculescu își face pregnant simțită prezența:

„*- Statul sunt eu! - zise leneșul”*

„*Un șomer a fost acuzat de abuz în serviciu”*

„*-Ține și cu dinții de scaun, știrbul dracului!”*

„*Când guvernanții schimbă bretelele, poporul strânge cureaua”*

„*Pe șef nu l-a săpat nimeni, niciodată, așa că n-avea cum să devină cultivat”*

„*Ea era arhivară, iar el - arhitoamnă”*

„*El ținea la ea, iar ea ținea la tăvăleală ”*

„*Alcoolul, odată ajuns în organism, caută un loc gol și de aceea se urcă la cap ”*

„*Una e să te lași furat de o idee și alta să furi o idee!”*

„*Minoritatea se supune majorității, dar minoritarii nu!”*

Cât adevăr răzbate în paradoxismele celor doi autori rămâne să apreciați dvs., cititorii, dar, fie și după ultima sintagmă mai sus prezentată, este evident că, deși restrânsă procentual în lumea literară, „minoritatea paradoxistă” nu se lasă! Din fericire, de astă dată, pentru vioiciunea și sclipirea minții, spre delectarea spiritului.

VALSUL SPIRITULUI SINGURATIC

Magdalena Margareta DEHELEANU

VALSUL CĂRĂBUȘULUI DE MAI

Editura Destin - Deva, 2005

Trecerea pe cărările vieții a fiecăruia dintre noi lasă, încă din timpul vieții, în sufletele celorlalți o anumită stare de spirit greu de definit, un ceva anume care ne individualizează și ne personalizează. Numai că, această stare devine mai pregnantă și mai evidentă în momentele de răscruce ale vieții fiecăruia, atunci când, printr-o faptă, un act, o întâmplare, persoana de referință iese din anonimatul vieții de zi cu zi.

Distinsa doamnă Magdalena Margareta DEHELEANU, după ce a pus în mână condeiful la multe generații de copii, priveghindu-le grijulie prezentul și deschizându-le cu dăruire ochii către viitor, ajunsă la o venerabilă vârstă la care retrospectivele interioare devin stări de normalitate, ne aduce în starea mai sus amintită prezentându-ne o plachetă de versuri care, deși constituie un debut al autoarei, nu creează deloc

senzația că sunt versurile unei debutante.

Nu afirm acest lucru din punctul de vedere al criticului de poezie, o fac mai degrabă din punctul de vedere al cititorului de poezie care simte muzica interioară a cuvântului scris, șlefuirea atentă a fiecărui vers, perfecta mulare pe suflet a fiecărei fraze.

Poemele doamnei Magdalena Margareta DEHELEANU nu sunt altceva decât trăirile interioare ale unui spirit prea devreme însingurat, o auto-însingurare a dezamăgirii brodată pe fundalul unui „*ce-ar fi putut fi dacă...*”. Spiritul de o finețe și gingășie remarcabile al doamnei Magdalena Margareta DEHELEANU poartă urmele unui pârjol interior în urma căruia acesta și-a construit o carapace a singurătății meditative din care nu s-a mai deschis către lume.

Și totuși, nevoia de exprimare a trăirilor deosebit de intense a făcut-o pe d-na Magdalena Margareta DEHELEANU să aștearnă pe hârtie notații fugare, fără a se gândi vreodată că scrie poeme. Este evident că poemele d-nei Magdalena Margareta DEHELEANU nu poartă pecetea elaborării, a muncii pe cuvânt, a căutării. Ele sunt efectiv naturale, native, dar cu evidente calități poetice, ceea ce ne dezvăluie un spirit deosebit de sensibil la frumusețe, finețe, trăire, simțire, dăruire pentru aproape.

Faptul că poemele nu sunt rezultatul unor căutări, ci doar notații ale trăirilor personale, se relevă și din spațiul poetic abordat de d-na Magdalena Margareta DEHELEANU, spațiu exclusiv bazat pe amintire, pe retrăirea principalelor componente ale vieții. Atâta doar că amintirile sunt retrăite atât de puternic și de tulburător încât, exprimate în cuvinte, au toate caracteristicile unor poeme, iar cititorul are senzația că asistă la un vals al unui spirit însingurat pe o scenă iluzorie.

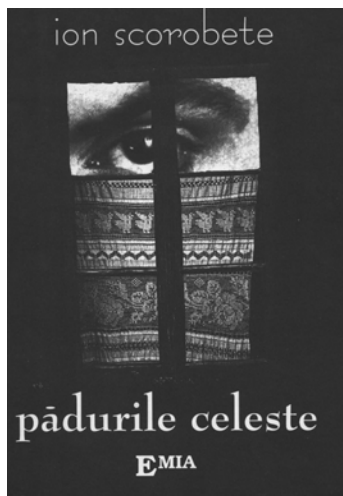
D-na Magdalena Margareta DEHELEANU este un caracter puternic, dar fără duritate, este un spirit șlefuit prin studiu și delicat până la fragilitate prin esența sa, iar poemele plachetei o reprezintă excelent din punct de vedere caracterologic. Elementele de bază ale universului său poetic sunt cele specifice interiorizării, autoizolării, ele se constituie în iubire, dezamăgire, meditație asupra destinului uman, singurătate, veșnicele gânduri care frământă orice ființă umană, divinitate, muzică.

Nu știu să spun ce s-ar fi întâmplat dacă d-na Magdalena Margareta DEHELEANU ar fi încercat să facă din scris o obișnuință zilnică, dacă exersând zilnic pe arta cuvântului ar fi ajuns o scriitoare consacrată, dar este o certitudine faptul că sufletul său cântă ori de câte ori scrie. Poemele sale sunt în general străbătute de un fior de tristețe, din care vag transpare bucuria sufletului în fața frumuseții, mai ales în cele rare în care apar florile, amintirea bunicului, copilăriei. De o factură mai aparte sunt poemele de factură religioasă sau cele în care sufletul devine pios în fața relicvelor istoriei. Dialogul autoarei

cu divinitatea este firesc, cu tonuri uneori de reproș, dar reproșul unui suflet împăcat cu sine, iar măreția istoriei și a relicvelor sale îi copleșesc sufletul („...*Am sorbit în mine/ Minutele timpului din îndepărtate decenii...*”), inducând efectiv în cititor o stare meditativă specială.

Aș putea spune multe exemplificând cu versuri bucuria descoperirii unui suflet ales, fermecător și sensibil transferat în notații poetice limpezi, cu inflexiuni incantatorii și cu o încărcătură spirituală de înțelepciune și maturitate, dar mă opresc aici lăsând cititorul să plutească pe valsul unui spirit singuratic atins de grația muzelor și încărcat de acumulările unei întregi vieți.

REDEFINIREA IZVORULUI SAU ÎNTOARCEREA CĂTRE ORIGINI

Ion SCOROBETE PĂDURILE CELESTE

Editura Emia Deva, 2006

Viața oferă nenumărate prilejuri de a aborda același lucru sub alte fațete, din alte unghiuri, cu alte perspective, și nu e de mirare că, sub presiunea noilor impulsuri, simți nevoia redefinirii.

Plecat de pe meleagurile cele mai reprezentative ale pădurenimii hunedorene, Meria de Lunca Cernii, actualul timișorean Ion Scorobete, aflat cu “*Pădurile celeste*” la cel de-al șaptelea volum de poezie, simte nevoia unei redefiniri a ceea ce înseamnă originile sale, a mirajului unei copilării și adolescențe petrecute într-una din cele mai bogate zone etno-folclorice ale țării.

Încă din titlu autorul își delimitează arealul poetic, definind zona (Pădurile celeste) ca o confluență a pământului cu cerul, cu toate consecințele acestei redefiniri, în contextul căreia totul capătă o tendință spre sacru, spre edenizare:

“Palisade de nori la remorca unui soare/ rapace/ spre care dau să urc...” (Pădurile celeste); *“...mă dogorește atâta liniște...”*; *“...cercei de pădureancă atârnă /orgoliosi/ la urechile cerului ...”*(IV).

Nevoia redefinirii îl determină pe autor la retrospective ancorate în ancestral:

“Aici pe tavanul poemului ispitit/ de pădurile/ genuine/ se citește matricea din care pleacă/ Cerna în voiaj/ am pecetea luncii pe gana/ surpată/ bransând copilăria la rană” (VIII), sau *“Altfel înțeleg pădurile sfinte/.../ simt bucuria cum ninge jertfită/ în inima fabricii de ozon/ din stânga Muncelului Mare/...”* (IX), sau *“un biet demon frumos îmi pârzolește/ destinul subțire/ .../ îl salut aplecat ca pe un insurgent ics/ din propriul ADN”* (XII).

Volumul este un adevărat reportaj al zonei pădurenești, realizat cu mijloacele poeziei optzeciste, dar riguros subordonat arealului redefinit prin titlu:

“Plouă cu soare ca-ntr-un paradis/ .../ fata blondă.../ cu lacrimile cârlionțate/ pe șevaletul.../ ...colinei/ dă zorii la o parte/...” (Cerbăl); *“.../ dar cât de sus acest albastru/ al colinei de aur”* (Cerbăl II); *“Doar arcușul întins cât să lingă/ coarda bolnavă de emigrare/ a bătrânului Liuț se mai tânguie/ .../ din malul Cernișoarei cu gândul/ la Pacific/...”* (Lăutașul); *“.../ ca orice pădurean care-și ține/ sufletul învăluit în adâncul văzduhului/ ...”* (Carafost).

Pădureanul urbanizat resimte acut, ca un Adam alungat, pierderea Edenului pădurenesc:

“Sodomit între conducte canale etaje/ sentimentul meu de fractură/ e o văduvă care înflorește/ .../ eu pun gujbă la gujbă în nădejdea/ că pe lângă tine biocenoză/ toate trec cu căciula în mână/ ...” (Panta Rhei); *“.../ de aceea poate mi-am adus un jugastru/ .../ ca să iasă măcar cu trei frunze emailate/ peste cultul arbuștilor de casă ”* (Simbol).

Păstrând magica atmosferă a arealului pădurilor celeste autorul evocă întregul spațiu al pădurenimii, fiecare denumire evocată (Muncelul Mare, Cerbăl, Vălari, Lelese, Săliște,

Poganu, Roșcani, Bătrâna, Florese, Dăbâca, Ghelari) fiind ancorată în poezie printr-un anume specific:

“... în inima fabricii de ozon/ din stânga Muncelului Mere/
îngândurat ”; “Plouă cu soare ca-ntr-un paradis/...” (Cerbăl);
“Într-un fagure de miere a picurat/ atâta vară/ o pădure de
salcâm/...” (Lelese); “Forestierii.../ ...coboară veseli spre
Roșcani/ sub nucii cu lumina cărnoasă/...” ; “... dragostea la
Bătrâna/ are numai ochii fecioarei”; “...taragotul vorbește/ la
două mâini de țărână/ .../ greierii lucră statuie lui Drăgan/...”
(Noapte la Florese); “ninge cumsecade potecile-n Dăbâca/...”.

Prins între viața cotidiană și mirifica lume pădurenească, poetul oscilează între realism și melancolie:

“.../ nu te-am ales eu centrul de greutate al/ sentimentului
de apartenență la nenoroc/ ...” (Epurarea melancoliei I); “îmi
simți viermele amărăciunii/ roade canaliala cu ingenuitate în
carnea/ crucificată a tăcerii mele/ ...” (IV),

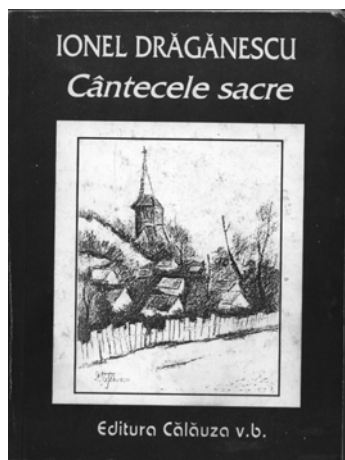
iar spre final acceptă starea de însingurare a creatorului:

“Singur scormone poetul/ transhumanța/ .../ cuvintele se
scurg de must/ în retorta bătrânului/ staroste ce și-a răcit/
gura de pomană/ strigând peste sate” (Predicatul ce și-a
pierdut oile), sau “.../ mă pune pe jar claustrofobia/ albului
rece/ când mă știu atât de neîndemânatic/ în lumea culorilor/
care dau gust” (Culoarea țipătului).

Autorul are un deosebit talent de a crea imagini prin cuvinte, poemele fiind, în mare majoritate, o adevărată frescă metaforică a ținuturilor pădurenești, dar o frescă vie, aproape cinematografică, în care efectele sonore se atașează natural imaginilor.

Volumul “Pădurile celeste” al poetului Ion Scorobete se constituie într-o interesantă abordare poetică de factură modernă a unui spațiu cultural de o bogăție sufletească inimaginabilă, fiind o mostră de creație subordonată unei idei, cu valoare indubitabilă din punct de vedere literar, dar care poate fi extrapolată în etno-cultural.

STĂRILE IMNICE

Ionel DRĂGĂNESCU CÂNTECELE SACRE

Editura "Călăuza v.b.", 2007

Există o trăire aparte, pentru oamenii trăitori pe mirificele peisaje ale ținuturilor hunedorene, față de tot ceea ce reprezintă trecutul îmbibat de istoria multimilenară a acestor locuri.

Trebuie să trăiești ani buni în această zonă ca să realizezi că oamenii locului se identifică cu strămoșii lor daci, că Burebista și

Decebal sălășuiesc cu adevărat în sufletele și conștiința lor, și aceasta nu numai datorită bogăției de vestigii materiale care stau mărturie de milenii, ci și prin modul în care cultura locală, portul, obiceiurile au păstrat esența dacică a locurilor, chiar și acolo unde cuceritorii romani și-au impus prezența prin monumentale construcții.

Există în lirica contemporană o tendință rău direcționată de a privi orice tentativă literară cu tentă patriotică ca pe o producție căutată și însăilată artificial cu un anumit scop. Ei, bine, iată că Ionel DRĂGĂNESCU a lansat, la **Editura "Călăuza v.b."**, un nou volum de versuri intitulat **CÂNTECELE SACRE**, volum care demonstrează falsitatea acestei prejudecăți.

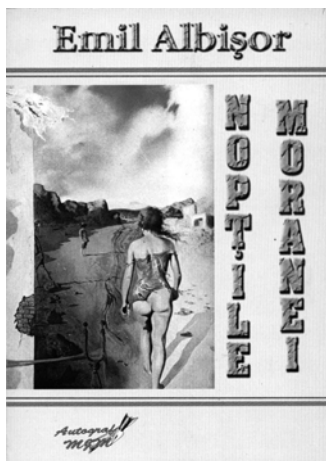
Fiind o mostră de adevărată simțire a unui patriotism adânc înrădăcinat în gena sa, autorul reușește să transfere cititorului bucuria de a fi înrădăcinatul acestor pământuri, dragostea pentru măreția și frumusețea trecutului și prezentului lor, respectul și mândria de a fi o moleculă din materia și spiritualitatea lor. Poemele se aseamănă unor imnuri, e greu să rupi versuri din contextul lor, pentru a se verifica veridicitatea afirmațiilor e necesară citirea ansamblului. Iar ansamblul te introduce într-o atmosferă de înălțare sufletească cum rar ți se întâmplă citind vreo carte.

Desigur, cartea conține și poeme de dragoste, dar atmosfera imnică se păstrează și aici. Autorul cântă pe struna cuvântului cu accente de simfonie, iar cântecul rezonază în sanctuarul inimii cu aceleași reverberații. Imaginea iubitei, deși centrul poemului, fără a fi scoasă din contextul acelorași locuri mirifice, se estompează și se include în ambianță.

Mijloacele artistice utilizate sunt cele clasice, metafora având o deosebită consistență: “...Te-am răstignit pe crucea amintirii...” [Când coboram din livezi]; “...Arbori/ cu verdele topit pe ramuri...” [Arborii]; “Îmi place trupul tău/ drept ca un I/ Îl izbesc cu privirea...” [Îmi place]; “...o mână spălată în fulgere...” [Cineva îmi întindea o mână]; “...grea pafta de rouă...” [Pe mioritic plaiul milenar].

Cumva singuratic între creatorii actuali care se înghesuie la porțile afirmării cu tot felul de înjghebări fracturiste, optzeciste sau mai știu eu ce alte năstrujnicii, Ionel DRĂGĂNESCU, depozitarul unei sensibilități deosebite, rămâne un fidel al poemului de factură clasică, conștient că acesta nu va muri niciodată, iar cartea sa, plăcută la citit, trage un vâl de melancolie și visare peste sufletul cititorului. PC 6(43)/2007

LIBERTATEA CA DUH

Emil ALBIȘOR NOPTILE MORANEI

Editura Autograf mgm, 2006

O carte-experiment în care poetul, eseistul și publicistul Emil Albișor dă măsura întregii sale disponibilități auto-prospective și imaginarului dezlănțuit. El scrie o carte a explorării în tranșa creației autoindusă de grație, pledând pentru resurecția misterului în plin agonism.

Cartea este în dublu registru, alternând pagina de poezie cu cea de pseudo-comentariu eseistic, resuscitând un Eleusis alchimic. Un calendar al

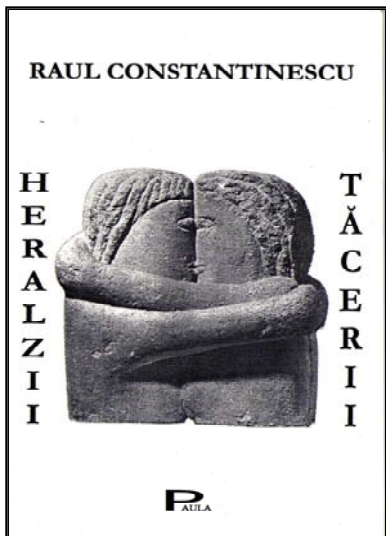
memoriei afective, restrâns la trei anotimpuri, ianuarie – iunie, pare să „codifice” un rost esoteric al duratei și al confesiunii, cu tonul psalmic – mantic din Cântarea Cântărilor, pe „covorul de carne al rugăciunii”.

Erosul este pervertit spectaculos în talazuri și murmure, înfiorări și pasagii revelatorii. Disponibilitatea narației simbolice este enormă, iar discursul liric paralel, când hessioidic, când pillatian, când psalmic, când epistolar, abundă în trimiteri livrești, impregnând „turnesolul” cu imageria unei fantazio ce pare desituat – de fapt – într-un timp mai degrabă resorbit interior, în flux și reflux delirant. Delirul este al limbajului înfometat de acalmie, căutând spațiu spre a se împlânzi... Noaptea sunt de fapt insomniile cu obsesiile, stările trans-figurației dintre veghe și visare, intuiția unei dimensiuni paralele al cugetului care aruncă în fraze irizări stihiale, năluciri metafizice, zvonuri abisale ale subconștientului. Ne este dificil a cita eșantioane relevante, prin aceea că întregul cărții este cumva pretutindeni și osmotic distribuit. Mai concret, trans-substanța (substanța transei!) este ubicuă și extracția devine umbroasă, deoarece nu poți reține decât cel mult inserțiile aforistice, de fapt reluate apoi ca leit-motive în „replicile” poetice din pagina de dreapta. Pare că ne aflăm în interiorul labirintic al textului, pe un tărâm inițiatic.

Orficul Emil Albișor este modern-epopeic, un poet al iubirii care, într-un veritabil seminar filo-sofic (filosemantic!?), ritmează cantata făpturii gemelare, Moranei - Femeia. Cartea, repet, este un discurs în forță al poetului ce pare nesățios și catarsic integrat în ființa textului: „fiul de carne și sunet, Nefericitul Orfeu” este irepresibil ca un fluviu și amplu compozit. Această arta a compoziției este deopotrivă a plasticizării solemne, rituale, dar și a muzicii ca disponibilitate structurală, simfonizare a eului. O astfel de carte amintește de O mie și Una de Noapți, prin ținta incantatorie, magică, a spunerii întru transpunere, pe vibrațiile inefabilului și ale leuirii de logos prin cuvânt. Prin incantație, prin replicarea în poieion. Paradoxal dar monologul prozaic – sau prozopoematic

– ne pare mai liric, deși este aparent unul mai „*explicit*”; rațiunea este „*contaminată*” prin oglindire, din substanța paralelă a metaforiei ca delir... controlat. Prin arhitectura sa, „*Noaptea Moranei*” este opera unui fizician al poeticului și a unui poet... metafizician. Cel mai pregnant sentiment-ecou ce rămâne după lectură este acela de Libertate ca Duh. *PC 11/2008*

TĂCEREA – SUVERAN ABSOLUT

Raul CONSTANTINESCU HERALZII TĂCERII

Editura PAULA Deva, 2007

„...Astfel și eu în arcadia
fost-am.../ singur din hades
grăiesc azi;/ pe câmpiile elizee
doar umbre și asfodele/ într-o
tăcere cum n-ai auzit;...”

Iată cum își deschide Raul
CONSTANTINESCU noul
volum de versuri recent apărut
la Editura PAULA – Deva,
„**HERALZII TĂCERII**”.

Fără a încerca o cronică
literară împănată cu versuri

care să justifice fiecare afirmație, voi risca o abordare globală a volumului, pe care îl văd un excelent mozaic în care fiecare poem se așează ca o pată de culoare, formând un întreg armonios.

Atent și profund aplecat asupra sensurilor fiecărui vers, Raul CONSTANTINESCU ne copleșește din chiar titlul volumului cu o metaforă greu de egalat: tăcerea pe post de suveran absolut, înconjurată de heraldi, acei demnitari purtători de insigne și însemne nobiliare, acei organizatori de turnire sau transmițători ai declarațiilor de război, și cine alții decât poeții.

Autorul, el însuși herald la curțile tăcerii, unul „*de bunăvoie*”, așa cum se exprima un alt confrate hunedorean (Ioan EVU – Poet de bunăvoie), adânc cufundat în vâltoarea unei vieți tot mai străine de spiritualitate, descoperă un suveran

absolut în acea „*tăcere cum n-ai auzit*”, acea tăcere care strigă asurzitor din toate fibrele încordate la maximum în turnirele zilnice ale omului cu viața.

Volumul ne relevă un poet care a explorat abisul privindu-l în ochi și reușind să iasă cu bine la liman. Confirmând dictonul „*Ceea ce nu reușește să ne omoare ne face mai puternici*”, se dovedește un poet, dar și un caracter, puternic.

Poezia sa, simplă în exprimare la prima vedere, se dovedește extrem de profundă și angrenată în cotidian. Poemele sale, mai ales că majoritatea sunt datate, dau o alură episodică volumului, pe care eu îl văd ca un jurnal al trăirilor interioare.

Raul CONSTANTINESCU nu face artă pentru artă, el nu ne împuie capul și sufletul cu vorbe frumoase, cu metafore descriptive, și nici cu cântece-doine. Poemele lui reflectă o adâncă „*angajare prin tăcere*” împotriva tuturor hidoșeniilor unei lumi care se îndreaptă cu pași repezi spre un final apocaliptic. Am subliniat „*angajare prin tăcere*” pentru faptul că unica armă a poetului este cuvântul scris, cuvântul care rămâne și reverberează veacuri întregi, cuvântul care urlă mai tare decât orice megafon, cuvântul care cutremură cugete, care agită spirite, cuvântul care năruie sau clădește.

Poetul este, înainte de toate, un contestatar al strâmbătăților lumii în care trăim, dar și un ziditor de căi spirituale într-o lume bulversată de goana și setea de acumulare materială, cu toate relele ce decurg de aici.

Structurându-și volumul în trei părți, Raul CONSTANTINESCU ni se prezintă, succesiv, ca-ntr-o narațiune plină de acțiune, un „*Orfeu în underground*”, explorând catacombele vieții și ajungând într-un „*Punct de fugă*” prin intermediul căruia ajunge în „*Eternul prezent imperfect*”.

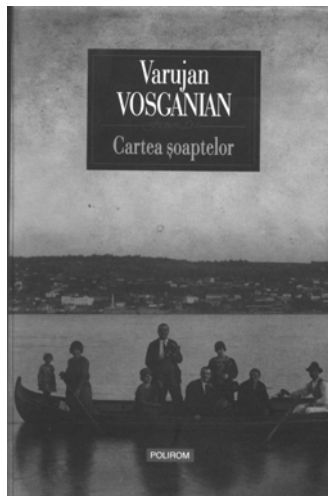
Ca un adevărat explorator pe tărâmul spiritului, el cercetează minuțios și consemnează conștiincios în poeme fiecare trăire, fiecare fior, fiecare revoltă. Deși poemele lui Raul CONSTANTINESCU induc o stare de însingurare și de revoltă oarecum resemnată, printre versuri se întrezăresc, ca

niște scurte sclipiri de lumină, străfulgerările speranței în puterea auto-corectivă a spiritului, în triumful său asupra materiei.

Poezia lui Raul CONSTANTINESCU este evident eliberatoare. Toate stările acumulate și refulate în conștiința sa se năpustesc în șuvoiul versurilor, panoramând cititorului stările unui spirit neliniștit și sensibil care trăiește suferința semenului ca pe a sa proprie.

Ca un adevărat „*herald al tăcerii*” Raul CONSTANTINESCU trâmbițează tăcut episoade ale supremei încleștări din turnirul apocaliptic dintre *bine* și *rău*. Dar este evident că nu-și poate ascunde pornirea către lumină. PC 13/2008

... PICTÂND PRIN CUVINTE sau ȘOAPTELE CARE STRIGĂ...

Varujan VOSGANIAN CARTEA ȘOAPTELOR

Editura Polirom, 2009

Puțini dintre noi l-am cunoscut pe dl. Varujan Vosganian în ipostaza de om al literelor. Bulversările postrevoluționare l-au făcut cunoscut în special ca o piesă de greutate a eșichierului politic românesc și doar puțini știu că d-sa este o figură importantă a literaturii, atât prin lucrările științifice publicate (în domeniul economico-financiar și în politologie), cât și ca poet de o sensibilitate aparte, cu reflexe profund creștine. Desigur că meritele literare, dar și cele manageriale, l-au propulsat până în funcția de Vicepreședinte al U.S.R.

Astăzi dl. Varujan Vosganian se prezintă în fața publicului hunedorean cu o lucrare de proporții (aproape 700 pag.), în două părți, de o excelentă ținută, despre „*Cartea șoaptelor*” vorbesc, măiestru acompaniată de „*Cartea șoaptelor. Album*”.

Deși nu pot nega caracterul epic al lucrării amintite, din tot textul cărții respiră un parfum de un lirism covârșitor, autorul reușind o îmbinare extrem de naturală a liricului în epic, de parcă fiecare relatare este un mic poem în proză.

„*Cartea șoptelor*” este o realizare tulburătoare, în paginile ei minoritatea armeană își are o mică istorie, dar o istorie în care figurile micii comunități și ale rudelor apropiate ale autorului își împletesc destinele cu cele ale marilor personalități ale națiunii armenice.

Puțini dintre noi știu că națiunea armeană a trecut prin infernul unui genocid aproape similar cu cel al evreilor. Paradoxal este faptul că relatările autorului despre aceste lucruri nu au accente de ură, de condamnare vehementă sau revanșarde. Ele sunt relatate tulburător, cu o undă de profundă și matură înțelegere a acelor vremi, dar cu o imensă forță de penetrare în inima cititorului. „*Șoptele*” sunt, de fapt, strigăte ale unui OM care vrea și reușește să pătrundă în conștiința cititorului și să-i insuflă, odată pentru totdeauna, spiritul toleranței, al înțelegerii între nații, al prețuirii vieții și valorilor culturale și spirituale ale tuturor celor pe care Dumnezeu ni i-a așezat alături.

Nu sunt în măsură și nici nu am intenția să exprim aici aprecieri asupra valorii creației literare în discuție, deși instinctul literar îmi șoptește că această „*Carte a șoptelor*” este o bijuterie literară prin felul în care reușește să-l tulbure pe cel care o citește. Harul poeziei sensibile publicate de dl. Varujan Vosganian în volumele ce preced această carte și însuși titlul ales ne relevă tentația lirică cu care autorul a purces la scrierea ei. Și e de înțeles faptul că, în paginile cărții, cuvintele, fie foșnesc ca o șoptă, fie au sonoritatea trâmbiței de apoi, dar, în ansamblu se transformă într-o simfonie sau într-un recviem, după cum epicul ne conduce ca șinele unui tren care caută o gară.

Se mai cuvine remarcată enorma putere de plasticizare a autorului. Ori despre ce relatează, cuvintele au o uimitoare capacitate de a crea imagini extrem de sugestive, autorul

mănuindu-le cu măiestria pictorului ce amestecă vopselele pentru a crea un tablou. Rezonanța „șoaptelor” induce în mintea cititorului adevărate fresce cu personaje care se mișcă, vorbesc, urăsc sau iubesc, într-un cuvânt, trăiesc și ne fac să le fim alături din postura de spectatori, involuntar deveniți fani.

Ar mai fi multe de spus despre valențele educaționale ale cărții, induse de înțelepciunea bunicului autorului și a bătrânilor prezenți ca personaje ale acesteia, despre puterea pe care i-o insuflă unui popor păstrarea tradițiilor sau despre înțelegerea cu care autorul privește faptele personajelor negre ale cărții prin prisma destinului acestora, dar mă opresc aici. Nu știu dacă scurta mea expunere a avut darul de a vă convinge că această carte trebuie citită, dar merită să încercați, fie și doar pentru faptul că rezonanța ei în sufletul fiecăruia va fi un motiv de a încerca să devenim mai buni și mai îngăduitori cu semenul de lângă noi.

Felicitări din inimă autorului!

INIMA MARIÍ UNIRI

*Ioachim LAZĂR, Nicolae CERIȘER
HUNEDOARA ȘI MAREA UNIRE*

Pentru început vreau să fac o mărturisire: când eram elev și ceva vreme după aceea, nu m-am dat în vânt după istorie. În capul meu de copil, în care roțițele creierului se învârteau mai ales pe principii de logică, dintr-o oarecare comoditate, memoria, deși excelentă, nu avea interesul să se obosească să rețină, din pulbera vremurilor, date, evenimente și altele asemenea.

Timpul mi-a demonstrat mai târziu că viața colectivităților umane, asemenea vieții unui om, are trecut, prezent și viitor și că acestea sunt ca și componentele unei case, temelie, ziduri, acoperiș, și că nu poți să-ți construiești prezentul și viitorul dacă nu-ți cunoști îndeaproape temelia trecutului.

Traversăm o perioadă în care, puternica ocultă mondială, printr-o globalizare impusă popoarelor lumii cu cele mai sofisticate metode propagandistice și constrângeri materiale,

încearcă să treacă cu buretele peste orice identitate națională și să demonstreze că vremea națiunilor a trecut.

Deșartă speranță! În fiecare om există, genetic implantat, germele identității și al apartenenței la o națiune și, oricât de îndoctrinați am fi la tinerețe, maturitatea trezește acest germe care încolțește și se dezvoltă. Nevoia de identitate devine dureros de acută, individul realizează că are rădăcini în

strămoșii săi și că, la rândul său, va deveni o rădăcină a urmașilor. Desigur că acest instinct se manifestă la fiecare altfel, dar el există și nu va dispărea niciodată. Și atunci începem să realizăm cât de importantă este acea materie cu iz de basm și mit, cu povești despre bătălii crâncene și victorii impresionante, că toate acestea sunt temelia societății, pe ele s-a construit lumea pe care o trăim și de ele depinde viitorul copiilor noștri.

O parte dintre noi au făcut, de tineri, o pasiune pentru istorie. Avem în fața noastră doi reprezentanți de seamă ai istoriografiei hunedorene, domnii prof. univ. Ioachim Lazăr și prof. Nicolae Cerișer, care, pe lângă o mulțime de alte lucrări publicate în anii anteriori, scot astăzi la lumină o seamă de documente de arhivă, excelent comentate, referitoare la rolul ținuturilor hunedorene în actul Marii Uniri din 1918. Este vorba de cartea „*HUNEDOARA ȘI MAREA UNIRE. Contribuția românilor din Ținutul pădurenilor și Zona Hunedoarei la realizarea Unirii.*”

Cartea reprezintă un cumul de documente de arhivă comentate cu profesionalism, referitoare la dăruirea cu care populația din ținuturile pădurenești și zona Hunedoarei a răspuns la chemarea înfăptuirii Marii Uniri. Se găsesc în carte relatări privind participarea hunedorenilor, atât la evenimentele

premergătoare Marii Uniri, cât și la înfăptuirea efectivă a acesteia.

În acele vremuri de efervescentă națională, în care, după schimbarea administrației ungare cu administrație românească, ar fi putut apare excесе, deloc benefice, împotriva minorității care stăpânise, timp de veacuri, o populație majoritară, Consiliul Național Român a decis înființarea Gărzilor Naționale Române, formațiuni care aveau rolul de menținere a ordinii și legii în rândul tuturor cetățenilor. Cartea descrie, pe baza documentelor vremii, însuflețirea cu care cetățenii din zonele menționate au răspuns chemării, autorii reușind să reconstituie, prin comentariul documentelor vremii, atmosfera de devotament și dăruire care domina întreaga populație.

Lucrarea conține 6 mari capitole ce tratează atât aspectele conjuncturale ce au făcut posibilă apariția premiselor Marii Uniri, cât și activitățile pregătitoare în teritoriu pentru înfăptuirea ei, iar apoi, înfăptuirea sa propriu-zisă. Citind cartea, realizezi că înfăptuirea Marii Uniri nu a fost un simplu act politic, ci că acest lucru a însemnat eforturi uriașe din partea întregii populații, atât în plan organizatoric, cât și în plan material.

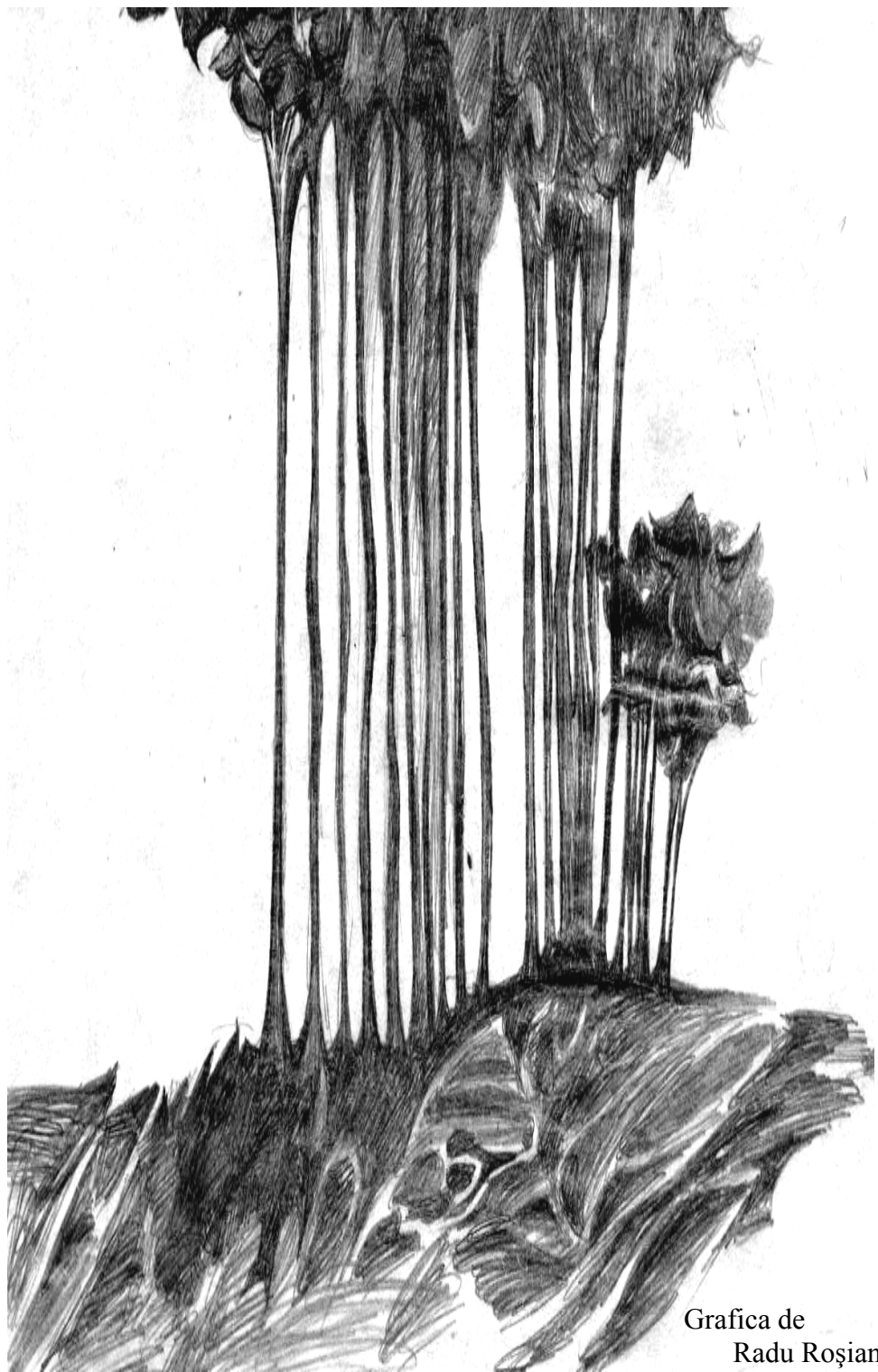
Și că, în tot acest ansamblu, Hunedoara a bătut ca o inimă...

Cartea de față vine, într-un mod fericit, să dovedească încă odată că Zona Hunedoarei e plină de istorie, încă din preistorie, trecând prin epoca medievală în epoca modernă și contemporană. Hunedoara a făcut istorie din cele mai vechi timpuri, și, prin oameni inimoși, ca cei doi autori de față, o mai face și astăzi. Îi felicit călduros și le urez să continue la fel.

18.10.2009

Grafica de
Radu Roșian

ATUNCI VOM FI FLACĂRĂ...

Oameni pașnici, strămoșii porneau, în fiecare vară, război spicelor cât vrabia cu paloșul încovoiat ca o seceră și, neștiind alta, procedau la fel și cu lanurile dușmanilor unduind la hotare.

Răscruce de vânturi au fost, peste vremuri, plaiurile acestea... Ca să reziste, străbunii și-au înfipt adânc rădăcinile în munții și dealurile locului și au rămas neclintiți în fața urgiilor.

Chiar dacă unora dintre ei li s-au cam pleoștit mustățile ocărmuind regate cu nații mândre venite călare de pe neștiute tărâmurii, rădăcinile lor sfințite în pământ binecuvântat i-au înălțat pe culmile măreției în luptele cu păgânătatea. Probabil că din rădăcinile unor asemenea strămoși s-au împânzit ținuturile noastre cu filoane de aur și fier. Candelă la mormintele străbune a fost primul cuptor în care șuvoiul incandescent al fierului a devenit simbol în memoria locurilor, alături de corbul corvin cu inelul de aur în cioc.

Cu timpul, cântecul oțelului a devenit dominantă a locurilor. Flacăra nestinsă a Hunedoarei a aprins suflete, a luminat cugete, a înălțat vise. Oameni ai locului, cu pana strălucind în incandescența vetrelor metalurgice, „*ca-ntr-o baladă a meșterului Manole mai evoluată*”, au demolat și zidit metafore, au ars fulgurant și frenetic întru iluminarea urmașilor.

În fiecare creator stă aprinsă o flăcăruie, fie lumină interioară, fie sursă de invidii și răutăți, fie jertfelnic pe altarul inocenței...

Ne putem purifica mistuind în arderea creației orgolii și vanității, dăruind fără a cere nimic în schimb.

Atunci fi-vom cu adevărat flacăra străluminând semenilor! Am trăit să văd astfel de oameni, contopiți cu flacăra, oameni cu lumină proprie...

PARADOXISMUL, IRAȚIONALUL ȘI ESTETICA

Există o categorie de oameni dăruți de la natură cu haruri aparte și parcă oarecum antagonice. Astfel, între acei raționaliști cu înclinații spre științele exacte, cu inteligența ca briciul, cu o gândire extrem de ordonată, la care logica rece poate face cele mai pragmatice calcule și mai amănunțite analize, structurând teorii întregi despre orice subiect asupra căruia își apleacă spiritul, între aceștia, o parte se regăsesc hărăziți din naștere cu o sensibilitate deosebită și un sentimentalism debordant. Acești sentimentali raționali (sau raționali sentimentali) simt mai pregnant nevoia de exprimare decât alte categorii umane și caută în permanență modele de exprimare care să se muleze pe specificul personalității lor. Și, atunci când le găsesc, aceste modele poartă pecetea unei rigurozități aparte, numai că, această rigurozitate, prin însăși acuratețea ei, are calitatea de a provoca emoția specifică sensibilității și sentimentului.

Pornind de la noțiunea de rațional, nu se poate face abstracție de irațional. Privind strict lingvistic, noțiunea de irațional constituie antonimul raționalului, ceea ce, la o abordare simplistă, înseamnă două noțiuni opuse ca sens și atât.

Abordând analitic problema constatăm că sfera iraționalului este complementară sferei raționalului, cele două noțiuni continuându-se reciproc așa cum axa numerelor reale este constituită din prelungirea axei numerelor pozitive cu axa numerelor negative.

Astfel putem afirma că fiecare element al raționalului își are corespondentul în irațional așa cum electronul își are corespondentul în pozitron, materia în antimaterie, mai direct spus, dacă privim raționalul ca pe o lume, complementara ei, antilumea, va fi iraționalul.

Probabil că pe asemenea considerente de logică, olteanul de geniu FLORENTIN SMARANDACHE, un raționalist plurivalent recomandat de o biografie împănată cu realizări științifice de excepție în domeniul aparent arid al matematicilor (și nu numai), realizări recunoscute și apreciate la nivel

internațional, dar, în același timp, un om de o rară sensibilitate, a descoperit, prin jocul logicii și raționamentului, această atingere aproape transcendentă dintre rațional și irațional, folosind-o ca pe o cale de degajare a emoției artistice și creând astfel (poate e mai corect spus "oficializând") acest curent literar născut din balansul raționalului pe leagănul iraționalului, paradoxismul.

Gen aparent facil la prima impresie, paradoxismul este un domeniu destul de înșelător. Neavizatul poate afirma ușor: "*Vax, de astea poate face oricine!*", dar nu e de loc așa. Dansul paradoxistului între rațional și irațional se aseamănă cu tentativa trecerii unei prăpăstii cu tălpile goale călcând peste tăișul unei săbii, nu te pândește numai pericolul de a cădea în oricare dintre laturile abisului, raționalul sau iraționalul, dar te mai poți și tăia la tălpi prin platitudine.

Ca schemă de creație paradoxistul, de regulă, pornește de la premise raționale și obține, pe căi raționale, deductive, concluzii iraționale. Procedul devine însă tangent cu arta doar atunci când construcția produce încântarea sufletului, emoția specifică, ori aceasta este tangibilă numai prin acuratețe și sensibilitate.

Paradoxismul în literatură poate fi considerat ruda apropiată a sofismului în logică. Și unul și celălalt își bazează efectul estetic pe acuratețea demersului logic și pe reacția de plăcută surpriză a rezultatului de factură irațională sau cel puțin neașteptat. Ce reacție poți avea, de exemplu, în urma unei afirmații de genul : "*Pe o pajiște pășteau doi cai: unul era alb și celălalt mai încolo*", sau la înșiruirea logică de operațiuni algebrice în urma căreia apare clar rezultatul $1 = 2$?

În ambele cazuri e evident faptul că ceva nu e în regulă, dar asocierile de tip paradoxal și care păstrează acuratețea logicii creează o stare afectivă deosebită, încadrând fără nici o îndoială paradoxismul în domeniul artei. Și pentru că asocierile de tip paradoxist sunt receptate cu o doză de amuzament, creând starea de bună dispoziție specifică pe care omul de rând o manifestă în fața unei „*trăsnăi*”, acest curent literar se

pretează cel mai bine genului umoristic. Mijloacele de exprimare ale paradoxistului sunt extrem de diverse, acesta apelează fără menajamente la mijloace rebusiste, la nonsensuri logice, la similitudini și antagonisme, în general la orice posibilitate de a surprinde plăcut cititorul și a-i smulge un surâs.

Pentru o mai profundă înțelegere, considerați paradoxismul drept arta exprimării cu mijloace literare a paradoxului, iar pe paradoxist un om extrem de receptiv la orice-l înconjoară, capabil să discearnă într-un mod aparte banalele informații pe care le primim cu toate organele noastre de simț și să le redea literar în modul cel mai neașteptat.

Astfel nu e de mirare că, alături de întemeietorul paradoxismului, Florentin Smarandache, ca bun prieten și fidel fan al acestuia, întâlnim un vechi și împătimit rebusist cu realizări notabile în domeniu - Gheorghe Niculescu.

Fascinat de personalitatea prietenului său cu care colaborează la editarea a două volume de versuri paradoxiste predominant umoristice, e vorba de „*PRIN ALBE ȘI CLASICE EPII TÂRZII*” și „*VREME DE ȘAGĂ*”, ambele apărute la Casa de presă și editură Anotimp - editura ABADDABA în 2000, Gh.Niculescu mai publică, la aceeași editură, placheta „*SMARANDACHISME*”, un adevărat monument închinat operei paradoxiste a idolului său, precum și placheta „*REBUS ȘI PARADOXISM*” apărută la editura ALFA PRESS – Cluj - Napoca.

Despre harul de scriitor umorist al lui Gh. Niculescu prefer să las să vorbească un fragment din felul în care înțelege acesta să-l prezinte pe idolul său F.Smarandache:

„Decembrie ploua cu poșircă de ger pe rogojina de praz a sărbătorilor de iarnă când o barză, rătăcită de cărdul anotimpurilor, bătea cu clonțu-i de rubin toaca vestirii de prunc destinat mării.

Cățeaua Timpului, zgribulită sub căruța în care ouase cloța norocului, scherlăia a veste bună și viitor măreț pentru puiul de om plămădit sub țestul destinului tumultuos.

Cioburi de vitraliu

...Copilul cu nume de floare și rezonanță de oraș latin își va croi drumuri de vers matematic... Otlul din sufletul său se va revărsa în cascade de talent, împrôșcând coordonatele Lumii cu oltenisme, românisme, paradoxisme... adică SMARANDACHISME.”

Viziune paradoxistă

Grafică de Radu Roșian

Folosind exclusiv versuri din volumul lui Florentin Smarandache, „*Sentimente fabricate în laborator*”, Gh.Niculescu reușește performanța, în mod egal literară, cât și rebusistă, de a crea poeme de sine stătătoare în acrostih, în care idolul său e prezentat cu nume, prenume și vreo 11 renume cuprinzând toate domeniile în care acesta s-a impus. În aceeași plachetă Gh. Niculescu creează poeme destul de închegate folosind doar titlurile poemelor smarandachiene din volumele acestuia „*Prin tunele de cuvinte*”, „*Distihuri paradoxiste*”, „*Versuri experimentale*”, „*Sentimente fabricate în laborator*”, „*Emigrant la infinit*”, „*Formule pentru spirit*”, „*Culegere de exerciții poetice*”, „*Exist împotriva mea*”, „*Clopotul tăcerii*” și „*Scrieri defecte*”, ca mai apoi să creeze „*poeme din poeme*”, citez din autor: „...le-am combinat în ipoteticul laborator al

sentimentelor create de Florentin Smarandache...”, reușind o veritabilă performanță poetică. Și nu sunt de loc de neglijat performanțele care urmează în plachetă prin transpunerea operei smarandachiene în monoverbe, triverbe, rebusuri criptografice, criptografii, aritmogrifuri și definiții de careuri rebusiste.

Meritul deosebit al lui Gh.Niculescu nu constă numai în originalitatea lucrării sale, remarcabilă de altfel, ci și în faptul că demonstrează viabilitatea operei poetice a lui Florentin Smarandache, plurivalența acesteia.

Gh. Niculescu are calitatea, probabil proprie paradoxiștilor, de a te dezarma cu câte un răspuns surprinzător la întrebări nerostite. Astfel el se prezintă: „*Datele născutului/ Din luna prierului/ Ziua treisprezeciului/ Anul patrușcinciuului/ Gheorghe-al Niculescului,/ Copilul munteanului/ Zis și al cismarului/ Din zona Ciorteștiului,/ Malul Vasluietului/ Movila Burcelului/ Din ținutul Iașiului;/ Azi om al Ardealului/ De pe valea Jiului;/ Prieten al umorului/ Și al rebusismului/ Și-al paradoxismului*”.

Conștient că, în lumea literară, paradoxismul ca și curent literar este la început de drum (deși elementele sale de bază se regăsesc în mai orice operă literară ce se respectă fie și doar ca exercițiu de îndemânare lingvistică), Gh. Niculescu îl definește în versuri simple: „*Admițând că am admite/ Anormalul ca normal/ Involuntar vom comite/ Paradoxul voluntar sau ...Dac-am putea accepta că Papa e ortodox/ Că un ciung ar ocupa locu-ntâi, în ring, la box,/ Vom putea să înțelegem ce este un paradox.*”

Gh. Niculescu demonstrează că paradoxismul se pretează excelent epigramei („*Unui îngâmfat – Aerul trebuie schimbat/ I-a spus medicul curant/ Iar el s-a și conformat/ Luând un aer... arogant*”), microfabulei („*- Eu, de-aici din casă,/ Sunt cea mai de vază/ Zise către masă/ O banală vază.*” sau „*Unchiul țap testă nepotul/ Cu următoarea-ntrebare:/ Ce te faci când vei fi mare?/ Și-i răspunse idiotul/ Ala mic cu blană albă:/ Când voi crește mă fac...halbă!*”), cugetărilor („*Ja*

Cioburi de vitraliu

lucrurile așa cum sunt, și-a zis hoțul” sau „E o plăcere dublă de a înșela pe înșelător, gândea calul care nu se voia înșelat”) precum și altor forme ale genului umoristic. Ceea ce impresionează însă fără rezerve la Gh. Niculescu este spiritul său de observație extrem de ascuțit care îi permite să exploateze la modul paradoxist banalitățile vieții zilnice, smulgând zâmbete pe teren aparent arid din punct de vedere umoristic. El este expresia vie a ceea ce poate să rodească paradoxismul pe ogorul obișnuit cu specificul rebusisto-umoristic.

În mrejele paradoxismului
Grafică de Radu Roșian

Încercând să finalizez – pentru că, în fața diversității ideilor exprimate în cărțile lui Gh. Niculescu, există senzația că nu poți sistematiza și finaliza – pe lângă definiția pe care Titu Popescu o dă paradoxismului în lucrarea sa, „Estetica paradoxismului”, drept „...o rebeliune literară”, aș remarca-o pe cea a lui Gh. Niculescu: „Paradoxismul este o idee fixă care îți trece prin cap atunci când mintea îți stă în loc, în timp ce tu avansezi înaintea.” Iată cum, într-o lume care se pretează paradoxismului din ce în ce mai mult în viața de zi cu zi, un paradoxist găsește explicația aparentei noastre ruperi de realitatea propriilor interese: „Mintea ne stă în loc în timp ce noi avansăm”.

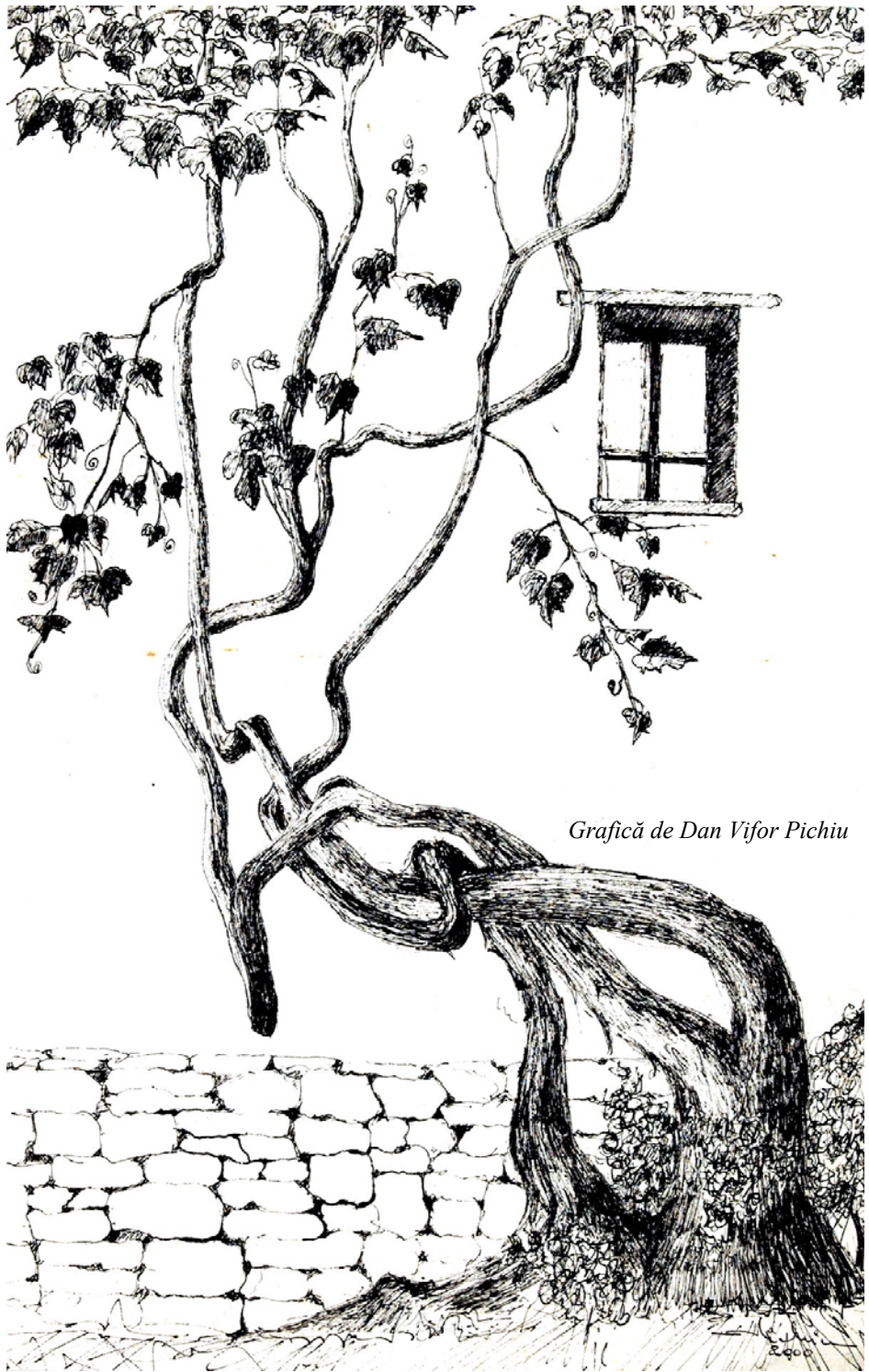
S-auzim de bine !

- Gh. Niculescu, Florentin Smarandache – Prin albe și clasice epii târzii – Casa de presă și editură Anotimp, Editura Abaddaba, Oradea, 2000

- Gh. Niculescu, Florentin Smarandache – Vreme de șagă – Casa de presă și editură Anotimp, Editura Abaddaba, Oradea, 2000

- Gh. Niculescu – Smarandachisme – Editura Abaddaba, Oradea, 2000

Grafică de Dan Vifor Pichiu

ADEVĂRUL ?... NIMIC MAI COMPLICAT...

Motto : „Adevărul? Idee fixă, specifică adolescenților sau simptomul indivizilor atinși de senilitate”.

E. M. CIORAN

Vasta confruntare de idei de care beneficiem de la revoluție încoace a adus multă lume la limita exasperării, mai ales dintr-un anume motiv, acesta fiind mult trâmbițata și veșnic nerealizabila idee de scoatere la lumină a „adevărului”. Că ideea în sine e nobilă, constituind, uneori, fundamentul a ceea ce se cheamă „*justiție socială*”, reprezentând, de multe ori, o necesitate cu o oarecare utilitate, aceste lucruri nu am de gând să le contest sub nici o formă, vreau doar să analizăm împreună ce vrea să spună o veche zicală, de nimeni contrazisă până acum, care postulează că „*adevărul are multe fețe*”.

... autorul, căutând adevărul cu Ștefan Nemeșek și prof. Adina Băcean – doctor în filologie...

*Zilele Hunedoarei 2009 –
Salonul Cărții*

Libera exprimare a individului creează posibilitatea etalării directe și deschise a propriilor păreri, indiferent de domeniul abordat, iar, din punctul de vedere al expozantului, fiecare din ideile exprimate reprezintă tot atâtea adevăruri, chiar dacă, în fața interlocutorului, acesta nu-și poate expune coerent argumentele (deși în conștientul său acestea există). Faptul că, uneori, incoerența expozantului induce în interlocutor, pe baza, evident, altor premise raționale, un alt „*adevăr*” decât cel aflat în conștientul expozantului, are drept consecință o anumită doză de subiectivism a noțiunii de adevăr. Și nu pot să nu mă gândesc la fantezia unor raționaliști de genul Bolyai sau Einstein, care, abordând, la vremea lor, drept neadevăr cele mai

evidente adevăruri (primul neacceptând postulatul V al lui Euclid, iar cel de-al doilea neacceptând timpul drept mărime absolută), au reușit să creeze opere (realități) monumentale precum geometria spațiilor curbe, respectiv mecanica relativistă, adevăruri verificate în practica de toate zilele, dar, cu certitudine, având și ele doza lor de relativitate.

Puținele argumente invocate mai sus pot induce, oricui dorește să accepte, ideea relativității adevărului. Practica judiciară se străduiește să se apropie cât mai mult de starea reală a lucrurilor tocmai din dorința de a judeca „*adevărul*”, dar faptul că acesta poate avea, într-adevăr, „*multe fețe*” este demonstrat fără tăgadă de schimbarea destul de deasă a verdictului prin procedurile de recurs, apel, strămutare a procesului, etc. Și dacă practica dovedește că, uneori, și lucrurile simple pot fi abordate din unghiuri diferite, cu „*adevăruri relative*” drept rezultate, în cazul situațiilor complexe „*adevărul absolut*” va fi o noțiune acceptabilă doar pentru comozii și naivi, în realitate rămânând totdeauna o himeră. Nu întâmplător Dicționarul Explicativ al Limbii Române, definind „*adevărul*”, lângă noțiunea de „*adevăr relativ*” nu așază noțiunea, normal opozabilă, de „*adevăr absolut*”, ci pe cea de „*adevăr obiectiv*”. Este în fapt aceasta o recunoaștere indirectă a legăturii indisolubile dintre noțiunea de „*adevăr absolut*” și divinitate, Dumnezeu fiind singurul ce poate deține absolutul, nouă, muritorilor fiindu-ne rezervat, în cel mai bun caz, „*adevărul obiectiv*”, definit drept „*conținutul obiectiv al reprezentărilor omului, care corespunde realității, lumii obiective, independent de subiectul cunoscător*”.

Dar tocmai aici se naște ideea că, fiind o reflectare a realității în oglinda numită „*conștiință*”, în absența conștiinței (gândirii, eului) noțiunea de „*adevăr*” nu se poate naște. În nici un caz nu se poate pune semnul identității între „*adevăr*” și „*realitate*”, prima noțiune mai putând fi definită, eventual, ca „*percepție fidelă a realității*”. Numai că „*percepția*” presupune „*subiectul perceptor*”, și oricât s-ar strădui să se depersonalizeze „*subiectul*” nostru pentru a percepe

„obiectiv”, se poate deduce ușor că „adevărul obiectiv” este greu de atins, el fiind, sub raport social, mai mult **o convenție socială** decât un act de reflectare în conștiință a cunoașterii individuale.

Deducem de aici faptul că noi, indivizii, vom avea parte, prin percepție proprie, doar de „adevăruri relative”, eventual de „adevărul obiectiv – convenție socială” pe care-l înghițim nemestecat așa cum ne este vârat pe gât, noi neavând modalități de cunoaștere, de observare directă, „obiectivă”, a realității pentru a o oglindi în conștiința proprie.

Înțelepciunea populară spune că „adevărul iese la suprafață ca untdelemnul” și că „nimic mai periculos ca un adevăr pe jumătate, el este mai dăunător ca o minciună întregă”. Între aceste două zicale se găsesc atât esența și pericolul „manipulării”, cât și germenul autodistructiv al acesteia. Bazându-se pe nuanța de subiectivism specifică fiecărui individ, pe acceptarea în subconștient (mulajul pe suflet) a acelei părți din realitatea obiectivă care i se potrivește psihicului său (ceea ce nu este prea departe de „ceea ce-i convine”), „manipulatorii” brodează „realități” credibile, dar șchioape, trunchiate, expuse succint și incomplet, astfel construite ca să se reflecte în conștiințele indivizilor ca un „adevăr obiectiv”, numai că oglinda reflectă altceva decât realitatea, rezultatele fiind, mai devreme sau mai târziu, similare încercării cuiva de a ieși pe o ușă desenată pe perete. Și e normal să vezi realitatea obiectivă când dai cu capul de perete, „untdelemnul a ieșit deasupra”, dar rămâne cucuiul.

În ultima vreme, mai mult pentru a se arunca praf în ochii populației, s-au făcut unele demersuri care să înlesnească accesul vulgului la anumite aspecte ale realității ținute sub oboroc de regimul comunist. Dar ce, credeți că e cineva interesat să discearnă, să perceapă obiectiv acele realități? Nici vorbă! Acei indivizi care, sub oblăduirea a tot felul de societăți civile, alianțe, asociații, trâmbițează ideea „scoaterii la lumină a adevărului referitor la....”, aceia au, bine cristalizat, adevărul care le convine și vor contesta vehement orice alt adevăr reieșit

din reflectarea cât mai obiectivă a realității. Și astfel, această căutare cu lumânarea a adevărului este un joc de interese, de speculații, prin care fiecare „*trage spuza pe turta lui*”.

Iată, așadar, în ce constă adevărata semnificație a cugetării lui Cioran pusă pe frontispiciul acestui eseu: în fapt oamenii maturi, cu experiență de viață, nu mai sunt atât de preocupați să accepte și să „*bată în cuie*” tot felul de „*adevăruri*”, viața demonstrându-le că acestea vor fi mereu „*relative*”, deformatate sau trunchiate de oglinda intereselor de moment, doar adolescenții și cei „*căzuți în mintea copiilor*” mai putând avea asemenea idei fixe sau simptome care aduc, de regulă, ponoase, nu foloase. Pentru că și Sfânta Scriptură statutează un principiu care nu e departe de efectul actului de percepere, de cunoaștere a realității: „*- Fericiți cei săraci cu duhul!...*”

DESPRE „BABILONIE”

(reflecții biblice)

- se dedică memoriei lui Victor ISAC -

Nimeni nu poate afirma cu certitudine cum a apărut vorbirea, dar, observând maimuțele antropomorfe (și nu numai) folosind diverse asociații de sunete pentru a-și comunica intențiile sau a informa grupul despre lucruri de interes comun, putem presupune că aceeași cale au urmat-o primele grupuri de hominizi, creând primul limbaj care, ulterior, a evoluat în ritmul evoluției intelectului membrilor grupului.

Pe de altă parte, dacă abordăm problema prin prisma scripturilor biblice, nu vom afla în mod direct cum a reușit primul om, Adam, să comunice cu Dumnezeu, dar putem presupune că duhul de viață dăruit de divinitate boțului de țărână a conținut inclusiv limbajul unic cu care Dumnezeu a denumit toate elementele creației Sale.

După izgonirea din Rai, Adam și-a păstrat limbajul, el și urmașii săi și, după cum spune scriptura, toate comunitățile umane vorbeau aceeași limbă sau, mai degrabă, aveau aceeași modalitate unică de comunicare până la etapa când s-au hotărât să construiască Turnul Babel pentru a se ridica la înălțimea divinității. Atunci Dumnezeu a recurs la o metodă *aparent*

Cioburi de vitraliu

indirectă pentru a-i împiedica: i-a făcut să nu se mai înțeleagă unul pe celălalt, probabil prin modificarea și diversificarea sonorităților specifice cuvintelor, acestea devenind nesemnificative pentru cel ce nu e obișnuit cu ele și nu le recunoaște.

Scriptura nu pomenește decât despre faptul că oamenii, nemaiînțelegându-se între ei, au renunțat la edificarea Turnului Babel, pentru că, în vremea aceea, încă nu se inventase noțiunea de „*tălmaci, translator*”. Singurul care o putea face, Dumnezeu, avea interesul exact contrar.

Ion Urda îi înmânează lui Victor Isac diploma de Cetățean de Onoare al Hunedoarei... Alături Eugen Evu îi acordă un dar de suflet...

Desigur că, în timp, oamenii au descoperit soluția de a se înțelege prin intermediul translatorilor, dar scopul de moment al lui Dumnezeu fusese atins: oamenii n-au mai construit turnul ce i-ar fi ridicat la înălțimea divinității.

Abordând un asemenea subiect nu se poate neglija deosebita încărcătură metaforică a scripturii biblice. De aceea apare destul de legitimă întrebarea dacă limbajul utilizat de primii oameni era limbajul divin (și cred că nu greșesc numindu-l „*universal*”) și dacă acesta era un limbaj în sensul în care-l înțelegem în zilele noastre.

Dacă la prima parte a întrebării răspunsul este evident afirmativ, în ceea ce privește partea a doua a întrebării e greu de dat un răspuns tranșant. Dar, indiferent cum răspundem la această întrebare, este evident că sistemul de comunicare bazat

pe principiile „*limbajului divin, universal*” utilizat de oameni până la Turnul Babel a fost pierdut și cred că, după pierderea inocenței și alungarea din Rai, aceasta este cea mai mare pierdere a omenirii.

Și dacă Dumnezeu însuși a văzut posibilă atingerea cerului de către deținătorii limbajului universal iar, prin pierderea acestuia, oamenii nu și-au mai putut realiza aspirația (construirea Turnului Babel), înseamnă că metoda folosită de Dumnezeu poate părea indirectă doar metaforic. Este evident că, prin pierderea limbajului universal, oamenii au pierdut mai mult decât posibilitatea de a se înțelege, și-au pierdut aspirația spre divinitate, pentru că altfel, după apariția primilor traducători, reconstrucția Turnului Babel ar fi fost reluată, ori o asemenea tentativă nu mai este relatată în scriptură.

... cu colegi de breaslă timișoreni, lugojeni și deveni în drum spre Meria – Lunca Cernii, la aniversarea lui Ion Scorobete...

Iată de ce se poate considera că limbajul universal, divin, era o formă de comuniune spirituală, de aspirații, de simțuri, probabil o formă de comunicare mai mult decât telepatică, ce făcea inutile cuvintele, comunicarea fiind totală, fără ascunzișuri, în primul rând o comuniune sufletească.

Pierderea acestui limbaj a însemnat, în fapt, și pierderea legăturii directe cu divinitatea. Nepermițând oamenilor să se „*ridice*” la înălțimea sa, divinitatea s-a însingurat, interpunând

între ea și om zidul diferenței definitorii. De remarcă că Dumnezeu nu reprimă tentativa umană (ar fi putut acționa în forță, distructiv, asupra construcției sau constructorilor), ci doar o împiedică, ca și părintele iubitor care, fără a nega aspirația fiului de a avea mulți bani, îl împiedică să-i obțină pe căi necinstite.

Interesantă este totuși întrebarea: „- *De ce n-a reprimat Dumnezeu tentativa aparent blasfemiatoare a oamenilor de a se înălța la nivelul divinității și a ales calea mai complicată a împiedicării tentativei?*” Posibilul răspuns are două fațete. În primul rând Dumnezeu nu-i interzice omului aspirația înălțării la cerurile divinității, în această direcție rămânând în discuție doar metoda, calea de urmat. În al doilea rând utilizarea metodei „*reprimare*” ar fi dus la întărâtare, în loc să atenueze intențiile și să convingă de falsitatea metodei. Și ce argument mai trebuie invocat când, folosind o metodă nepotrivită, oamenii au pierdut, odată cu limbajul universal, legătura directă cu Dumnezeu.

Ceea ce a urmat a fost ceea ce limba română exprimă extraordinar, prin termenul extrem de sugestiv, *babilonie*, adunarea la care toți vorbesc și nimeni nu înțelege, fiecare e singur, iar divinitatea e tot mai departe.

Iată de ce turnul Babel poate fi interpretat drept punctul de plecare a tot ce înseamnă egoism, orgoliu și individualism, pierderea contactului cu semenii, atrofierea simțului colectivității. Ne-a creat divinitatea asemenea ei, dar pe parcurs ne-a modificat, pentru că trebuie să învățăm pe pielea noastră că perfecțiunea înseamnă, mai întâi de toate, trudă și suferință.

Dumnezeu e clar pentru cine vrea să priceapă : nimeni nu se poate cocoța în ceruri, nimeni nu poate atinge tălpile divinității prin *cărămizile turnului Babel* (acumulări materiale, bogăție, avere, putere), ci numai prin spiritualitate, recăpătând astfel limbajul universal al divinității, dragostea și iubirea de semeni.

Au vreo legătură cele mai de sus cu mediul nostru democratic de viață? Găsiți vreo paralelă între Turnul Babel și „babilonia” pe care o declanșează „divinitățile” noastre politice ori de câte ori răbdarea românilor ajunge la capăt? E treaba dvs., stimate cititor! Autorul nu are altă vină decât de a fi captivat de metaforele Sfintei Scripturi.

DICȚIONARE SĂRACE

Este incredibil cât de sărace pot fi dicționarele limbii române în abordarea termenului „*provincial*” și „*provincialism*”. Definind „*provincialul*” drept o persoană „*cu apucături sau deprinderi stângace, naive*”, dicționarele evită cu nonșalanță sensurile cu care se abordează majoritar această noțiune, astfel încât cu greu se va găsi o persoană care, gratulată cu apelativul „*provincial*”, să nu se simtă cel puțin jenat, dacă nu jignit. Și asta pentru că o atare catalogare va fi interpretată automat ca o apreciere de genul „*individ redus, cu cel mult o spoială de cultură și educație*”.

Așa stând lucrurile, termenul de „*provincial-ism*”, aplicat oricărui domeniu al preocupărilor intelectuale, conduce, din sorginte, la așezarea acestuia pe o treaptă inferioară valoric, astfel încât, cu atât mai mult, actul cultural de apartenență provincială va avea handicapul sorgintei sale.

Iată de ce, din dorința repunerii în matca reală a „*handicapului*” pe care mulți creatori provinciali îl manifestă, asumându-mi riscul catalogării demersului meu drept unul „*sentimentalist*”, în cele ce urmează îmi propun o scurtă abordare analitică a acestei teme.

Arta și elita

De pe poziția observatorului rațional, încercând plasarea creatorului de artă într-o anume ipostază a ierarhiei socio-intelectuale, există o puternică tentație de a-l situa pe acesta într-o sferă mai aparte a intelectualității, fie și numai datorită faptului că „*harul său creator*” îl scoate din categoria intelectualului clasic.

Pe de altă parte, omul super-educat, cu coatele roase pe mesele sălilor de lectură, al cărui intelect lucrează prin motorul zestrei sale culturale acumulate, pretinde pe drept să fie inclus într-o sferă socială aparte, distinctă, caracterizată de o înaltă elevație a spiritului.

Și într-un caz, și într-altul, actul creației este prezent, iar în ce măsură creația este și artă, rămâne la latitudinea celui ce o

receptează, pentru că nu putem vorbi de artă în absența receptării ei ca atare (exceptând *convenționalismul* care începe să ia proporții îngrijorătoare, definind ca artă tot soiul de aberații). Atunci când arta este rezultanta unui „*har creator*”, dublat de o super-educație în domeniul abordat, cred că putem vorbi de un „*superlativ al creație*”, caz în care creatorul, prin rezultatul muncii sale, este așezat într-o categorie socială aparte, „*elita*”.

Din păcate, înainte ca rezultanta muncii să-l așeze pe creator în categoria „*elitei*”, unii, merituoși de altfel, se autocategorisesc astfel, în special comportamental, realizând o ruptură, o autoizolare, acea „*închidere în turnul de fildeș*”, în fapt, o negare a tot ce nu corespunde concepției lor. „*Elitistul*” (folosesc această noțiune antinomic cu noțiunea de omul-individul-creatorul „*de elită*”) de această speță vede fundamentul creației artistice în filigranul cizelat de acumulările cantitative în materie de cultură, omițând conștient faptul că arta este, mai întâi, **har creator** și abia apoi, **meșteșug**.

Este, de fapt, în relația „*creator de elită - elitist*” acea contradicție pururi existentă între „*conștiința valorii*” și „*pretenția valorii*”.

Provincial, egal mediocru ?

Neputând nega actul cultural și arta izvorâtă din instinct, din nevoia de exprimare în afara spațiului său de mișcare, elitismul a încetățenit tacit în cultură noțiunea de „*provincial*”, și cu toate că nici un dicționar nu abordează noțiunea de pe o atare poziție, în accepțiunea generală, categorisirea de „*provincial*” în actul de creație induce sensul de „*mediocru, necizelat etc.*”.

În modestia majoritar valabilă adevăratei valori umane, creatorul cu har strânge din dinți și-și vede de creația lui, explodând, mai devreme sau mai târziu, și, nu de puține ori, pe alte meleaguri (vezi Brâncuși, Eliade, E.Ionescu etc.). În asemenea condiții este scuzabil faptul că provincia nu are întotdeauna curajul actului cultural de amploare, cu toate că micile excepții au fost, aproape întotdeauna, mari victorii.

Lipsită, de multe ori, de mijloace sofisticate de acumulare culturală, provincia are avantajul că nu prea poate genera elitiști. Talentele apărute în sânul ei sunt realități și valori pe care elitismul nu le poate nega, ele explodând când le vine sorocul, pentru că în fața harului divin al creației nu se pot pune opreliști. Și, ca să fie receptat corect demersul meu, este de știut că revista „*PROVINCIA* (ulterior și *CORVINA*)” a fost bine și cu interes primită de mediul cultural național și internațional.

...Eveniment „provincial”...

*Tibor Balazs expune
la Galeriile FORMA
din Deva, prezentat
de Tiberiu Fazakas,
Simona Locsei și Ion Urda*

- *Dar, au strâmbat din nas unii, titlul nu e fericit ales, pentru că valoarea revistei se ridică peste valoarea provincialului! Un argument în plus pentru întreg demersul meu de readucere în matca normală a terminologiei cultural-artistice a cuvântului „provincial”. Pentru că este demonstrabil (din premisele de mai sus) că „provincialismul” în creație are, mai degrabă, caracterul de original, specific național, oferind valoarea intrinsecă a creatorului născut și nu făcut.*

* * *

Extrapolând problematica într-un context mai larg, nu-mi pot reprima următoarea întrebare:

- *Nu cumva, din lipsa unei strategii naționale coerente de promovare a valorilor culturale românești, noi, românii avem tendința de a ne manifesta și în contextul european cu sentimentrul (fals) al provincialismului...*

martie 1998 – Provincia Corvina nr.5

PARADOXURILE, ROMÂNII ȘI VIAȚA DE PE O ZI PE ALTA

Parcă mai mult ca alte popoare, noi, românii, ne-am obișnuit să gândim și să trăim în paradoxuri. Și acest lucru nu e de loc nejustificat dacă analizăm și socotim ceea ce ne reprezintă în modul cel mai profund, zestrea de proverbe și zicători populare, pornind de la strămoșii noștri latini cu binecunoscutul dicton „*festina lente*”, pentru că vom constata că o bună parte dintre acestea sunt paradoxuri sadea, de genul „*haz de necaz*”, „*e rău cu rău, dar mai rău fără rău*” sau „*nu e bine când ți-e bine*”, sau, poate cel mai semnificativ paradox lansat de un petrecăreț din Ghelari, închinând un pahar: „- *No, bine că-i rău !*”, exprimând extrem de sugestiv încrederea că, numai prin contrastul trăit, „*răul*” va fi deosebit de „*bine*”.

Desigur se poate spune că forma paradoxistă de exprimare este înapoi căutată pentru a da Savoare expresiei, dar nu poate fi vorba numai de asta. În logica subtilă a zicalei populare se ascunde un paradox real, el constituind o parte inseparabilă din esența a ceea ce ne face pe noi să fim români și unici.

Fiecare națiune are ceva specific: nemții – *pragmatismul și eficiența*, italienii – *exuberanța și sentimentalismul*, englezii – *rigiditatea și convenționalismul*, ungurii – *ultranaționalismul*, etc. Pe noi, românii, Dumnezeu ne-a binecuvântat cu toate calitățile și toate defectele, dar ne-a dat ca specific răbdarea și cumsecădenia. Și am impresia că această expresie compusă „*cum-se-cade*” a fost special creată pentru a ne reda extraordinara capacitate de adaptare, de a deveni „*cum se cade*”, respectiv „*cum se potrivește momentului*”. Și suntem atât de preocupați de a fi „*potriveți momentului*” încât uităm de propriul interes, iar traiul nostru din ultimele decenii, fie sub dictatură, fie în democrație, îmi susține cu brio afirmațiile. Din dorința de a fi bine văzuți de alții, ne lăsăm treburile noastre deoparte ca să ne dovedim utili cine știe cărei idei năstrujnice a altora și ne mirăm că ăia, văzându-ne casa nemăturată, ne tratează adecvat, fără a realiza că noi suntem cei ce ne comportăm paradoxal. Nici nu-i de mirare că, în asemenea

condiții, se vehiculează prin diferite medii idei cretine cum ar fi aceea despre „*vocația de slugă a românului*”. Iată consecința dorinței exacerbate de a fi „*cumsecade*”, de a te arăta capabil și util altora, fără a arăta demnitate și verticalitate. Pentru că un asemenea fel de a fi dă multora „*apă la moară*” în a amplifica această stare de spirit, până se va găsi un alt Ion Antonescu care să „*rupă mâța în două*” și să ridice capul națiunii române sus și drept.

Românii sunt un popor eficient, fie și numai prin faptul că știu să se mulțumească cu puțin. Dar cei plecați peste hotare (cei plecați cu dorința de a reuși, nu cei plecați la furat sau cerșit) dau acolo dovada competenței și eficienței lor, pentru că la ei în țară nu sunt încurajați să o facă sau sunt batjocoriți cu salarii mizere.

O comunitate socială se evaluează, în bună parte, prin caracteristicile sale specifice, dintre care nivelul valoric al indivizilor ce o compun, raportat la necesitățile de moment ale acesteia, este una dintre cele mai reprezentative. Dar adevărata valoare umană nu e deloc agresivă, omul valoros nu se bagă în față, nu-și insinuează calitățile în ochii nimănui, el este ca o adevărată comoară ce trebuie căutată și dezgropată. Din acest punct de vedere comunitatea se confruntă cu pericolul reprezentat de agresivitatea lăudăroșeniei și parvenitismului. Metodele propagandistice utilizate pentru realizarea ascensiunii pe scara socială se dovedesc, în cele mai multe cazuri, instrumentele nonvalorii, motiv pentru care o analiză asupra procesului de afirmare și accedere a valorilor umane în cadrul unei comunități sociale poate clarifica originea unora dintre problemele acute ale societății noastre actuale, prefigurând și unele soluții realiste pentru acestea.

Afirmarea valorilor umane este un proces evolutiv continuu destul de complex, alcătuit din componente antagonice, fără o finalitate strict determinată, în sensul că cea mai bună soluție găsită azi poate fi mâine anacronică în fața altei alternative. Din punct de vedere structural, ca orice proces antagonic, procesul în discuție are două componente:

componenta „*PRO*” și componenta „*CONTRA*”, fiecare dintre ele fiind alcătuite din câte o parte obiectivă și una subiectivă.

Componenta „*PRO*” este cea care creează pârția necesară accesului nestânjenit al valorii umane la soluționarea problemelor comunității, având în alcătuire două părți, „*partea obiectivă PRO*”, respectiv „*partea subiectivă PRO*”.

„*Partea obiectivă PRO*” este cea care rezidă din nevoia socială acută de valori care să-i asigure prosperitatea și progresul și este cea care acționează independent de voința umană determinând, similar economiei de piață, „*cererea*”. Manifestarea ei este caracterizată de incapacitatea comunității, la un moment dat, de a-și rezolva problemele, de a găsi soluțiile adecvate unei anumite forme de criză apărută în viața comunității, cu sau fără recunoașterea oficială a acestei incapacități.

„*Partea subiectivă PRO*” este cea reprezentată de voința subiecților ce reprezintă valori sociale (neafirmate încă) de a ajunge la o afirmare socială a valorii lor, tendința conștientă de a satisface „*cererea*” prin „*ofertă*”. Manifestarea ei este caracterizată de toate formele prin care subiecții umani, în cadrul competiției valorice existente în orice structură socială, caută să se impună în fața celorlalți. Trebuie remarcat faptul că, în cadrul acestei competiții, rareori există un sistem bine pus la punct care să asigure o selecție valorică corectă, sau, chiar dacă sistemul este perfect și selectează subiectul cel mai bine cotate, acesta nu e întotdeauna cel mai potrivit segmentului de activitate avut în vedere.

Pentru ca procesul de afirmare a valorilor umane să fie antagonic, el conține și o componentă „*CONTRA*”, acea componentă asimilabilă forței de frecare sau inerției din natură, acea tendință naturală de împotrivire la mișcare, fiind alcătuită, de asemenea, din două părți, cea „*obiectivă*”, respectiv cea „*subiectivă*”.

„*Partea obiectivă CONTRA*” este cea care rezidă din posibila penurie temporară de valori umane reale existentă la un moment dat într-o colectivitate umană, manifestându-se fie

prin inexistența lor, fie prin dezinteresul manifestat de valorile existente pentru domeniul în care se manifestă nevoia.

„*Partea subiectivă CONTRA*” este cea care apare într-o colectivitate umană ca rezultat al împotrivirii conștiente, dar

Viziune paradoxistă (2)

Grafică de Radu Roșian

mai mult sau mai puțin conștientizate, a unora din subiecții colectivității umane cu ranguri sociale care le acordă atribuții în acest sens și cărora orice valoare umană ce vine din urmă le poate amenința poziția socială și privilegiile dobândite într-o atare poziție. Manifestarea acestei împotriviri poate îmbrăca forme extrem de diverse printre care remarcăm: birocrăția, conservatorismul, teama de nou, rezerva față de tineri, izolaționismul, crearea de false

probleme ale colectivului, denigrarea posibilelor valori, atitudini rigide în relațiile cu membrii colectivității, etc.

Desigur că o asemenea analiză poate păcătuți prin simplism, dar ea poate constitui, pentru subiectul uman care dorește să-și afirme valoarea în cadrul comunității sale sociale, similarul unui enunț detaliat al unei probleme multiple, creând premisele soluționării corecte a acesteia, iar pentru membrul simplu al comunității, o modalitate de a recunoaște comportamental non-valoarea.

Suntem acolo unde trebuie să fim și avem ceea ce merităm pentru că nu am realizat la timp cât parșivism, câtă minciună și câtă lipsă de fair-play poate cuprinde competiția dintre valoare și semi- sau non-valoare. Doar o analiză lucidă ne poate pune în mână puterea valorii cu care să reușim să scoatem din șanț căruța ce ne poate duce către progres și bunăstare, pentru că, altfel, vom rămâne tributari vechii zicători care ne spune că e „*greu la deal cu boii slabi*”.

SUBSTITUIREA SIMBOLURILOR ȘI PERICOLUL SEMNIFICAȚIILOR

Definind la modul cel mai simplu istoria, am putea-o numi drept disciplina prin intermediul căreia oamenii învață să-și cunoască rădăcinile, să știe de unde vin și cine sunt, iar, prin extensie, să poată realiza încotro se îndreaptă și cine vor fi în viitor. Desigur, nu vreau să susțin că istoria ar fi o disciplină care naște profeți, dar principiile deslușite prin studiul istoriei popoarelor și a societății în ansamblu dau suficiente repere care, la modul absolut general, pot aproxima măcar direcția, dacă nu și sensul, pașilor imediat următori în mersul societății omenești.

Specialiștii în această disciplină pot spune o seamă de lucruri despre legitățile istoriei. În concepția unora dintre ei mersul societății este, în mare parte, încastrat în albiu precis orientate, iar legitatea este imuabilă, oricât s-ar strădui oamenii, cursul istoriei nu poate fi deviat din mersul său, cel mult poate încetinit sau accelerat. Nu cu mult se deosebește concepția celor pentru care istoria e un șir de fapte dirijate de divinitate, în care totul este scris (mai mult sau mai puțin inteligibil pentru omul de rând), fie în Sfânta Scriptură, fie în proorociile diverselor personalități înzestrate cu darul previziunii, între care Nostradamus pare a fi cel dintâi, eforturile muritorilor de a-și schimba destinul social nefiind decât fațete ale împlinirii profețiilor („... *neștiute sunt căile Domnului...*”).

Este evident că au existat, totuși, de când există oameni pe Pământ, tendințe de a face istorie, cele mai multe dintre ele fiind rezultatul orgoliului, cea mai malefică dintre toate însușirile caracterologice umane, socotit și de doctrina creștină drept un păcat capital. Se vor contrazice încă vreme îndelungată specialiștii pe problema **rolului personalității în istorie**, unii susținând că la baza evenimentelor cruciale ale istoriei stau personalitățile, ideile și acțiunile acestora, iar alții susținând că istoria este rezultatul acțiunii maselor, însăși personalitățile fiind un produs, un rezultat al legitimizării lor de către mase (închipuiți-vi-l pe Hitler, Stalin sau Napoleon

singuri pe o insulă pustie și impactul lor asupra mersului istoriei). Desigur că argumentele sunt plauzibile și de o parte și de cealaltă, dar, ca întotdeauna, adevărul conține o mare doză de relativitate.

Socotind istoria o înșiruire ordonată cronologic de stări sociale de lucruri, structurate în etape temporale cu caracteristici specifice, punctate de fapte istorice, de regulă reprezentative acestor etape, vom avea o imagine de ansamblu a structurii de bază a acestei științe. Căutând o formulare cât mai explicativă pentru noțiunea de „*fapt istoric*”, putem afirma că aceasta reprezintă un reper temporal marcat de o anume acțiune, un eveniment însemnând ceva demn de a rămâne în memoria vremurilor. Că „*faptul istoric*” are, de regulă, o anume relevanță pentru perioada în cauză, respectiv starea socială de lucruri specifică acesteia, acesta este un fapt explicabil prin însăși consemnarea sa de către istorie.

Pornind de la capacitatea precognitivă a istoriei, adică aceea de a previziona direcția și sensul mersului societății, nu sunt de loc întâmplătoare eforturile deosebite ale tuturor regimurilor politice, dar cu preponderență a celor totalitare, de a-și aservi istoria, nu atât prin ascunderea faptelor, cât prin denaturarea lor, prin modificarea, uneori imperceptibilă, a elementelor condiționale ale acestora, astfel ca premisele raționamentelor să denatureze concluziile în sensul dorit, încât să deformeze concepția câte unei întregi generații asupra mersului legic și logic al societății într-o anumită direcție.

De-a lungul vremurilor istoricii au căutat mereu să înțeleagă faptele istorice în contextul social în care s-au produs ele, căutând să extragă esența cauzelor care le-au determinat în strânsă legătură cu cadrul social și împrejurările în care acestea s-au desfășurat, nu mai puțin osârdie depunând și pentru descifrarea rolului acestor fapte în evoluția ulterioară a stării sociale de lucruri din etapa istorică în cauză. Asemenea demersuri, având la bază metode de cercetare științifică inductivă și deductivă, sunt singurele care pot asigura

istoricului, în actul său profesional, un plasament și un comportament neutral, nepărtinitor.

Dar omul rămâne om, iar istoricul, din varii motive, poate aborda faptele istorice de pe poziții partizane, interesate doar de o anumită fațetă, prezentă, dar nesemnificantă în ansamblul de fațete ale faptului istoric. Astfel faptul istoric este „rupt” din contextul său real, nu prin inserare de elemente inventate, ci prin omiterea acelor care nu convin, dar cu păstrarea unei suficiente doze de plauzibilitate. În acest fel se creează un context artificial în care „faptul istoric” este aureolat și i se asociază o valoare simbolică artificială, în mod curent spus, ***i se atribuie o semnificație***. Procedeu atribuirii de semnificații fiecărui eveniment istoric constituie, după părerea mea, în materie de istorie, cel mai simplu și mai uzitat, poate de aceea și cel mai bine mascat, instrument de manipulare a societății în actul de conducere a „turmei” către viitorul „de aur” al umanității. Un asemenea instrument poate face, dintr-un istoric mediocru în meseria sa, dar dotat cu un oarecare fler și „simțul conjuncturii”, un ideolog extrem de valoros și util unei mișcări interesate într-o anumită direcționare a mersului societății.

Dezbrăcat de semnificații, un fapt istoric rămâne ceea ce este: un eveniment social încadrat cronologic într-o anumită etapă caracterizată de o anumită stare socială de lucruri, cu o anumită importanță social-istorică rezultată din consecințele sale asupra evoluției ulterioare la o nouă stare socială de lucruri.

Așa cum remarcam mai sus, analizat obiectiv, în conjunctura social – politică existentă în momentul producerii sale, evenimentul („faptul istoric”) creează o imagine asupra unor direcții de evoluție a societății, dar tentativele de atribuire de semnificații transformă faptul istoric într-un instrument mascat de denaturare, de împingere a evoluției societății într-o anumită direcție ce corespunde cel mai bine anumitor interese. Și, ca să abordăm concret subiectul, ne vom referi la greva

muncitorilor din Chicago din 1 mai 1886, înăbușită în sânge de poliție, o tragedie ce a zguduit lumea secolului al XIX-lea.

Pentru a marca faptul istoric menționat, în 1889, la primul său congres, Internaționala a II-a a hotărât să transforme data comemorării tragicului eveniment într-o sărbătoare internațională a muncii, în ziua solidarității celor ce muncesc din lumea întreagă. Deși hotărârea pare extrem de nobilă, transformarea datei comemorative a unei tragedii în sărbătoarea internațională a muncii, în ziua solidarității tuturor celor ce muncesc, a devenit, în timp, un prilej deosebit de favorabil atribuirii acestui eveniment a unor semnificații cum ar fi: „*internaționalismul proletar*”, falsele idei ale similitudinii de interese a muncitorilor din întreaga lume, a metodelor unice de acțiune, a centrului și doctrinei unice în mișcarea muncitorească internațională. Abordarea dialectică de pe premise false sau incomplete a acestui fapt istoric a favorizat apariția, mai târziu, a vestitului dicton: „***Proletari din toate țările, uniți-vă!***”, apoi a bolșevismului, de unde au rezultat unele erori majore, în nu puține cazuri (și istoria noastră are destule exemple) când mișcarea muncitorească, prin exponenții săi politici, a avut atitudini antistatale și antinaționale.

Este departe de noi orice intenție de denigrare a acestei sărbători sfințite din belșug cu sângele și sudoarea celor ce, prin munca lor, alcătuiesc coloana vertebrală a oricărei societăți. Prin aceste considerații în legătură cu atribuirea de semnificații unui „*fapt istoric*” dorim să subliniem pericolul care există în mod real ca semnificația să se substituie „*faptului istoric*” și să devină argumentul unui comportament socio-politic, nefiind de mirare că, în general în lume, această sărbătoare a muncitorimii este fals percepută ca o sărbătoare comunistă. 1 Mai, ca sărbătoare internațională a muncii, a solidarității internaționale a oamenilor muncii, trebuie să-și păstreze nealterat caracterul simplu, dezgolit de semnificații, al bucuriei de a trăi și munci, de a fi solidar în bucurie și durere cu semenul truditor. Orice extensie prin atribuirea de semnificații acestei sărbători o va denatura, aruncând-o în arena

propagandei și disputelor politice, aservind-o „*internaționalismului*”, doctrină care a făcut destul rău în lume și care, paradoxal, din forma sa proletară, acum, **cu o altă semnificație**, „*globalizarea*”, tinde să devină financiară, economică, militară, cu efectele cunoscute deja în lume de subjugare totală a națiunilor mici și sărace.

Să sărbătorim deci 1 Mai cu bucuria și mândria creatorilor de bunuri materiale sau spirituale, de frumuseți și satisfacții, ferind-o de orice atribuire de semnificații, în scopuri mai mult sau mai puțin curate. Ar fi un gest normal, de noblețe sufletească, datorat clasei muncitoare, nu credeți?

„ – EU SUNT EUROPEAN !... ”

În credințele asiatice stomacul este un centru energetic spiritual deosebit de important, nu întâmplător japonezii considerând că doar suicidul prin „*hara-chiri*” (autospintecarea rituală a stomacului) poate spăla onoarea pătată prin cine știe ce împrejurări care nouă, europenilor, ni se par adesea ne semnificative sau absurde.

Poate că acesta este un înțeles mai ascuns și mai elevat al vorbei românești de duh „*conștiința trece prin stomac*”, dar, cu certitudine, sintagma este de un realism tulburător în semnificația sa cea mai profană. Însăși psihologia așează, prin prisma priorităților individului, social structurate sub forma „*piramidei lui Maslow*”, problema necesităților fiziologice dictate de stomac drept „*prioritate zero*”, iar marele Napoleon a așezat, prin sintagma „*Foamea și sexul sunt axa universului*”, nevoile stomacului drept centrul (și cauza) mișcării.

Caruselul exemplilor ar putea continua, dar ceea ce este evident trebuie doar amintit, nu și demonstrat. Cu toate acestea, trebuie remarcat că foamea este o stare dictată fiziologic, iar individul flămând nu acționează pentru satisfacerea acestei nevoi firești mânat de „*nobile și mărețe idealuri*”, el o face mânat de cel mai pur instinct.

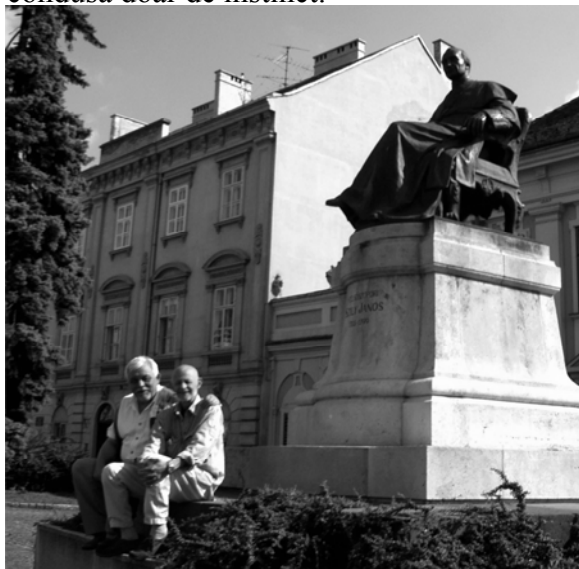

Grafică de Dan Vișor Pichiu

Cioburi de vitraliu

Concluzia firească este aceea că, în frământarea sa pentru supraviețuire, individul educat social, dar flămând, pune cât pune, în balanță cu instinctul de supraviețuire, toate principiile și normele sociale în care a învățat să trăiască, încercând să găsească o cale de mijloc, dar, în ultimă instanță, când instinctul rupe echilibrul, comportamentul depășește orice normă de conduită și individul devine, pur și simplu, o ființă flămândă condusă doar de instinct.

*... cu Eugen Evu în „solie cu pană de înger”
în Szombathely - județul Vas, Ungaria*

Am făcut această întortocheată divagație din sentimentul de inconfort pentru dificultatea pe care o întâmpin, de obicei, în intențiile de a mă face înțeles de interlocutori în privința propriilor mele convingeri legate de Europa și integrarea noastră europeană, probleme cărora le înțeleg valoarea și importanța, dar nu le înțeleg modul de abordare practicat de guvernanți. Nu m-aș fi apucat să bat apa-n piuă pe această problemă dacă nu aș fi fost incitat de o întâmplare pe care am trăit-o, cu puțin timp în urmă, cu ocazia unei vizite într-un oraș înfrățit cu Hunedoara din Ungaria.

După o vizită amănunțită urmare căreia am cunoscut o firmă prosperă cu capital mixt (75% acționarul privat german, 25% statul ungar !!??) în care ne-a impresionat nu numai nivelul performant și automatizarea fluxului de producție, dar mai ales grija față de angajat a patronului, l-am reîntâlnit pe foarte prietenosul și volubilul cetățean din stafful firmei ce ne-a condus pe tot parcursul vizitei, la o serată ce s-a prelungit lângă câteva pahare cu vin bun. Ei bine, simpaticul interlocutor cu care, din păcate, nu mă puteam înțelege decât prin translator, el știind ceva germană, iar eu doar ceva franceză, mi-a mărturisit că soția lui e din România, dobrogeancă, și că ea știe românește și a fost foarte încântat să afle că soția mea e o maghiarogermandă ce știe ungurește, fapt care, pe lângă acea simpatie reciprocă de natură empatetică ce se naște între doi oameni din priviri atunci când caracterele lor sunt compatibile, ne-a apropiat și mai mult.

Încetul cu încetul vinul bun l-a toropit pe amicul în cauză ce se afla așezat în dreapta mea și, la un moment dat, capul său a avut tendința să-i cadă cu bărbia în piept, fapt care l-a trezit puțin din amorțeală, dar suficient cât să murmure: „ – *Ich bin Europäer!... (Eu sunt European!)*”. Această declarație instinctuală, făcută sub influența binecunoscutei licori a adevărului („*In vino veritas*”), m-a impresionat foarte tare, dându-mi seama că amicul meu conjunctural se simțea într-adevăr european, și aceasta nu doar prin faptul că sufletește era deschis și compatibil, prietenos și sociabil, rasa sau nația necontând pentru el, ci mai ales prin faptul că el se simțea acceptat în rândul celorlalte nații europene, și aceasta nu la modul declarativ, ci pentru că el are în spate un patron neamț care-l apreciază și-l plătește bine și Europa îi este oricând deschisă de-a lungul și de-a latul, având în mod real posibilitatea, nu perspectiva, să o cuture, dacă vrea, de pe poziția omului ce se plimbă liber în casa lui. Deci amicul nostru nu spunea prin exclamația sa: „ – *Eu sunt pentru o uniune europeană, eu votez oricând pentru așa ceva !*”, el își manifesta clar poziția sa reală de cetățean al Europei, pentru că

se simțea așa, pentru el Europa era ceva palpabil, nu un vis frumos sau un Eden amușinat printre gratiile sărăciei. Și atunci, cum se pot simți europeni cca. 90% din cetățenii României ale căror trebuințe îi așează la baza piramidei lui Maslow, drept căutători de hrană și adăpost și care ar intra în Europa cu statut de cerșetori sau, în cel mai bun caz, dacă știu să se gudure, slugi? Cum ar putea percepe oare românul flămând aspirațiile sublime ale integrării într-o Europă din care, până acum, n-au sosit decât tot felul de „Komisari” care să ne acuze, ba de xenofobie, ba de antisemitism, ba de tot felul de pogromuri inexistente, dar nu s-a găsit măcar unul care să ne „acuze” deschis, în Consiliul Europei, că suntem muritori de foame într-una din cele mai bogate țări ale lumii?

Preocupat de obținerea pe orice căi a tainului zilnic, românul care-și mai permite o emisiune de știri la TV sau radio, schimbă scârbit canalul când îi vede pe aleșii noștri făcând spume la gură cu integrarea europeană și euroatlantică.

- Ați face bine, stimați cârmuitori ai destinelor noastre, dacă ați mai citi și nițică psihologie, pentru că piramida trebuințelor umane a lui Maslow v-ar învăța că trecerea de la un palier la altul se realizează atunci când este asigurat un minimum necesar, un prag de satisfacere abia dincolo de care încep să apară nevoile de ordin superior. Ori motivele sociale (nevoia de afiliere, de apartenență la un grup, de identificare cu alții) în rândul cărora se poate încadra integrarea europeană se află pe nivelul 3 (trei), deasupra motivelor fiziologice și a celor de siguranță (adăpost, asigurarea condițiilor de muncă și viață). Ocupați-vă de asta dacă vreți să ne simțim europeni, altfel vom intra în Europa cu mentalitatea slugii ce intră cu șalele îndoite de temenele în vila stăpânului la dereticat și, eventual, se înfruptă cu ceva resturi rămase în farfuria acestuia! Faceți-ne să ne simțim și noi Europeni! Așa să vă ajute Dumnezeu!

P.S. Acest eseu l-am scris în 2005, când românii doar visau la Uniunea Europeană. Dar constat, cu regret, că este mai actual ca oricând.

Vitamina A-politică GENERAȚII PARADOXALE

Motto: Cine n-are bătrâni, să-și cumpere...

Ritmul infernal al vieții cotidiene ne toacă mărunț nu numai zilele, dar și nervii, voința și răbdarea, astfel încât ajungi la un moment dat în starea de a renunța să mai înțelegi ce se întâmplă și accepți orice ca un „*normal al anormalului*”. Doar țăranul român, rămas într-o oarecare izolare a vechilor lui valori și tradiții, se mai crucește la valul de inovații specifice unei societăți de piață (citește „*tarabă*”) și merge mai departe în ritmul lui. Standardele impuse ale unei vieți improprii ne împing, în ochii omului simplu, la situații cel puțin ciudate, pe care el nu le înțelege, dar le acceptă ca atare, cu toate că rareori „*cuplează*” la așa ceva. Doar adolescenții și tinerii, care au fost și vor rămâne avangarda oricărei societăți, se lasă seduși mai ușor de slogane banale, de mode șocante, și uite-așa apărui „*generația PRO*” (*PRO* ce, că nimeni nu a definit în vreun fel vreo direcție clară!). și, ce-i mai greu de înțeles e că, „*dacă nu ești PRO*”, ești oare „*ÎMPOTRIVĂ*”? Păi, dragilor, sloganul e vechi, unii zic că încă din Evanghelia lui Matei, dar cei mai mulți l-au simțit pe pielea proprie în perioada stalinistă, când „- *Cine nu-i cu noi, e împotriva noastră!*” era cuvântul de ordine în numele căruia mulți au pățimit pentru simplul motiv că voiau să-și vadă liniștiți de necazurile lor.

Nu vreau ca din demersul meu să se înțeleagă că, nefiind „*PRO*”, sunt împotriva „*PROgresului*”, dar sloganele astea impuse (inteligent, cu metodă, atractiv) scot oamenii din fâgașul normal al vieții și-i duc pe căi aparent interesante, active, zgomotoase, dar, în fapt, seci, aride, lipsite de țel și de o utilitate practică, nici individuală, nici socială, dar pun la dispoziția unora, inteligenți și lipsiți de scrupule, mase largi de manevră bune pentru orice într-o societate „*demon-critică*”. Atâta doar că apariția, oarecum „*ciupercărească*”, a tot felul de „*generații*” mă contrariază prin lipsa lor de fundament și necesitate reală. E ca și cum ai scoate o plântuță frumoasă și în plină dezvoltare dintr-un pământ gras și roditor și ai planta-o

Cioburi de vitraliu

între fiare și betoane, cu motivul declarat: „- Să mai vadă și ea lumea!”. Măcar „*generația în blugi*” a fostului Cenuclu Flacăra avea un țel deschis declamat: „- *Lumină, luptă, libertate!*”, și, cu iertăciune, în comparație cu vremurile de azi, acea generație credea în cu totul altă schimbare decât cea pe care o trăim.

*... Generația de schimb... Copii și tineri participă la Salonul de Carte organizat la Galeriile de Artă hunedorene de Zilele Hunedoarei 2007...
Cel mai micuț dintre ei, Alexandru – nepoțelul meu...*

Mă mai contrariază o anume stratificare inedită și, desigur, trecătoare apărută „*ad-hoc*” după `89. Între generațiile obișnuite ale unei societăți (copii, adolescenți, lucrători, pensionari), s-a infiltrat o generație nouă, inedită și, mai ales, paradoxală, „*generația tinerilor pensionari*”. Desigur, au mai existat pensionari cu vârste mai reduse dintotdeauna, dar aceia erau oameni cu trupul uzat prematur de condiții de muncă grele, oameni care și-au lăsat sănătatea în gaj pentru o pensionare ceva mai rapidă. Dar acum, oameni în plină creativitate, putere de muncă, dar mai ales experiență, sunt efectiv „*lăsați la vatră*”. Unii se bucură (deși mulți se prefac), dar cei mai mulți se întreabă, total dezorientați și nedumeriți: „- *Oare nu mai e nevoie de noi?*”. Cei mai tari sufletește dintre ei demonstrează pe cont propriu că mai pot, dar pe marea majoritate, viermele aruncării lor premature la „*lada de gunoi*” îi va roade, exterminându-i încet, dar sigur. Și cu ce folos pentru societate, în general? Își poate permite vlăguita vistierie

a țării să mai ducă în spate încă o generație? Poate contribuabilul, împovărat de biruri, cu salariu mai mult decât modest, să mai care încă un sac în spate? Dacă tot mai puțini lucrează, dacă producția industrială e în cădere liberă, de unde bani pentru protecția socială? Ca unul la mijloc, nici tânăr, dar nici în postura de a fi cuprins în „*generația tinerilor pensionari*”, mă uit uneori la tinerii care au preluat frâiele celor plecați, vor, sunt și pregătiți profesional, au și entuziasm, dar... experiență n-au.

„- *Cine n-are bătrâni să și-i cumpere...*” zice un proverb. Noi îi aruncăm. În interesul cui? Vom vedea! Până una alta, parafrazându-l pe mult-contestatul Adrian Păunescu, eu declam: „*Te salut, generație a pensionarilor tineri!*”, cu speranța că acest nou record românesc în materie de inovație socială va intra în cartea recordurilor. La capitolul „*Ciudățenii*”, bineînțeles.

Sept. 1998 – Semne (Provincia Corvina nr.7)

Vitamina A-politică **URMĂTORUL EPISOD**

Românii sunt un popor genial, dar imatur. Punând în balanță vechimea milenară a acestuia, afirmația poate părea paradoxală, chiar jignitoare, dar viața ne-o dovedește, din păcate, reală.

Nu știu dacă această imaturitate este rezultatul creșterii noastre ca generație izolată după gardul dictaturii, nici nu afirm că imaturitatea noastră ține de domeniul vieții culturale sau economice, dar, în domeniul social – politic, comportamentul uman are deseori conotații ce ne transformă în lumea unui carnaval cu grupa mică de la o grădiniță săptămânală.

Mai întâi de toate, legea nu e lege pentru toți. La nivele înalte totul e posibil, legal, corect. La omul de rând legea e barieră și, ferească Dumnezeu s-o încalci, că te-a călcat trenul.

Dar nu aspectele în sine vreau să le analizez, suntem cu toții sătui de exemple cât se poate de concrete pe această temă. Ne-am obișnuit deja cu tribunalele „talk-show” de la miezul nopții

Cioburi de vitraliu

unde mai mulți veniți sau neaveniți critică, justifică, se prefac indignați, jigniți, sunt detectivi, avocați, anchetatori, apărători, murdăresc sau spală rufele altora, dar, în fond, ce fac?

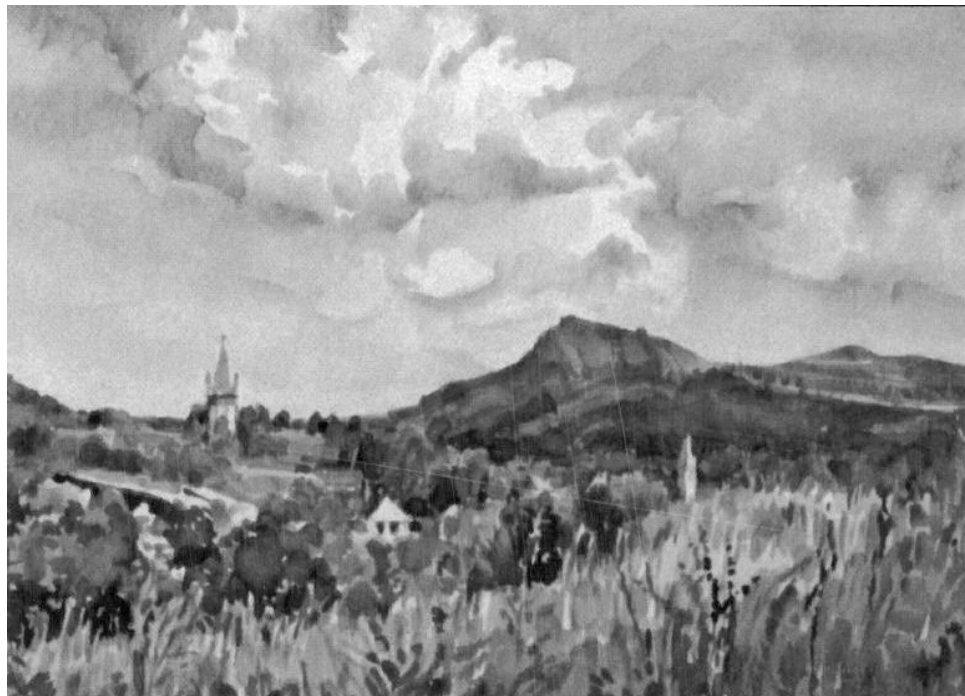
- *Ne luminează, vor spune unii.*
- *Ne fraieresc, vor spune alții.*

... la Cinciș, cu Dan Pichiu și Eugen Evu (făcând poze fotografului Pilu Gaina), discutând despre „următorul episod” al taberei de creație...

Nici una, nici alta, dragilor! Fără a nega intenții și de un fel, și de celălalt, eu afirm că aceștia își fac treaba pentru care au fost plătiți boierește, fie în bani, fie prin publicitatea (de multe ori electorală) pe care și-o fac. Iar noi ne alegem cu timpul pierdut gură-cască, uneori cu satisfacția platonice: „- *Vezi, e așa cum am zis eu!*”, dar mai ales cu o păguboasă concluzie: „- *Gata cu grija! Are cine să se ocupe de corupție! La atâtea dezvăluiri nu se mai poate mușamaliza nimic!*”. Și ne eliberăm de orice grijă, chiar dacă corupția ne pocnește direct în scăfârlie, convinși că, mai devreme sau mai târziu, d-l Tucă și ai lui vor face ordine și în ograda noastră. Iar marile afaceri dubioase se sfârșesc, după îndelungi cercetări, cu pedepsirea „*co-ruptilor în fund*”, pentru că, în atelierelor cosmetice ale puterii, lupii și-au coafat blana în stil „*merinos*”, și-au pilit dinții și behăie nevinovați și inocenți ca mieii nou născuți. Iar noi, adolescenți întârziați, creduli și setoși de democrație, fără să mai gândim că sfârșitul celui anterior a fost fals și ireal, așteptăm cu gura căscată *următorul episod*.

Iunie 1998 – Provincia Corvina nr.6

Pasteluri de Tiberiu Fazakas

DESPRE INTELECTUALI

(comentariu pe marginea articolului "Ce sunt intelectualii"
de Virgil Diaconu din Cafeneaua literară nr.5/47 mai 2007)

Incitat de conferința filozofului Mircea Flonta pe tema „**Ce sunt intelectualii**”, dl. Virgil Diaconu publică articolul amintit în subtitlu, cred, ca un comentariu pe marginea acesteia, dar, presupun că, în același timp, și ca păreri împărtășite cu ale ilustrului filozof. Desigur că, de la nivelul nostru de erudiție, nu ne putem permite prea multe, dar presupunem că nu vom păcătui exagerat dându-ne cu părerea asupra unei probleme care, măcar pe la extremități, ne înglobează cumva.

Cele două concepte elitiste asupra intelectualului ale ilustrului filozof, respectiv:

- *Intelectualii sunt marile spirite din istoria culturii;*
- *Intelectualii sunt geniile creatoare,*

se susțin prin ele însele ca și definiții generice, dar permit o foarte mare labilitate în privința aprecierii exacte a adevăratei categorii a intelectualilor, mai precis a indivizilor sociali care pot fi încadrați fără putință de tăgadă într-un grup social care se distinge clar de celelalte categorii umane.

Eu nu cred că intelectualul ar putea fi definit vreodată drept saltul peste un nivel de acumulare intelectuală precis măsurat (gândiți-vă la nivelul de acumulare și cunoaștere al unui elev mediu de clasa XII-a din zilele noastre comparativ cu un geniu antic), și, cu toată prețuirea față de personalitatea distinsului filozof, mi-aș permite să sugerez că **conceptul de intelectual(itate) este mai aplicabil grupurilor decât indivizilor**. Și, desigur, ca în orice grup, apar vârfulurile (ar fi de preferat valorice), dar prezența acestora nu anulează masa de intelectuali ca și categorie, pentru că ele însele (vârfulurile!) s-ar estompa prin lipsă de reper. Iar problema apariției vârfulurilor în cadrul grupului este, de asemenea, extrem de discutabilă, pentru că nu întotdeauna, socialmente vorbind, liderii (cei cu pâinea și cuțitul) sunt cei naturali (și, de obicei, valorici) – unanim acceptați – iar aceștia, pentru a nu crea probleme!?, sunt sistematic împinși în afara posibilităților de afirmare.

Iată de ce eu consider că tratarea intelectualului într-un mod elitist, individual, pe baza conceptelor de “*mare spirit din istoria culturii*” sau “*geniu creator*”, perfect justificat din punct de vedere al analizei post-mortem a subiecților, nu ne ajută în mod real să distingem valoric intelectualii contemporani, să ne fixăm reperele noastre ca simpli muritori într-o lume în care totul e bulversat.

Pe de altă parte, dacă, sub comuniști, intelectualitatea era (hai să zicem!) “*oprimită și marginalizată*”, iată că după revoluție ne umplurăm de intelectuali, care mai de care mai “*rasați*” (curios lucru, cu cât răcniră mai anticomunism, cu atât deveniră mai “*intelectuali*”), numai că, la o simplă analiză lucidă, de om sănătos, cu intelectul intact (dar nu neaparat intelectual!?) constăți că te umple greața când analizezi calitățile de indivizi sociali ale acestora, cea mai mare parte profitori ordinari și, mai apoi, bineînțeles că atent selectați după interesele sus-pușilor, unii dovediți ca vechi “*ciripitori*” ai securității comuniste.

Deci, în asemenea condiții, cu instrumentele filozofice pe care le avem la îndemână, pare destul de incomod să luăm o personalitate contemporană și să o argumentăm “*pro*” sau “*contra*” ca intelectual elitist, dacă nu mai adăugăm ceva sistemului sau definiției pentru noțiunea de intelectual. Pentru că, nu întâmplător, dl. Virgil Diaconu pune problema dacă anumite acte sociale, creații de geniu, comportamente sau simpatii ale personalităților vremii, le scoate sau nu pe acestea din categoria intelectualilor bazată pe conceptele ilustrului filozof Mircea Flonta.

Părerea mea este că orice intelectual al vremii lui se raportează la contextul său social și nu poate fi judecat decât în cadrul acestuia. Dacă am nega calitatea de “*geniu creator*” a lui Nobel, am nega tot progresul omenirii bazat pe exploziile controlate, chiar dacă alte categorii de “*intelectuali*”, tot “*genii creatoare*”, dar ale răului, au folosit-o distructiv. Cine ar putea nega calitatea de intelectual “*mare spirit în istoria culturii*” a lui Nicolae Iorga pentru faptul că a creat o nouă

Cioburi de vitraliu

doctrină politică *“doctrina națională”*, cea care le pute cel mai acut la nas europenilor unioniști adepți ai globalizării fără frontiere și ștergerii oricărei urme de identitate națională? Curios lucru, prin asociere mi-a venit în minte mult uzitata sintagmă *“ștergerea deosebirii dintre sat și oraș”* din vremea comunistă, cea care a făcut, cred, cel mai mult rău spiritului țaranului român.

... la Festivalul cultural „Cicelle” din Rum, județul Vas – Ungaria, cu Miki Szekely, distinsa doamnă Sarolta Kapiller și directorul Casei de Cultură... Eugen Evu, prezent și el, e pe post de fotograf...

Și totuși, dl. Virgil Diaconu încearcă să așeze intelectualitatea dincolo de rău și bine. - Interesant mod de a pune problema, dar unde, d-le Diaconu, în locul *“unde nu este durere, nici întristare...”*, cum zice preotul la îngropăciune pentru cel dus? Poate că aveți foarte mare dreptate, numai Dumnezeu îi va putea judeca pe toți elitiștii care se consideră intelectuali, dacă merită sau nu, comportamental, acest titlu, de noblețe în primul rând.

Dumnezeu l-a creat pe om, dar nu pot nici aprecia dacă el i-a dat și calitatea de a discerne între bine și rău, pentru că Șarpele a pus-o pe Eva să-i dea lui Adam fructul din pomul *“binelui și răului”*, dar cert este că omul are capacitatea de a discerne între bine și rău, cel puțin la nivelul preocupărilor

individuale. Dar intelectualul, ca nivel de informare, are alte posibilități de a discerne binele de rău, chiar când este vorba de colectivități mari. Problema este doar de opțiune, el poate analiza ce e bine, ce e rău, care este răul cel mai mic dintre două rele (și acesta fiind, în fond, tot un bine), dar opțiunea sa poate fi liberă sau determinată (nu insist asupra determinismului opțiunii, problema ar ocupa prea mult spațiu, dar "*corupția*" este doar un segment îngust al acestuia).

Înțeleg intenția d-lui Virgil Diaconu de a analiza simbolic intelectualitatea "*dincolo de bine și de rău*", dar o analiză reală de acest fel practic nu este posibilă, pentru că nu-l putem scoate pe intelectual din rândul "*indivizilor sociali*", aceasta este însuși calitatea care-l validează ca intelectual. Cel mai potrivit ar fi să analizăm, la un intelectual, cu instrumente pertinente de măsură, cât bine și cât rău a făcut, cu bună credință și în deplină cunoștință de cauză, și neaparat în contextul social al vremii în care a trăit. Cine poate să-i acuze pe inventatorii bombei atomice de crearea acesteia, când, în bătălia "*care pe care*" cu nemții, aceștia puteau să le-o ia înainte? Cine poate să nu-i acuze pe cei care au folosit-o împotriva unei populații nevinovate la Hiroșima și Nagasaki, cu toate că era evident că Japonia urma să capituleze? Intelectuali au fost și unii, și ceilalți, dar despre buna lor credință se poate discuta. Cât privește problema răului făcut de cei care vor să schimbe lumea, sunt de acord într-un total cu poziția d-lui Virgil Diaconu, dar vreau să nuanțez puțin. Lumea însăși este în permanentă schimbare, rezultată din tendințele firești spre progres, spre o viață mai bună, confort, civilizație. Orice om creativ care a văzut pe un altul trăind mai bine ca urmare a unei creații, invenții, metode etc., prin imitație, încearcă să facă la fel (amintiți-vă de "*ligheenele-satelit*" din vremea lui Blacheu-vodă) și astfel lumea se schimbă. Problema răului în schimbarea lumii se pune în condițiile schimbărilor brutale și împotriva trendului de schimbare deja existent. Orice schimbare de acest fel, oricât de mult s-ar trâmbița ideile de "*democrație*", "*drepturile omului*" etc., aduce comunității în

cauză mai mult rău decât bine, fie și datorită faptului că respectiva comunitate percepe binele în altă nuanță decât cea care i-a fost băgată pe gât cu forța. Ceea ce este îngrijorător în asemenea cazuri este faptul că intelectualitatea, dotată cu un instinct de conservare prin adaptabilitate mult mai ridicat, se rupe de contextul său social, “*convertindu-se*” conjunctural la ideea schimbării impuse și derutând vulgul. Rare sunt cazurile de rezistență, oricum oprimată, dar aceasta ar trebui să fie atitudinea adevăratului intelectual. Pentru că, prin însăși acumulările intelectuale, intelectualul devine mai “*laș*” decât omul de rând, deoarece, în subconștientul și conștientul său, el găsește mai ușor fundamentarea teoretico-științifică a lașității sale, pe care o propagă, duplicitar, dar cu tărie drept cel mai important crez al său. Este cel mai frecvent caz în rândul intelectualității elitiste postdecembriste de la noi, când indivizi care au crescut în familii de mari activiști intelectuali comuniști, beneficiind din plin de privilegiile unei clase sociale răsfățate de regimul comunist, au devenit, peste noapte, fervenți anticomuniști, ba unii sunt prezentați și ca etaloane de anticomuniști, când ei, de fapt, nu sunt altceva decât niște javre “*lătrătoare*” făcând frumos la cei ce le aruncă ciolanul.

După toate demersurile de mai sus este imposibil să nu pui în discuție problema moralității civice a intelectualului. Iar dacă, în cadrul grupului social (această noțiune, din punct de vedere sociologic, este des abordată sub denumirea de “*pătură socială*”), intelectualul este un vârful, atunci el este intelectualul elitist și, cu atât mai mult, problema moralității sale civice este mai acută.

Se tot discută în mediile noastre despre “*corupție*” ca despre principalul flagel care este sursa tuturor relelor din societate, dar termenul este atât de uzitat încât nimeni nu se gândește la o clară definiție, care să realizeze o delimitare cât de cât orientativă a noțiunii. De multe ori cred că lucrurile sunt lăsate intenționat așa, pe baza principiului “*dezbină și stăpânește*”, pentru că, în ochii săracului, orice bogat este un corupt, în ochii reclamagiului, toată justiția care nu-i dă

dreptate e coruptă, în ochii pensionarului, sistemul protecției sociale e corupt etc., ori, în opinia mea, “*corupția*” ar putea fi definită, în cea mai mare parte, în modul cel mai simplu, imoralitate civică, iresponsabilitatea individului față de drepturile și libertățile semenului său.

Problema care se poate pune în discuție este cea a intelectualului de vârf care se lasă sedus, indiferent de argumente, de “*partea întunecată a forței*” – ca să parafrazăm un erou din “*Stars War*” – și atunci mai există argumente pentru includerea acestuia în rândul “*elitei intelectuale*”?

Punctul meu de vedere este acela că, într-o societate normală, asemenea indivizi, oricâte calități și acumulări intelectuale ar deține, ar trebui categorisiți drept niște “*paria*” ai grupului social, pe care societatea să-i evite ca pe leproși pentru a nu se infesta. Pentru că un **adevărat intelectual de elită** trebuie, în opinia mea, să constituie, pentru societate, un real model de comportament social și un catalizator al reacțiilor de dezinfecție și dezintoxicare socială.

CUPRINS

Secțiunea I – De vorbă cu oameni între oameni... ----	7
Cultura hunedoreană, încotro?... -----	9
Un mandat pentru noul mileniu -----	12
Doar cooperarea și înțelegerea nasc succesul... ---	15
Cultura hunedoreană, realități și perspective -----	17
Între oameni adevărata legătură este simțirea comună, deci primul pas trebuie să fie relațiile culturale -----	22
Vocația umanitară ca misiune divină -----	27
Întrebări la punct fix -----	31
 Secțiunea a II-a – Dispute și replici amicale -----	 33
De ce „Corvina” și nu „Corvinia”... -----	35
„Cățelușe de presă” lătrând la lună -----	37
Obsesii -----	39
 Secțiunea a III-a – Artiști plastici la judecata poetului -----	 41
...despre Dan Vifor Pichiu – Ispita sublimă sau cum și-a muiat Pegasul aripile în curcubeu... -----	43
...despre Victor Cacovean – Un alt fel de jurnal --	45
...despre Constantin Zgâmbău – Războiul cu sinele -----	46
...despre Tiberiu Fazakas – Arta de a evolua fiind mereu tu însuși... -----	47
...despre Adrian Samson – ...Ca-ntr-un templu al memoriei... -----	50

...despre Dan Vifor Pichiu – ...1% inspirație și 99% transpirație... ---	51
...despre Radu Roșian – Lumina din tenebre -----	52
Secțiunea a IV-a – Cronici plastice -----	53
O altă față a divinității sau senzualitatea ca ofrandă -----	55
Simetria ca artă -----	57
Geometria emoțională -----	59
Expo 4H – Deva -----	62
Muntele – misteriosul catalizator al creației -----	69
Ieșirea din adâncuri... -----	71
...Smulgând așchii din curcubeu ... -----	75
Damior -----	77
Pastelul – tablou și poezie -----	79
Nestematele candorii -----	81
Secțiunea a V-a – Atitudini -----	83
Ne vindem eternitatea pe himere? -----	85
Colecționarul de suflete -----	86
O privire critică... -----	89
Ziua Mondială a Educatorului -----	91
Salon Hunedorean de Arte 2002 -----	92
Valori hunedorene – Eugen Evu -----	95
Solie culturală -----	99
Hunedoara – un izvor nesecat de artă -----	102
Educația, un efort comun? -----	105
Românul și poezia -----	108
Înfrățirea prin artă -----	109
Secțiunea a VI-a – Note de lectură -----	111
O mică bijuterie cu iz oriental -----	113
Șapte + unu (debuturi hunedorene) -----	114

Un cuplu pentru eternitate -----	120
Oglinzile paralele și infinitul -----	121
Bastardul culturii și al zeului -----	124
Rafinamentul singurătății -----	127
Un periplu pe meleaguri paradoxist-umoristice ---	131
Recidivă paradoxistă -----	133
Valsul spiritului singuratic -----	136
Redefinirea izvorului sau întoarcerea la origini ---	138
Stările imnice -----	141
Libertatea ca duh -----	142
Tăcerea – suveran absolut -----	144
Pictând prin cuvinte sa șoaptele care strigă... -----	146
Inima Marii Uniri -----	148
Secțiunea a VII-a – Opinii delincvente (eseuri) -----	151
Atunci vom fi flacăra -----	153
Paradoxismul, iraționalul și estetica -----	154
Adevărul?... Nimic mai complicat... -----	161
Despre babilonie (reflecții biblice) -----	164
Dicționare sărace -----	168
Paradoxurile, românii și viața de pe o zi pe alta ---	171
Substituirea simbolurilor și pericolul semnificațiilor -----	175
„- Eu sunt european!...” -----	179
Vitamina A-politică – Generații paradoxale -----	184
Vitamina A-politică – Următorul episod -----	186
Despre intelectuali -----	189
CUPRINS -----	195

Această carte apare cu sprijin financiar nerambursabil de la Primăria și Consiliul Local ale municipiului Hunedoara, pe baza proiectului cultural depus de autor.

Tiparul executat la
S.C. TIMUX TIPO PROD
HUNEDOARA

Carte apărută în colecția:

Ion URDA – născut în Tismana – Gorj la 13 ianuarie 1951, de profesie inginer, doctor în inginerie industrială. Redactor coordonator al revistei literare hunedorene „Noua Provincia Corvina”, pe care o realizează alături de Eugen EVU.

A publicat în 2007, la Editura AGIR București, cartea științifică „Avariile în industrie. Managementul stării de avarie”.

Poet, eseist, cronicar literar și plastic, se dovedește, în ultimă instanță, și un excelent umorist, paradoxist și epigramist. Publică predilect în paginile revistei pe care o realizează, dar și în revistele „Orient Latin”, „Ardealul Literar și Artistic”, precum și în revista electronică „AGERO”.

A debutat în 1998, la Editura Sigma Plus Deva, cu volumul de poezie „Redefiniri sentimentale”.

În anul 2007 realizează, împreună cu Eugen EVU, cartea de poezie pentru copii „Grădinița Prichindel...” și antologia de poezie creștină „Harfele Harului”. În același an obține Diploma “Verba volant” la secțiunea „literatură umoristică” în cadrul Festivalului Național de Satiră și Umor „Liviu Oros” Deva și este inclus cu creațiile sale în cea de-a VII-a Antologie de paradoxism realizată de întemeietorul acestui curent literar, Florentin SMARANDACHE.

În 2008 publică, la Editura Covin Deva, cel de-al doilea volum de versuri, „Solie cu pană de înger”, în ediție bilingvă (româno-maghiară), iar în 2009 publică, la Editura Polidava Deva, volumul „Zâmbete printre ruine”, conținând paradoxism, epigrame și umor.

ISBN 978-973-7954-90-9